

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא - מצרף; תכר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא - קב' שעשויה לגזול, יתור רבנות, מכל מקום; זרקא תכר טפקא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תכר טפקא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תכר מרכא טפקא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זרקא-קטן - 2; זרקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זרקא-קטן ... זרקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

בתבנית קדמא-אולא ונוסח ספרדי אולא-גריש במלה אחת או מלים מחוברות במקף (35 מופעים, ועוד 1 בטעם עליון, ועוד-2 במחלוקת גרסאות) כין שויון, שקילות, חלק, שפל כמו אדמה. קדמא-זרקא-קטן במלה אחת או מלים מוקפות כעין מידה ל"א בברייתא דל"ב מדות דרבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי ממוקדם ומאוחר שהוא בענין, המנוסחת גם מוקדם והוא מאוחר בענין.

1.1 שמות כי תשא ל,יא

שמות כי תשא ל,יב:

כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ כְּפָר נַפְשׁוֹ ה' בַּפְּקֹד אֹתָם וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפְּקֹד אֹתָם:

כִּי תִשָּׂא - גרשיים אֶת-רֹאשׁ - מרכא בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַפְקֻדֵיהֶם - זרקא סגול

כִּי תִשָּׂא - מונח גרשיים, כעין שני יוצאים מן הכלל, שני מנינים בהן נתנו מחצית השקל כל אחד, כפי רש"י (טו) ... לכפר על נפשותיהם - לפי שרמז להם כאן שלש תרומות, שנכתב כאן תרומת ה' שלש פעמים (כאן ולעיל, יג-יד): אחת - תרומת אדנים, שמנאן כשהתחילו בבדבת המשכן, ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל, ... והשנית - אף היא על ידי מניין שמנאן משהוקם המשכן, ... (במ' א,); ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה, והושו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר: לכפר על נפשותיהם - שהקרבנות לכפרה הן באין. והשלישית היא תרומת המשכן, כמה שנאמר "כל מרים תרומת כסף ונחושת" (שמ' לה, כד); ולא היתה יד כולן שוה בה, אלא איש מה שנדכו לבו.

רלב"ג סובר כי רק מנין הראשון היה בחצאי שקלים, ובספירה שניה ושלישית לא נהגו כן. בכל אופן לפחות אחד יוצא מן הכלל יוצא מן הכלל, וכך נשאר לדורות לענין קנין קרבנות ציבור.

התבנית מרכא זרקא סגול, מרכא מרבה, זרקא סגול ממעט או מרבה מסוג הענין על הענין. ברישום מתימטי כעין מרכא * (זרקא סגול) = מספר מיעוטים או ריבויים מסוג הענין על הענין. ואילו עם או בלי טעם מונח כאילו שווה 1 * (זרקא סגול), תוספת אחת. אֶת-רֹאשׁ - מרכא בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל - זרקא לַפְקֻדֵיהֶם - סגול, לצורך מצווה שכל או חלק מבני-ישראל מצווים בה ועשויים להיות בה תפקידים שונים לעושי המצוה, פוקדים את המשתתפים ע"י אמצעי ייצוג (כעין הקטנה) של כל אחד וכאילו מוסיף עליו. כגון תרומה שוויונית למשכן או לקרבנות ציבור מצווה לייצג כל אחד מבני ישראל ע"י מטבע בגודל שווה, לצורך מפקד למלחמה אפשר לייצג כל אחד בחרסית או בטלה וכד'. ובבית המקדש הגרילו תפקידי עבודה בין הכהנים במנין אצבעות כהנים.

בספר אגרא דכלה עה"ת, הרב צבי אלימלך מדינוב ז"ע חלק שמות ע' 54) דרש על הפסוק כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַפְקֻדֵיהֶם נחסר מרכא (טט במלים אֶת-רֹאשׁ) משרת לזרקא הוא לדעתי נרמז גם בגלות החל הזה כשקורין פרשת שקלים, משה רבנו ע(ו)מד וזוקף את ראשם

הנה בתוכחה הוא (ויקרא בחקתי כולו) וְהִבְאֵתִי מִרְדְּךָ בְּלִבְכֶם פְּאַרְצֵת אֲבֹתֵיכֶם הנה המרכא רמזו על המרד (טט) - מלת מרד בטעם פשטא, ואגרא דכלה מתכווין למורד - מרכא בלשון נופל על לשון ללמד ל-כי תשא) והוא סמוך לזרקא, היינו כשנזרקו ישראל בארצות אויביהם אז ישאו ראש כמו מראש יהיו לסגול"ה: אגרא דכלה דורש כי בגלות, ב"י נחסרים מפחד וזה גורם לשיבה בתשובה (זורקם מלמטה ללמעלה) ובזכות ברית משה רבנו בפרשת כי-תשא הקב"ה מנשאים להיות לסגולה, כִּי תִשָּׂא - מונח גרשיים, בתפקיד יצא מן הכלל, שבני ישראל יוצאים מן הכלל של העמים היוצאים לגלות ונעלמים בגלותם, כי הקב"ה מחמיר עמם על קיום התורה וזאת מעלתם להיות עם סגולה בשליחות ה' בגולה לאסוף את ניצוצי הקדושה (כיוצא מברית בין הבתרים במה אדע כי אירשנה) ומקל עמם לקיימם ויזכו לגאולה וישובו לארץ-ישראל ויבנה בית-המקדש ויזכו לימי המשיח ולתחיית המתים ולחיי העולם הבא.

וְנָתַנּוּ - קדמא ואולא בתיבה אחת, ענין של שיוון וגם בעושים תלוי המעשה.

א' נתינה שווה היינו מטבע של מחצית השקל קדש ולא שווה ערכו באופן זה או אחר, כגון במטבעות אחרים (ירושלמי שקלים) ב' יש המפרש כי נשאר שיוון בין המנין בשנה הראשונה לצורך אדנים ובין המנין בשנה השניה לקרבנות צבור. ג' בנותנים תלוי הדבר וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפְּקֹד אֹתָם אפשר שהכוונה שכאשר נראה שהפקידה ללא צורך יש למחות על כך כדי שלא יקרה כדבר שקרה במפקד שערך דוד המלך והיה בבני ישראל נגף.

שמות כי תשא ל,יא:

וְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה פְּנִים-אֶל-פְּנִים כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמִּחְנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֵׁעַ בֶּן-נּוּן נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל: פ

וּמְשָׁרְתוֹ - קדמא ואולא במלה אחת. שדעתו שפלה, משווה עצמו למקום נמוך, שפל רוח, משפיל נפשו על התורה והעם, שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (כעין שווה לכל אחד), כעין שווה למשה רבנו הענו מכל אדם כן יהושע ללא חטא, ענו מכל האדם. מאור ושמש במדבר קורח מצייני כי יהושע נבחר להנהיג כי היה הענו מכולם ולא בגלל חכמתו, כי היו עוד חכמים.

במדבר פינחס כז,יח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ - רש"י שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (ספ"ב קמא)

בבלי תענית ז,א אמר רבי חנינא בר אידי: למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב הוי כל צמא לכו למים - לומר לך: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ואמר רבי אושעיא: ...לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. כדאמרה ליה ברתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה: אי, חכמה מפוארה בכלי מכוור! - אמר לה: איבך רמי חמרא במני דפחרא. .... אמרי לה. - והא איכא שפירי דגמירי! אי הוּו סנו - טפי הוּו גמירי.

זוהר שמות קצג קצד וּמְשָׁרְתוֹ - קדמא ואולא במלה אחת, הזוהר לא מזכיר מלת וּמְשָׁרְתוֹ אבל בדברו על יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן נָעַר מצייני שלא היה לו שום חטא ומת רק בעטיו של מעשה העגל שגרם לחזרת המוות. וגם משה לא חטא ונגזרה עליו מיתה רק בגלל מי מריבה. אוצר המדרשים (אייזנשטיין) משה עמוד 379

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טוטרול) כי במצוותך האמיתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

ואין חברים אלא תלמידי חכמים שנוהגין **חברה ואהבה ואחות זה עם זה**, והיה משה מוכיח את ישראל על כבוד אביהם שבשמים ומזהירין על התורה ועל המצוות ולכבד ולרומם את יהושע אחרייו. משה הצדיק נהג ענוה בעצמו ולא היה צר עין. הסתכל בשבחו של משה בענותנות ובחסידותו: בתחלה כשאמר לו יהושע אלדד ומידד מתנבאים במחנה מיד א"ל משה מי יתן כל עם ה' נביאים ולא היה לו צרת עין עליהם, **בסוף עשה ליהושע תלמידו כל כבוד שבעולם**, נתן לו הדרו ובית מדרשו ופארו, כבודו והודו וגדלו, כובעו כתר וקרן הודו בחייו, עליו אמר שלמה **ושפל רוח יתמוך כבוד**.

שמות כי תשא ליג:

זהו יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשירים נרה השקל מחצית השקל תרומה לה:

בהפטרה של שבת שקלים קוראים בין היתר הפסוק הבא **מלכים ב יב, נאמר יהואש אל-הכהנים כל כסף הקדשים אשר- יובא בית-ה' כסף עובר איש כסף נפשות ערכו כל-כסף אשר יעלה על לב-איש להביא בית ה': כסף עובר איש - בינת המקראות** הוא כסף מחצית השקל שבכל שנה, שנאמר בו כל העובר על הפקדים

עובר איש - זקא-קטן זקא-גדול, גי' המלים זקא-קטן זקא-גדול שוה תקע"ו (אמרי נועם, יעב"ע), גי' המלים עובר איש עם כולל אחד לשתי המלים שוה תק"צ = תקע"ו י"ד = תקע"ו דו"ד, שיהואש נותר יחיד מבית דוד מהטבה של עתליה והקים את בית דוד מחדש, יהואש חידש תרומת מחצית השקל כפדיון נפש כסף נפשות ערכו וכך לא יהיה נגף בישראל ובבית דוד.

שמות כי תשא לוט:

העשיר לא-ירפה וחדל לא ימעיט ממצות השקל לתת את-תרומת יהוה לכפר על-נפשתיכם:

...העשיר לא-ירפה - מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבעה, כאן חמש. ר' אליהו שגב נ"י בשם הגר"א המבזבו (על צדקה) לא יבזבו יותר מחומש.

- טט - כאן לפירוש הגר"א יחלק ממונו בחמש ויתן חמישית לצדקה ויניח ארבע חמישיות לעצמו

שמות כי תשא ללב - לג:

[לב] על-בשר אדם לא ייטף ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהוה לכם: [לג] איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על-זר ונקבת מעמיו: ס

ירושלמי סנהדרין הנשרפין פ"ט ה"א (וילנה מה ב) שני לאוין וכתר אחד, לאוין חולקין את הכרת. (שמות כי-תשא ללב ולג), פי' אור שמחה שני לאוין וכתר אחד. כל מקום שכתבה התורה שני לאוין אע"פ שלא כתבה בהם אלא כרת אחד, כגון סך ומפטם שמן המשחה דלקמן.

לאוין חולקין את הכרת. אם עבר על שני הלאוין בהעלם אחד חייב שתי חטאות, כדין כל העובר בשגגה על לאו שיש בו כרת שחייב חטאת, ואע"ג (טט - וזה גם במצב המיוחד) דשניהם בכרת אחת כיון שכתבה התורה שני לאוין הוי ליה כאילו יש לכל לאו כרת בפני עצמו הוא אמרה **שני לאוין וכתר אחד חולקין את הכרת. פי' אור שמחה** דהא במשנה דריש כריתות קחשיב מפטם לחוד וסך לחוד ואמרינן בבבלי שם (ב ב) שאם עשה כל הנוכרים במתניתין בהעלם אחד חייב קרבן על כל אחד ואחד, ומוכח דשני לאוין אע"ג דאין עליהם אלא כרת אחת, הלאוין מחלקים לחייב עליהם שתי חטאות.

(גג) על-בשר אדם לא ייטף - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, ובמתכנתו - קדמא זקא-קטן במלה אחת

פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, **בעין בנין אב** ללמד מדוגמת הסך והמפטם לכל התורה כולה, שאע"פ שנאמרים בסך ובמפטם שני לאוין וכתר אחד ובכל זאת מביא שתי חטאות על עבירת שני לאוין בהעלם אחד, **לא כל שכן שמביא חטאות נפרדות על כל לאוין שעבר בהעלם אחד כדין כל העובר בשגגה על לאו שיש בו כרת שחייב חטאת.**

שני חלקי הפסוק המסתימים כל אחד בזקא-קטן, היינו טעם סוגר ענין ומלמדים שני לימודים, כפי **רש"י** **ובמתכנתו**. (א) בסכום סממניו לא תעשו כמוהו, במשקל סממניו הללו לפי מדת ההין שמן, אבל אם פחת או רבה סממניו לפי מדת הין שמן מותר **לא ייטף** (ב) ואף העשוי **במתכונתו של זה**, אין הסך ממנו חייב אלא הרוקחו **(בבלי כריתות ה,א), רלב"ג - ואשר יתן ממנו על זר - רוצה לומר: משמן המשחה שעשה משה; ... על בשר אדם לא ייסך** (ראה מש"ת כלי המקדש א, י), ומזה המקום יתבאר, כי הסך ממנו, אפילו כהן גדול, ענוש כרת. ואולם השעור אשר יתחייבו בו הוא כזית (ראה שם),

ובמתכנתו - קדמא זקא-קטן בתיבה אחת, כעין מידת מוקדם והוא מאוחר בענין, ומלמד על שמן המשחה המוקדם = הראשון (קדמא) שהוכן בצווי משה. **על-בשר אדם לא ייטף - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, תבנית של שני לימודים, אחד מהם מוציא אותו מפשוטו ומלמד שהסך בשמן אחר אף במתכונתו של ראשון אינו חייב. אבל הסך משמן ראשון, שעשה משה בשיעור כזית עובר בלאו ועליו יש כרת, וכן (גג) איש - יתיב, בתפקיד דווקא כך אשר ירקח כמהו הרוקח (=המפטם) ובמתכנתו. של ראשון (של משה) חייב כרת.**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מדוני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לדגול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.2 שמות כי תשא לא, יא

שמות כי תשא לא, יב:

פ וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: ע"פ דרשה בפסחים ובתמורה מלת **לְאֹמֵר** נדרשת נוטריקון **לאו אמור**, ובא להוציא מדעת החושבים שצווי הקמת המשכן שנאמר עד עתה יעשה גם בשבת, ולהזהיר בפרשה הבאה על לאו מכלל עשה, והוא לפחות ענין שמירת שבת מל"ט מלאכות המשכן.

ראב"ע פירוש ב - הארוך (יב) וַיֹּאמֶר - כל לאמר עם וידבר': לאמר לו, רק זה: לְאֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל. (יג) **וְאֵתָהּ.** טעם **אָךְ** - בעבור שיעשו אשר ציויתים ככתוב למעלה, אולי יחשבו כי יעשו כן בשבת. ע"פ פ' ראב"ע יובן [יג] **וְאֵתָהּ** - גרשיים בתפקיד יוצא מן הכלל, אלא שבד"כ הכלל או היוצא מן הכלל כתוב מכאן ולשמאלו, אבל ע"פ תבנית הטעמים של הכתוב **דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - קדמא מהפך פשטא, היוצא מן הכלל מלמד על הכתוב לפניו (מימינו) כפי' ראב"ע (יב) **וַיֹּאמֶר - כל לאמר עם וידבר': לאמר לו (למשה בלבד), רק זה: לְאֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל.** **וְאֵתָהּ דְּבַר** - גרשיים קדמא

שמות כי תשא לא, יג: **וְאֵתָהּ דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ**

כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

וְאֵתָהּ דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - גרשיים קדמא מהפך פשטא, תבנית דבר שמתחיל מושעה ומתחדש **בבלי יבמות ה** - עשה של ברית מילה הדוחה לא תעשה של שבת, השבת החלה, באה מצוות עשה שהלא תעשה נדחה מפניו, וכאשר העשה מסתיים, הלא תעשה חוזר לשרות

רמב"ן (יג) **אֲךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ** - אעפ"י שתהיו רדופין בזריוות המלאכה, אל תדחה שבת מפניה; כל 'אכין ו'רקין - מעוטין: למעט שבת ממלאכת המשכן. לשון רבנו שלמה; **ולא נתכוון אצלי**, כי לפי מדרש רבותינו (ראה ירוש' ברכות ט"ה, [יד, ב]), באכין ו'רקין ימעט בשמירת השבת, כי המיעוטין אצלם בכל מקום ימעטו בדבר המצווה בו, ואם תדרוש המיעוט בענין מלאכת המשכן, יהיה מותר לעשותה בשבת! **ובירושלמי במסכת יומא (ח, ה, [מב, ב]):** מנין שפיקוח נפש דוחה את השבת? רבי יודן אומר: **אֲךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ**; אבל המיעוט הזה - למילה או לפיקוח נפש וכיוצא בהם, שהם דוחים אותו. ומלאכת המשכן שאינה דוחה השבת - מפני שהזהיר בה (בשבת) בכאן.

דחית שבת מפני ברית מילה בראשית לך-לך יז, יא

[י] **זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך המול לכם כל זכר:**

[יא] **וינמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם:**

זאת בריתי אשר תשמרו - מונח גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. ברית מילה יצא ללמד על עצמו, שדוחה שבת, מגזרת הכתוב מצוות עשה של ברית מילה דוחה חומרת לא תעשה של שבת, כי נכרתה על המילה י"ג בריתות. **רמב"ן** ואחר כן צוה שישמר אברהם הברית הזאת, ותהיה המילה "לאות ברית" (להלן, יא); **והנה האות הזה אות השבת, ולכן ידחה אותו; והקב"ן זה. (גי' כתר, מכון ירושלים** ע"י שבת קלב, א אתיא אות אות, הערה 10 להגמרא שם דנה במקור לזה שמילה בזמנה דוחה שבת ... ולמסקנה לומדים אות ברית ודורות מאות ברית ודורות)

דחית שבת מפני פקוח נפש

ירושלמי יומא פ"ח ה"ה (וילנה מ"א א) מניין שספק נפשות דוחה את השבת. ר' רבהו בשם ר' יוחנן **(שמות כי תשא לא, יג) אֲךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ** מיעוט. אמרה תורה חלל עליו שבת והוא יושב ומשמר שבתות הרבה. **שמות כי-תשא לא, יג וְאֵתָהּ דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ** **כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:**

- דוחה שבת ק"ו דוחה יו"ט
- **אֲךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי** - מרכא טפחא, יתור לרבות, **אֲךְ** המלה ממעט את הנאנס משמירת שבת כגון לפקוח נפש, תבנית הטעמים מרכא טפחא מרבה כנדרש ב-**ירושלמי יומא פ"ח ה"ה** חלל עליו שבת והוא יושב ומשמר שבתות הרבה,
- **תִּשְׁמְרוּ** - אתנה, מגביל את ההיתר לדחות שמירת שבת רק לברית מלה, פקוח נפש וכיוצא בהם.
- מי ב- **שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ**? אך זה שיכול לשמור ומיעט הנאנס בין אם מציל בין אם ניצול ודומה לו

שמות כי תשא לא, יד: **וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לְכֶם**

מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָל-הָעֹשֶׂה בָהּ מְלֹאכָה וּנְכַרְתָּהּ הִנֵּפֵשׁ הִיא מִקְרָב עִמִּיהָ:

רלב"ג (יד) **וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַשַּׁבָּת** - רוצה לומר, שלא תעשו בו מלאכה. **כִּי קֹדֶשׁ הוּא לְכֶם** - בארו ז"ל מזה המקום **(כתובות לד, א)**, שהמלאכה הנעשית בשבת אינה אסורה, אעפ"י שכבר נעשית באיסור: אמרו: **כִּי היא קדש** - ואין מעשיה קדש, והוא מבואר שהתורה לא אסרה לנו הנעשה בשבת, אבל אסרה עשיית המלאכה. **מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת** - כבר נתבאר בענין המקושש, שזאת המיתה היא סקילה (ראה במ' טו, לב-לד), והיא צנאה לבית דין; וזה אמנם יהיה כאשר היה זה בעדים ובהתראה, כמו שנתבאר בשרשים הכוללים. **וּנְכַרְתָּהּ הִנֵּפֵשׁ הִיא מִקְרָב עִמִּיהָ** - רוצה לומר: אם היה מזיד ולא היו שם עדים והתראה. וענין ה'כרת' הוא אבדן הנפש באופן שלא יהיה לה השארות, כמו שהתבאר במכילתא **(מכיל' כי תשא שבתא א)**, והוא הפך אמרו **"וַיֹּאסֵף אֶל עַמּוּי" (בר' כה, ח).**

ב"ה טוב טעם ודעת לדעתנו (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תברך טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תברך טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תברך מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקרה** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקה-קטן** – 2; **זקה-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקה-קטן** ... **זקה-קטן** בהצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

כִּי קָדַשׁ הוּא לְכֶם – תביר מרכא טפחא אתנה

כִּי קָדַשׁ הוּא לְכֶם – אתנה, מגביל, איסור מלאכה לישראל, ומתיר הנאה ממלאכה הנעשית בשבת ע"י אינו ישראל

כִּי קָדַשׁ הוּא לְכֶם – מרכא טפחא אתנה, יתור לרבות קדושת השבת גם לאסור מלאכה לאינו ישראל במיוחד עבור ישראל.

כִּי קָדַשׁ הוּא לְכֶם – תביר, מיעט איסור הנאה ממלאכת שבת של ישראל (**כתובות לד,א**), שהמלאכה הנעשית בשבת אינה אסורה, **אעפ"י שכבר נעשית באיסור**:

החלק הבא של הפסוק כתוב בצורה מיוחדת. נושאו, **תנאים שאינם תלויים במלאכת מחשבת בשבת לחייב העושה**. אבל הפסוק פותח בעושה בזדון עם עדים התראה שהוא מהתנאים המרומזים אחריו. אחר-כך משלב רמז לארבעה תנאים בתוך תאור כללי של מלאכה והתוכן אחריו נדרש לעושה בזדון בלי התראה ועדים.

לכאורה הסדר היה צריך להיות **כִּי כָל-הַעֲשֵׂה בָהּ מְלָאכָה** ... זדון בעדים והתראה **מְחַלְלֵיהָ מוֹת יוֹמָת** זדון עם חסרון בעדים

והתראה **וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עִמִּיהָ**:

מְחַלְלֵיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָל-הַעֲשֵׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עִמִּיהָ: – זקה-קטן רביע זקה-קטן בין שני קיסרים,

בטוי לענין עוצמתי, ואפשר כי תבנית הטעמים מלמדת מעבר לכתוב עצמו של מיתת בית דין בסקילה או כריתת הנפש, כפי **רלב"ג** והיה זה כן, כי המחלל את השבת מורה שאינו מאמין בשם יתעלה, או שהוא מאמין שהעולם אינו מחודש, והוא מכחיש הגדולות שבפנות **התורות והעיון**.

מְחַלְלֵיהָ מוֹת יוֹמָת – כבר נתבאר בענין המקושש, שזאת המיתה היא סקילה (ראה במ' טו, לב-לז), והיא צנאה לבית דין; וזה אמנם יהיה כאשר היה זה בעדים ובהתראה,

מְחַלְלֵיהָ מוֹת יוֹמָת – פשטא מונח זקה-קטן, פתח בלשון רבים **מְחַלְלֵיהָ** וסיים בלשון יחיד **מוֹת יוֹמָת**. **מְחַלְלֵיהָ** – פשטא, בתפקיד

של אחד, מרמז לעשיית מלאכה אחת ע"י שניים כמשניות הבאות **משנה שבת פ"י, מ"ה** המוציא ככר לרשות הרבים חייב הוציאווה שנים פטורין לא יכול אחד להוציאווה הוציאווה שנים חייבים ורבי שמעון פוטר וגו' **משנה שבת פ"ג, מ"ו** צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין ורבי שמעון פוטר:

מוֹת יוֹמָת – מונח זקה-קטן, זקה-קטן בתפקיד שתיים, שהעושה בזדון בפרהסיא לא יומת אלא בשני תנאים: עדים כשרים ובהתראה נכונה.

מוֹת יוֹמָת – מונח זקה-קטן, החזרה במלים מלמדת כפי **תורה תמימה הערה לג** ... שהמחלל בפרהסיא מחויבים הב"ד לענושו ואם לאו **הם עצמם בעונש**, אבל היכי שהחיוב הוא כרת שהוא אם בצנעא, אין ב"ד וכל ישראל נענשים על העדר עונשו.

כִּי – רביע **כִּי-הַעֲשֵׂה בָהּ מְלָאכָה** – ע"פ **משנת השבת הרב משה פנחס זנדר ה"ו פ"ב** התנאים לאיסור מלאכה מן התורה, מלת

מלאכה מתיחסת לל"ט מלאכות כבמשכן שהן מלאכת מחשבת ולהן חמשה תנאים (א) כדרכה (ב) כוונה (ג) מלאכה הצריכה לגופה (ד)

תיקון (ה) קיום. אפשר כי תנאים אלו מרומזים בפסוק **שמות כי תשא לא, טו** **שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה**

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שְׁבִתוֹן קָדַשׁ לַה' **כִּי-הַעֲשֵׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשְּׁבִת מוֹת יוֹמָת**:

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי – מונח רביע, מרמז לחמישה תנאים במלאכת מחשבת שהשבייתה ממנה מרומזת שבמלים **שְׁבִת שְׁבִתוֹן קָדַשׁ לַה'**

ושזאת מלאכת מחשבת נדרש במלים **כִּי-הַעֲשֵׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשְּׁבִת** – **תורה שלמה [פב]** אפילו מלאכת משכן (**מדרש הגדול**)

שהיא מלאכת מחשבת, **[פב*] מוֹת יוֹמָת** ולמה נאמר מחלליה מוֹת יוֹמָת שתי פעמים (רק מוֹת יוֹמָת פעמיים), אלא יכול לאבות מלאכות

הוא החיוב ת"ל **כִּי-הַעֲשֵׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשְּׁבִת מוֹת יוֹמָת (כתב יד מדרש החפץ)** (פירוש (א) לתולדות של ל"ט מלאכות המשכן, (ב)

(לא יד) מיתה בידי שמים, (לא, טו) מיתת ב"ד, ומכאן למדנו ש-(לא, טו) עוסק בעיקר במלאכת מחשבת

בנוסף יש ארבעה תנאים שאינם תלויים במלאכת מחשבת והם מרומזים בטעם מלת **כִּי** – רביע (א) מעשה ולא גרמא (ב) שלימות המלאכה ולא חצי מלאכה (כגון המוציא חצי קופה על אסקופת הבית (משנה שבת פ"י)) (ג) שיעשנה לבדו (במלאכה שאינה צריכה יותר מאדם אחד) (ד) שיהיה בה שיעור, ואילו חצי שיעור אסור אבל פטור.

תורה תמימה העֲשֵׂה בָהּ מְלָאכָה – עד שיעשה מלאכה גמורה^(ל) **[מכילתא]**: **הערה ל** לאפוקי אם ארג חוט אחת שחרית וחוט אחת

ערבית והיתה ידיעה בינתיים אינו חייב סקילה, דפחות משני חוטין כאחד אינה אריגה ואינה נקראת מלאכה:

הַעֲשֵׂה בָהּ מְלָאכָה – מרכא (=מאריך) פשטא זקה-קטן, פשטא בתפקיד אחד ללמד שעשה סוג מלאכה אחד, זקה-קטן בתפקיד שתיים

שעשה המלאכה בשני שלבים, מרכא (=מאריך) בתפקיד מרחיק זמן בין שני השלבים שהיה סיפק לידיעה ביניהם לכן אינה נקראת מלאכה גמורה ולכן העושה אותה לא חייב סקילה.

וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עִמִּיהָ – תביר מרכא טפחא מרכא סלוק

הַנֶּפֶשׁ הַהוּא – **תורה תמימה הערה לג** הנפש שעושה ברצון רוחני ופנימי והיינו במזיד, **הַנֶּפֶשׁ הַהוּא** – מרכא טפחא, ריבה על מילת נפש תכונות רוחניות,

וְנִכְרְתָה – תביר, ממעט מכרת את שאינו מזיד (שוגג, מתעסק, אנוס)

מִקְרָב עִמִּיהָ – המלים מלמדות על חילול בצנעה. תבנית הטעמים **מִקְרָב עִמִּיהָ** – מרכא סלוק, ריבה והגביל. ריבה למחלל במזיד

בצנעה גם את המזיד בפרהסיא אלא שבית הדין מוגבל לענושו, כגון שהידיעה על העבירה אינה ע"פ חוקי התורה (כגון עד אחד, עדות פסולת, עדות, נשים, ילדים, עבדים, התראה לא נכונה). ולכן ה' יפרע משני מיני העבריינים **תורה תמימה הערה לג** ...

וכמ"ש ב-**סנהדרין ל"ז ב'** שאמר שמעון בן שטח לאחד שראהו הורג את הנפש, רשע מי הרגו לזה וכו', אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה ע"פ שנים עדים יומת המת, היודע מחשבות הוא יפרע וכו':

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטרול"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מחרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.3 שמות כי תשא ל'יא (התשע"ג)

שמות כי תשא ל'יא: פ וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

לְאָמֹר – נוטריקון, לאו אמור וטעמו סלוק בתפקיד הגבלה, כלומר במצוה העשה שבכתוב שאחריו יש לאו המגביל את העשה שלא ימנו לגלגלת אלא באמצעות עצם כלשהו. וזה כפי' רש"י (יב) **כִּי תִשָּׂא** – לשון קבלה, כתרגומו; כשתחפוץ לקבל סכום מניינים לדעת כמה הם, אל תמנע לגלגלת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל, ותמנה את השקלים ותדע מניינם. **וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם גִּנְף** – שהמניין שולט בו עין הרע, והדָבָר בא עליהם, כמו שמצינו בימי דוד (ש"ב כד, א-י).

שמות כי תשא ל'יב: כִּי תִשָּׂא אֶת-רֵאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַפְּקֻדֵיהֶם. וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לַה' בַּפֶּקֶד אֹתָם. וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם גִּנְף בַּפֶּקֶד אֹתָם:

אִישׁ – מונח, להורות כי אפשר שהתבנית הבאה נדרשת פעמים אחדות **כְּפָר נִפְשׁוֹ לַה'** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא אחד ושחלים עליהם אותן הלכות, או אותם ענינים, או קבוצת פרטים מצטרפים, כאן מתן שווי של מחצית השקל בבת אחת, היו מצרפים מטבעות שונות לשווי מחצית השקל מחליפים למטבע הנהוג באותו זמן.
בדרך הלכה:

רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"א

מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה, אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב, ושואל מאחרים או מוכר כסות שעל כתיפו ונותן מחצית השקל כסף שנאמר (שמות ל', יא) העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט וכו', ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט **אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת.**

רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ו בזמן שהיה המטבע של אותו זמן דרכו היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל שלו סלע, ובזמן שהיה המטבע סלעים היה נותן כל אחד במחצית השקל שלו חצי סלע שהוא שני דינרין, ובזמן שהיה המטבע חצי סלע היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל אותו חצי הסלע, ומעולם לא שקלו ישראל במחצית השקל פחות מחצי שקל של תורה.

רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ז הכל חייבין ליתן מחצית השקל כהנים לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים, אבל לא נשים ולא עבדים ולא קטנים, ואם נתנו מקבלין מהם, אבל הגוים שנתנו מחצית השקל אין מקבלין מהם, קטן שהתחיל אביו ליתן עליו מחצית השקל שוב אינו פוסק אלא נותן עליו בכל שנה ושנה עד שיגדיל ויתן על עצמו.

רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"י כל מי שאינו חייב בשקלים אף על פי שדרכו ליתן או הוא עתיד ליתן אין ממשכנין אותו, ואין ממשכנין את הכהנים לעולם מפני דרכי שלום אלא כשיתנו מקבלין מהן ותובעין אותן עד שיתנו.

כהנים לויים – **כסף משנה הלכות שקלים פ"א ה"ט** ... ומ"ש ואין ממשכנין הכהנים מפני דרכי שלום. משנה פ"ק דשקלים. ובירושלמי כיני מתניתין אין ממשכנין הכהנים מפני (דרכי שלום) [דרך הכבוד]:

ביאור חדש מספיק הלכות שקלים פ"א ... כן צריך לפרש מתני' דדרכי שלום היינו מפני הכבוד שמחוייבי' לנהוג בהם כבוד דכתי' וקדשתו, ואיסורא ליכא דכיון דתנא ב"ד הוא על העתיד לגבות הם מחלו להכהנים:

כהנים לויים – אף שהמדרש אומר כי שבט לוי פטור ממחצית השקל, אפשר שזה שייך לחטא העגל בלבד אבל לא לדורות **מדרש אגדה (בבב) שמות פרשת תצוה - כי תשא פ"ל** ... והחוטאים יביאו אבל מי שלא חטא לא יביא, ואיזה הוא שלא חטא, זה שבט לוי, כי אמר הנה זה יתנו, ומנין זה שנים עשר, והיו שנים עשר שבטים, חוץ משבט לוי, שלא היה במניין השבטים, כי אותו השבט נבחר לה',

בדרך אגדה:

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת כי תשא סימן י' מחצית השקל על שחטאו בשש שערות בחצי היום יתנו מחצית השקל שהוא ששה גרמיסין, רבי יוחנן אמר על שעברו על עשרת הדברות לפיכך יתן כל אחד ואחד עשרה גרה שהוא מחצית השקל, רשב"ל אמר לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונטל כל אחד ואחד מטבע לפיכך יתן כל אחד ואחד מטבע,

המדרש הבא מלמד כי במעשה העגל עברו על מצוות שונות ועל כל אחת חיוב כפר על כלל ישראל.

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת כי תשא סימן יא **כִּי תִשָּׂא אֶת-רֵאשׁ ... וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ**, כיון ששמע משה אמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו (איוב ב), א"ר יהודה בר אלעאי כששמע משה ירד להורות ואמר בלבו מצאנו שפדיון נפש אדם ככר כסף שנאמר (מלכים א כ) והיתה נפשך תחת נפשו או ככר כסף תשקל כל אחד ואחד מישראל יהא נותן ככר כסף, א"ר יוחנן ממי למד **ממוציא שם רע** אמר הכתוב וענשו אותו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה (דברים כב), **ואנו הוצאנו שם רע** ואמרנו לעגל אלה אלהיך יהיה נותן כל אחד ואחד מאה כסף,

רשב"ל אמר **מן האונס למד** משה שנאמר (שם /דברים כ"ב/) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ונתנו אנסנו הדבר שאמר הקדוש ברוך הוא לא יהיה לך אלהים אחרים ועשינו את העגל לפיכך יהא נותן כל אחד ואחד חמשים כסף,

וי"א מן המפתח למד שנאמר (שמות כב) כי יפתה איש בתולה כסף ישקול כמוהו הבתולות אף הוא בחמשים כסף, **ואנו ויפתוהו בפיהם** ובלשונם יזכו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו כבריתו (תהלים עח), לפיכך יתן כל אחד ואחד חמשים כסף,

רבי יהודה בר סימון אומר **משור נגח** למד שנאמר (שמות כא) אם עבד יגח השור או אמה כסף שלשים שקלים וגו' **ואנו המרנוהו בשור** שנאמר (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור וגו', כל אחד ואחד יתן כסף שלשים שקלים, יודע היה הקדוש ברוך הוא מה שבלבו של משה והראהו באצבעו וא"ל משה זה יתנו כזה יתנו.

וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם גִּנְף - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא אחד החלוקים בהלכות או בענינים ביחס לנושא. זהו החילוק בין מנין לצורך שבו משתמשים בעצם כלשהו לייצג הנמים, ובין מנין שלא לצורך שבו שימוש בעצם כלשהו לא מונע גנף.

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא ב - כי תשא [ט] ו' מנחמא ור' ביבי ור' חייא רבא בשם ר' אלי' בר יעקב, נמשלו ישר' כחול, מה החול הזה את עושה אותו גומא מבערב ובשחרית את מוצא שנתמלאת, כך כל אלפים שחסרו בימי דוד נתמלאו בימי שלמה, שנ' יהודה וישראל רבים כחול וגו' (מלכים א' ד: כ). ו' אליע' בש' ר' יוסי בן זמרי' כל זמן שנמנו ישר' לצורך לא חסרו, שלא לצורך חסרו. ואיזה זמן נמנו לצורך, בימי משה. ואיזה זמן נמנו שלא לצורך, בימי דוד. ו' שמואל בר נחמני בש' ר' יוחנן **(שמות כי תשא ל'ב) וְנִתְּנוּ**

אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ, בימי משה. **וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם גִּנְף בַּפֶּקֶד אֹתָם**, בימי דוד.

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טבור) ל' כי במצותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

שמות כי תשא לב,א:

ויקרא העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו פי-זהו משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה-היה לו:

שמות כי תשא לב,ב:
ויאמרו לי עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו פי-זהו משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה-היה לו:

רש"י אשר ילכו לפנינו - אלהות הרבה איזו להם (ראה סנה' סג,א). **פי-זהו משה האיש** - כמין דמות מטה הראה להם השטן, שנושאין באיור רקיע השמים (ראה תנח' כי תשא יט).
ר' יוסף בכור שור עשה לנו אלהים - שופט ודיין, מנהיג ודבר, כמו "נתתיך אלהים לפרעה" (שמ' ז,א), וכמו "עד האלהים יבא דבר שניהם" (שמ' כב,ח); וחם ושלוש לא נתכוונו לעבודה זרה.

רמב"ן ... והנה אהרן הוא אשר הוציא הצורה הזאת, כי הם לא אמרו לו מה יעשה, **שור או כשב או עז** (ע"פ וי' כב,ז) וזולתם, וזהו מאמר החכמים שאמרו (סנה' סג,א): מלמד שאור לאלוהות הרבה; כי הם לא ידעו במה יבחרו ואיזה הטוב להם. והכונה לאהרן היתה, מפני שישאל היו במדבר **תָּרַב שְׂמֵמָה** (ע"פ יח' כט,י), והחרבן ושמות עולם יבאו מן הצפון, כדכתיב "מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ" (יר' א,יד) - שאין הכונה במלך בכל בלבד, כאשר יראה בנגלה מן הכתוב, אבל כי מן השמאל תבא מדת הדין לעולם, להשיב על כל יושבי הארץ כרעתם. והנה במעשה המרכבה "פני שור מהשמאל לארבעתם" (בנוסחנו: לארבעתן; ע"פ יח' א,י), ולכן חשב אהרן, כי **מחריב** - יורה דרך חרוב, כי שם כחו הגדול, ובהיותם עובדים שם לאל, יערה רוח ממרום (ע"פ יש' לב,טו) כאשר נאצל על משה; וזהו שאתמר: "חג לה' מתר" (להלן,ה) - שיהי העבודה והובחים לשם המיוחד, להפיק רצון ממנו אל בעל הצורה, כי בהיותה לפניהם יכנון אל ענינה. **ורבותינו** למדו אותנו הענין הזה והם שגלו סודו, אמרו (**שמ"ר ג,ב**): **רָאָה רְאִיתִי אֶת-עֲנִי עֲמִי (שמ"ר ג,ז)** - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, אתה רואה ראייה אחת ואני רואה שתי ראיות; אתה רואה אותן באין לסיני ומקבלין תורת, ואני רואה היאך מתבוננים בי שאני יוצא בקרובין (ג"א קרונין) שלי, שאתן להם את התורה, שנאמר **רָכַב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן (תה' סח,יח)**, ושומטין אחד מן **טטרא** מוליך שלי, שכתוב **וּפְנֵי-שׁוֹר מְהַשְׁמָאוֹל (יח' א,י)**, ומכעיסין אותי בו. 'טטרא מוליך' - ארבע פרדות; 'טטרא' בלשון יון 'ארבע', כמו שאמרו (**נזיר ת,ב**): טטראגון - ארבע; 'מוליך' - פרדות, כמו 'מולאות של בית רבי' (ראה שבת נב,א); משל לארבע חיות הנושאות המרכבה. וביקרא רבה (ויק"ר י,ג), שאמר אהרן: מתוך שאני בונה אותו, אני בונה אותו לשמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר "ייקרא אהרן חג לה' מתר" (להלן,ה) - חג לעגל מחור' אין כתוב כאן, אלא "לה". ורבי אברהם אמר (בפירוש הארוך), כי במקום הזה **אלהים** - כבוד חונה בצורת גויה, ואם תשים לבך אל המסע הראשון (ראה שמ' יד,יט), תבין זה. ואיננו נכון בעיני, שלא נעשה העגל במלאכת חכמת המזלות, להיות בצורתו חונה כבוד או הדבר (אולי צ"ל: הדיבור), רק שעשו הצורה לכוין בעבודתם אל ענינה; וכבר פירשתי סוד המסע הראשון (ראה שמ' יג,כא). וחלילה שרצה אהרן להדמות אליו! רק ממנו יקח שיהיה מסעם מצד המדה היא; והמשכיל יבין.

יחזקאל א,י:

ודמות פניהם פני אדם ופני ארבה אל-תמין לארבעתם ופני-שור מהשמאל לארבעתן ופני-נשר לארבעתן:

יחזקאל כט,י: **לכן הנני אליך ואל-יאריך ונתתי את-ארץ מצרים לחרבות תרב שממה ממנדל סנה ועד-גבול פוש: רמיחו א,יד:** **ויאמר ה' אלי מצפון תפתח הרעה על כל-ישובי הארץ:**

ע"פ פי' **רש"י** לכתוב **אשר ילכו לפנינו** משמעות **עשה לנו אלהים** - אלהות הרבה איזו להם (ראה סנה' סג,א). מיעוט אלהים זה שניים, ואפשר כי תבנית הטעמים של הכתוב **עשה לנו אלהים** - מונה רביע מרמזת להרבה.
ר' יוסף בכור שור מונה בכתוב **עשה לנו אלהים** ארבעה תפקידים למה שביקשו - שופט ודיין, מנהיג ודבר, ... **ורבותינו** למדו אותנו הענין הזה והם שגלו סודו, אמרו (**שמ"ר ג,ב**): **רָאָה רְאִיתִי אֶת-עֲנִי עֲמִי (שמ"ר ג,ז)** - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, אתה רואה ראייה אחת ואני רואה שתי ראיות; אתה רואה אותן באין לסיני ומקבלין תורת, ואני רואה היאך מתבוננים בי שאני יוצא בקרובין (ג"א קרונין) שלי, שאתן להם את התורה, שנאמר **רָכַב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁנָאן (תה' סח,יח)**, ושומטין אחד מן **טטרא** מוליך שלי, שכתוב **וּפְנֵי-שׁוֹר מְהַשְׁמָאוֹל (יח' א,י)**, ומכעיסין אותי בו. 'טטרא מוליך' - ארבע פרדות; 'טטרא' בלשון יון 'ארבע', כמו שאמרו (**נזיר ת,ב**): טטראגון - ארבע; 'מוליך' - פרדות, ... משל לארבע חיות הנושאות המרכבה.
ע"פ פי' **רמב"ן** מלת (שמ' כ"ת לב,א) **אלהים** - רביע, כתובה באותו טעם כמו מלת (תה' יח) **אלהים** - רביע, ולידה מלת **רכב** המרמזת אל המרכבה האלקית ו- משל לארבע חיות הנושאות המרכבה. ודרשת רבותינו שהעם שומטין אחד מן **טטרא** מוליך שלי, שכתוב **וּפְנֵי-שׁוֹר מְהַשְׁמָאוֹל (יח' א,י)**, ומכעיסין אותי בו. 'טטרא מוליך' - ארבע פרדות; 'טטרא' בלשון יון 'ארבע', **אלהים** - רביע, טטרא בלשון יון ארבע, רמז ל- **וּפְנֵי-שׁוֹר מְהַשְׁמָאוֹל (יח' א,י)**, שהוא אחד מארבע הפנים של כל אחת מארבעת החיות הנושאות את המרכבה האלקית.

ויקרא העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו פי-זהו משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה-היה לו:

מאד, עוצמת ההסתר שגרם השטן כפי' **רש"י** בששה עשר בא השטן וערכב את העולם והראה דמות חשך ואפילה וערבוביא לומר ודאי מת משה, לכך בא ערבוביא לעולם. אמר להם מת משה, שכבר באו שש שעות ולא בא וכו', כדאיתא במסכת שבת (דף טז).

ב"ה טוב טעם ודעת ומדני (טורד"ל) - כי במצוות האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התש"ס - התשפ"ג; מצות ההשערה; אתנה, סוקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשט - מוציא מפשט; מרכא = מרד; רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפא = טרף - שני משמעות, רבוי ממשות, מרכא טפא - קב' שעשיר לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק - סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישי: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש - גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 שמות כי תשא לויא (התשע"ד)

שמות כי תשא לוי: פל העבר על-הפקדים מכן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה':

רש"י (יד) מכן עשרים שנה ומעלה - לימדך כאן, שאין פחות מכן עשרים יוצא בצבא ונמנה בכלל אנשים.

רש"י כפשוטו חזר הכתוב ואמר **פל העבר על-הפקדים וגו'**, ללמד שרק אלו הראויים להימנות בין הפקודים לצבא ... שהם בני

עשרים שנה ומעלה (במ' א,ג), הם אלו הנותנים תרומת ה' ונמנים במחצית השקל.

תורה תמימה ל(יד) פל העבר על-הפקדים - מהו **פל העבר** - כל דעבד בימא יתן^(ז) [ירושלמי שקלים פ"א ה"ג]: ע"פ ת"ת הערה

(ל) כיון שגם לויים וכהנים היו בין עובדי ים סוף אז גם הם חייבים בתרומת השקלים אף שהלויים לא נמנים מכן עשרים שנה, והכהנים לא

עברו על הפקודים במנין בני ישראל אלא שמשא הלך לפתחי אהליהם ובת קול היתה מודיעה לו מספרם.

ירושלמי (וילנא) שקלים פ"א, ה"ג

מתני' בחמשה עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה ככ"ה בו ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן את מי ממשכנין לויים

וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא נשים ועבדים וקטנים וכל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק אין

ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום אמר ר' יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא

כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן [ויקרא ו טז] וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל

ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו (הם) היאך נאכלין:

ירושלמי (וילנא) שקלים פ"א, ה"ד

מתני' אף על פי שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדים וקטנים אבל אם שקלו מקבלין מידן הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין מהן ...

הסבר ע"פ ירושלמי שקלים פ"א, ה"ג, ה"ד

פל העבר על-הפקדים - רביע ... זקא-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, מוצע שפירושו הוא כך:

מפורש בפסוק ש-**מכן עשרים שנה** הראויים להימנות בין הפקודים לצבא **ומעלה יתן תרומת ה'**

בא הפסוק וטעמיו ללמד דברים אחדים בענין תרומת ה'. חובות הראויים, הנחות למתנדבים, דחיית תרומת אנשים מסוימים.

העבר על-הפקדים - פשטא מקר זקא-קטן,

על-הפקדים - טעם מקר בתפקיד רב-מצב ילמד (א) שממשכנים מי שחייב ל-**יתן תרומת ה'** ולא נתן מעצמו, (ב) מי מתנדב ליתן

ומקבלים ממנו תרומת ה', (ג) מי לא מקבלים ממנו תרומת ה'. **על-הפקדים -** זקא-קטן מלמד על פקודים בשתי קבוצות שמקבלים מהם

תרומת ה'. טעם מלת **פל** - רביע, מלמד שבכל אחת יש ארבעה פרטים. קבוצה (א) ארבעה ממשכנים אותם אם לא עמדו בחיוב תרומת ה':

לויים, ישראלים, גרים, עבדים משוחררים. קבוצה (ב) המתנדבים שאם שקלו מקבלים מהם תרומת ה': נשים, עבדים, קטנים, ולגבי כהנים

מחלוקת אם חייבים. אמר רבי יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר ליה רבן יוחנן בן זכאי ... [לא כן] אלא כל

כהן שאינו שוקל חוטא.

קבוצה (ג) **מכן** - תביר ממעט מהתורמים שהם בני **עשרים שנה ומעלה** את הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין מהן

שמות כי תשא לטו: העשיר לא-ירצה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את-תרומת ה' לכפר על-נפשתיכם:

...העשיר לא-ירצה - מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבעה, כאן חמש. ר' אליהו שגב נ"י בשם הגר"א המבזבז (על צדקה) לא יבזבו

יותר מחומש.

טט - כאן לפירוש הגר"א יחלק ממונו בחמש ויתן חמישית לצדקה ויניח ארבע חמישיות לעצמו

השווה **ויקרא בחקתי כז, כח:**

אך-כל-חרם אשר יחרם איש ה' מכל-אשר-לו מאדם ובהמה ומשדה אחרתו לא ימכר ולא ינאל

כל-חרם קדש-קדשים הוא ה':

בבלי ערכין כח, א רבי אליעזר אומר המחירים לא יחרים כל רכושו אלא עד כדי שישאיר לו מעט, רבי אלעזר בן עזריה אומר כרבי

אילא שאמר באושא התקינו המבזבז אל יבזבו יותר מחומש (שלא יחרים יותר מחומש מרכושו), היינו שיתיר לפחות ארבע חומשים

(חלקים) מרכושו. המלים **מכל-אשר-לו** - מ"ם של מכל ממעט ללמד שלא יחרים הכל, **מכל-אשר-לו** - רביע, בתפקיד ארבע, מלמד

שיתיר לפחות ארבע חלקים מרכושו.

שמות כי תשא לטז: ולקחתם את-כסף הכפאים מאת בני ישראל ונתתם אותו על-עבדת אהל מועד

והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על-נפשתיכם: פ

ולקחתם את-כסף הכפאים - גרשיים מונח רביע, כעין יצא ללמד על הכלל, שכסף הכפורים נאסף לאדני המשכן ועשו ממו גם וויין וגם

חצוצרות ומזמרות. ותבנית הכתוב **מאת בני ישראל ונתתם אותו** - פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, בכעין היקש, מקישה מההרחה

הנ"ל אל הוצאות נוספות מכסף הכפורים, כפי' **ראב"ע פירוש א - הקצר** (טז) **ונתתם אותו על-עבדת אהל מועד** - כי הנה מפורש הוא

בפרשת 'אלה פקודי' (ראה שמ' לח, כז-כח), כי כל האדנים, גם הוויין, היו מכסף הכיפורים. ויאמר הגאון: אם כן, מה פירוש 'זהב

וכסף' עם 'כל איש אשר ידבנו לבו' (שמ' כה, ב-ג)? והשיב, כי עשו ממנו חצוצרות ומזמרות (ראה מ"ב יב, יד) ואגרטלים, כאשר

מצאנו אלה הכלים בספר עזרא (א, ט), ואם אינם מפורשים חוץ מהחצוצרות (ראה במ' יב, ב). ולפי דעתי, בעבור היות החמשה עשר

דברים (ראה שמ' כה, ג-ז) תרומת נדבה, לא הפריש הכתוב את הכסף, כאשר הראיתך בפסוק "אשר ילד לו" (ב' לה, כו). וטעם

לזכרון - על האדנים (ראה שמ' כו, ט). וקדמונינו ז"ל העתיקו (משנה שקלים א, א), כי מצוה על כל ישראל לתת בכל שנה מחצית

השקל, קודם ניסן, לכפר כל איש על נפשו. ואם לא יתנו, יהיה בהם נגף; ואחר שיתנו אינם חוששים אם ספרם מלכם, שיתנו שנית.

והנה מצאנו עד נאמן על דברי הקבלה: "מדוע לא דרשת על הלויים להביא מיהודה ומירושלם... משאת משה עבד האלהים והקהל

לישראל לאהל העדות" (ראה דה"ב כד, ו). ועוד חזק לדבר, שאמר "משאת משה עבד האלהים" - על ישראל במדבר. נצורך הכסף -

לתמידין ולמוספין. ויאמר הגאון (רס"ג שמות ע' קעז): בעבור שבא אחרי **כסף הכפאים** הכיור (ראה להלן, יח), יוקח ממנו לצורך

הבריכה והתעלה; ובעבור שבא אחריו הקטרת, גם היא מכסף הכיפורים תעשה; ובעבור שהזכיר בצלאל והחכמים אחר כן (ראה שמ'

לא, ב, ו) - להורות כי החכמים המלמדים את הכהנים הלכות שחיטה וקמיצה, גם הם יקחו הוצאתם מכסף הכיפורים; ובעבור שאמר

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טור) (ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תברך - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף השלישיה; קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

"מחלליה מות יומת" (שמ' לא, יד) - על פי בית דין - גם בית דין יקח הוצאתו מכסף הכפורים.
וְלִקְחֹתָ אֶת-כֶּסֶף הַכֹּפָרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - גרשיים מונח רביע, כעין יצא ללמד על הכלל, **רלב"ג** - **מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** לבד - הגנה לא יקחו שקלים מגויים, ואם נתנו, אין מקבלין מהם וגו' וראוי שתדע, כי הכהנים והלוויים הם נכללים ב-**בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, ולזה יתחייבו בשקלים. ואולם הנשים פטורות, שנאמר **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - ולא בנות ישראל; והעבדים הם גם כן פטורין מזה (ראה משנה שקלים ג, א), כי אינם מ-**בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, ודינם הוא גם כן כדון הנשים, כמו שהתבאר בשרשים הכוללים (רלב"ג הקדמה לבר', באור המלות, המקום החמישי)

שמות כי תשא לוי - יח: פ [יו] וְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[יח] וְעָשִׂיתָ כִּינֹר נְחֹשֶׁת וְכַנֹּף נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָהּ וְנִתְּתָ אֹתוֹ בֵּין-אֶהָל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָ שָׁמָּה מִים:

(ג, ב) **לְאֹמֶר** - נוטריון, לאו אמור וטעמו סלוק בתפקיד הגבלה, כלומר במצוה העשה שבכתוב שאחריו יש לאו המגביל את העשה, שלא יפסיק הכיור בין המזבח ובין פתח אהל מועד, כפי **רש"י** **וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ** - מזבח העולה, שכתוב בו שהוא לפני פתח אהל מועד; והיה הכיור משוך קימעה, ועומד כנגד אויר שבין המזבח והמשכן, ואינו מפסיק כלל בנתיים, משום שנאמר "ואת מזבח העולה שם פתח משכן אהל מועד" (שמ' מ, כט) - מזבח לפני אהל מועד, ואין כיור לפני אהל מועד; הא כיצד? משוך קימעה כלפי הדרום; כך שנייה בזבחים (נט, א).

ועוד לאו אמור כפי **ראב"ע** להלן שלא יכנס באהל עד שירחץ

וְעָשִׂיתָ כִּינֹר נְחֹשֶׁת - אזלא-גרש ... תביר, כעין יצא להקל ולהחמיר. להחמיר כפי **ראב"ע פי' א - הקצר** (יח) והושם בין האהל ובין המזבח, שישמר, שלא יכנס באהל עד שירחץ.

להקל ולהחמיר כפי **רלב"ג וְנִתְּתָ שָׁמָּה מִים** - ראוי שתדע, שכבר יחייב בזה המשקה אשר ישימו בכיור, אשר ידבק בו גדר המים; (להקל) ולזה יתכן שיהיה ממים חיים או מי מקוה, **כי אין מתנאי המים** שיהיו חיים. ויתכן גם כן שיהיו צלולים או עכורים, כי בכל אחד מהם יפול שם המים, כשלא יהיה עכירותם באופן שיצאו מגדר המים (ראה זבחים כב, א-ב). (להחמיר) ולזאת הסבה גם כן ראוי שלא יתערב בהן דבר ישנה מראיהן, כי אז יסתלק מהן שם המים (ראה משנה מקוואות ז, ג); וזה מבואר בנפשו.
 ועוד להקל כפי **רמב"ן** ... ומן הענין הזה תקנו רבותינו נטילת ידיים בתפלה, שיתכוין לזה כטעם נשיאות כפים. והרחיצה היא המצוה, אבל הכיור צוה בו (לעיל, יח) להזמנה, ואינו מעכב ולא מצוה, כי ביום הכפורים כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב שהיו עושים לכבודו (ראה יומא מג, ב); אבל למדנו מן הכיור שצריכה כלי.

שמות כי תשא ללב - לג: [לב] על-בֶּשֶׂר אֲדָם לֹא יִיָּסֵף וּבְמִתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשֶׂוּ כְּמַהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ וְהִנֵּה לְכֶם:

[לג] אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמַהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל-זֶרַח וְנִכְרַת מַעֲמִיו:

ירושלמי **סנהדרין הנשרפין פ"ט ה"א (וילנה מה ב)** שני לאוין וכתר אחד, לאוין חולקין את הכרת. (שמות כי-תשא ללב, ולג, א) **פי' אור שמחה שני לאוין וכתר אחד**. כל מקום שכתבה התורה שני לאוין אע"פ שלא כתבה בהם אלא כרת אחד, כגון סך ומפטם שמן המשחה דלקמן.
לאוין חולקין את הכרת. אם עבר על שני הלאוין בהעלם אחד חייב שתי חטאות, כדון כל העובר בשגגה על לאו שיש בו כרת שחייב חטאת, ואע"ג (טט - וזה גם במצב המיוחד) דשניהם בכרת אחת כיון שכתבה התורה שני לאוין הוי ליה כאילו יש לכל לאו כרת בפני עצמו
 הדא אמרה **שני לאוין וכתר אחד חולקין את הכרת**. **פי' אור שמחה** דהא במשנה דריש כריתות קחשיב מפטם לחוד וסך לחוד ואמרינן בבבלי שם (ב) שאם עשה כל הנוכרים במתניתין בהעלם אחד חייב קרבן על כל אחד ואחד, ומוכח דשני לאוין אע"ג דאין עליהם אלא כרת אחת, הלאוין מחלקים לחייב עליהם שתי חטאות.

(ג, ג) **עַל-בֶּשֶׂר אֲדָם לֹא יִיָּסֵף** - מהפך פשטא מונח זקא-קטן. **וּבְמִתְכַנְתּוֹ** - קדמא זקא-קטן במלה אחת

פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב ללמד מדוגמת הסך והמפטם לכל התורה כולה, שאע"פ שנאמרים בסך ובמפטם שני לאוין וכתר אחד ובכל זאת מביא שתי חטאות על עבירת שני לאוין בהעלם אחד, **לֹא כֵל שֶׁכֵן שֶׁמִּבִּיא חֲטָאוֹת נִפְרָדוֹת עַל כָּל לְאוּיִן שֶׁעָבַר בְּהֶעֱלֵם אֶחָד כְּדִין כָּל הָעוֹבֵר בִּשְׂגָגָה עַל לְאוּ שִׁישׁ בּו כְּרַת שְׁחִיב חֲטָאֵת.**

וּבְמִתְכַנְתּוֹ - מטעם זקא-קטן שני לימודים, כפי **רש"י** (א) **וּבְמִתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשֶׂוּ כְּמַהוּ** - בסכום סממנין, **לֹא תַעֲשֶׂוּ** אחר **כְּמַהוּ** במשקל סממנים הללו לפי מדת הין שמן, אבל אם פחת או ריבה סממנין לפי חשבון מדת הין שמן מותר,
 (ב) ואף העשוי **וּבְמִתְכַנְתּוֹ** של זה, אין הסך ממנו חייב אלא הרוקחו (**בבלי כריתות ה, א**), **רלב"ג** - **וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל-זֶרַח** - רוצה לומר: משמן המשחה שעשה משה; ... **עַל-בֶּשֶׂר אֲדָם לֹא יִיָּסֵף** (ראה מש"ת כלי המקדש א, י), ומזה המקום יתבאר, כי הסך ממנו, אפילו כהן גדול, ענוש כרת. ואולם השעור אשר יתחייבו בו הוא כזית (ראה שם),

ט - לימוד (ב) מתואם אם **וּבְמִתְכַנְתּוֹ** - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מידת מוקדם והוא מאוחר בענין, ללמד שמה שנאמר לפניו **עַל-בֶּשֶׂר אֲדָם לֹא יִיָּסֵף** היינו דווקא משמן המשחה שעשה משה, אבל **[לג] אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמַהוּ ... [לב] ... וּבְמִתְכַנְתּוֹ** בכרת על העשיה ואינו בכרת על שייסך **[לב] עַל-בֶּשֶׂר אֲדָם**
עַל-בֶּשֶׂר אֲדָם לֹא יִיָּסֵף - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, תבנית של שני לימודים, מלת **יִיָּסֵף** בשני יו"דן שניים עוברים הנוסך על אחר והאיש אשר עליו נוסכים,

(ג, ג) **אִישׁ** - יתיב, בתפקיד דווקא כך **אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמַהוּ ... וְנִכְרַת מַעֲמִיו** - (אתנה) טפחא סלוק, כאילו מתפשט לשני פסוקים. מועלית שאלה על **בבלי כריתות ה - ו** כהן ומלך שמשחום בשמן המשחה, מהו שיהיו מעתה זרים אצלו לנסיכה נוספת?

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (ט"ו) כי במוצאי האמתי – תהלים ק"ט: שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פטוא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פטוא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 שמות כי תשא ל'יא (התשע"ה)

שמות כי-תשא ל'לד: ויאמר ה' אל-משה קח-לך סמים נטף וישחלת וחקלבה סמים ולבנה זכה בך בך יהיה:

בבלי כריתות וב, א"ר יוחנן: "א סממנין נאמרו לו למשה בסיני. אמר רב הונא: מאי קראה? (**שמ' תשא ל'לד**) קח-לך סמים – (מיעוט רבים) **נטף** ו**ישחלת וחקלבה** – הא חמשה, ו- **סמים** אחריני חמשה – הא עשרה, ו**לבנה זכה** חד – הא חד סרי. ואימא (הגמרא שואלת על ר' יוחנן שאולי נדרוש הפסוק כלהלן) **סמים** – כלל, **נטף** ו**ישחלת וחקלבה** – פרט, **סמים** – חזר וכלל, **כלל ופרט וכלל** אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר שקוטר ועולה וריחו נודף (כעין אד – ענן, עולה וריחו מתפשט, ולא הגביל לריח טוב או רע), אף כל דבר שקוטר ועולה וריחו נודף!

וכ"ת (וכי תימא (תאמר)), (בירור למה צריך פרטים אחדים) א"כ לכתוב קרא חד פרטא! לאיי (באמת), מיצרף צריכי, (צריכים שלושה הפרטים) דאי כתב **נטף**, ה"א: מין אילן אין, אבל גידולי קרקע לא, מש"ה כתב **ישחלת**; ואי כתב **ישחלת**, ה"א: גידולי קרקע אין, אבל מין אילן אימא לא, משום הכי כתב **נטף**; ו**חקלבה** לגופיה אתא, מפני שריחה רע! א"כ (אם כן, שהלימוד בכלל ופרט אז) מ- **קח-לך נפקא** ליה (ע"פ ערוך לבר, בשיטת רש"י, מסקנת הגמרא שלר' יוחנן הכלל קדמאה נלמד מ-**קח-לך**).

(דוחה שסמים שני הוא שני סמים) (הגמרא מציגה שאלה חדשה) ואימא: **סמים** בתראי תרין נינהו כסמים קדמאי (אולי תאמר שה"סמים" השני משמעו כמו הראשון שני מיני סממנין!) א"כ, נכתוב סמים סמים בהדי הדדי (זה ליד זה), וסוף נכתוב נטף ושחלת וחקלבה.

(הגמרא מציגה הדרישה בכלל ופרט וכלל מברייאת) דבי רבי ישמעאל תני (למדו מברייאת הבאה): **סמים** – כלל, **נטף** ו**ישחלת וחקלבה** – פרט, **סמים** – חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר שקוטר ועולה וריחו נודף, אף כל דבר שקוטר ועולה וריחו נודף; או אינו אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון? אמרת: לאו, הא אין לך עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון. (עד כאן מברייאת)

(וחזר ומבאר מברייאת) אמר מר: או אינו אלא כלל בכלל ראשון (קושיה א' ותירוצה) ופרט בפרט ראשון (קושיה ב' ותירוצה)? אמרת: לאו, הא אין עליך לדון (הפסיק לפני סוף מברייאת). מאי קושיא (מה היה קשה מברייאת בקושיה א')? הכי קא קשיא ליה (לתנא של מברייאת, אולי ה- **סמים** בתראי (השני משמעו) תרי כי **סמים** קדמאי תרין (כמו הראשון שמשמעו שתיים)! הדר ושני כדשנין (חזר ותיירץ כמו שתירצנו מקודם, שאם משמעו שתיים, שיכתבו זה ליד זה), דא"כ, נכתוב קרא סמים נטף ושחלת וחקלבה.

ומאי פרט בפרט ראשון (מה היה קשה מברייאת בקושיה ב')? הכי קא קשיא ליה: מיני אילנות ילפי מן **נטף**, וגידולי קרקע ילפי מ-**ישחלת**, ולילפי נמי מ-**חקלבה זכה** דאיתי בחד צד, דניתיה דבר שריחו נודף ואע"פ שאין קוטר ועולה (שנביא מדבר שריחו מתפשט אבל אינו מיטמר)! הדר אמר: א"כ, נכתוב קרא ל-**לבנה זכה** במיצעי (ביחד עם השלושה) ותילף מינה. אי כתביה **לבנה זכה** במיצעי הוויין תרי עשר (2 מסמים (א) 4-1 מפרטים, וסמים (ב) מכפיל ב-2 סה"כ יהיה 12)! אם כן, נכתוב קרא (שיהיה כתוב) **לבנה זכה** במיצעי (בשלישיה) **חקלבה** לבסוף (ומזה שלא כתוב כך, משמע שהשלישיה קוטרת וכך כל העשר צריכים להיות מיטמרים, אבל הלבונה שאינה צריכה להיות מיטמרת, כתובה לעצמה). ריש לקיש אמר (עוד תירוצן): מגופה, מה לשון קטרת? דבר שקוטר ועולה.

(אגדתא שהיא גם הלכה בענין החלבנה, והיא רמז לפנימיות ענין הקטורת) א"ר חנא בר בונא א"ר שמעון חסידא: כל תענית שאין בה מפורשי ישראל אינה תענית, שהרי **חקלבה** ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטרת. אביי אמר, מהכא: (**עמוס י, ו**) **ואגדו על-ארגז יסדה** ומאי פרט בפרט ראשון – אם תקח את הפרט העצמאי "לבונה זכה" ותכניס לפרט של ה"כלל ופרט וכלל" אז תתקבל תוצאה שונה ממה שהגמרא יודעת מה צריכה להיות התוצאה, ולכן נדחה.

כלל בכלל ראשון – משמעו שבמקום אחד כלל ופרט ובמקום אחר כלל בתראה. גמרת **שוטנשטיין** מביאה הנוסח – כלל בכלל ראשון – משמע שני סממנין ועוד שני סממנין.

ערוך לנר בבלי כריתות וב, בגמרא דבי ר' ישמעאל תנא. לפי הנראה מהסוגיא פליגי ר' יוחנן ותנא דבי ר"י. לר"י אתא קרא למנין י"א וא"כ לית לן כלל ופרט וכלל לדרוש דבעינן מקטר ועולה וריחו נודף (לפי הסבר זה אין חובה לדרוש שהסימנין יהיו קוטר ועולה וריחו נודף) ולתנא דבר"י דדרש בכלל ופרט לית לן קרא למנין י"א (לא דורש י"א דווקא, אלא שיהיו קוטר ועולה וריחו נודף)

אכן כן דעת רש"י דבדברי ר"י פירש דבעינן קוטר ועולה מכלל ופרט (לרש"י ר"י לומד בכלל ופרט ויש חובה לתכונות קוטר וגו'), ובדברי תנא דבי ר"י פירש (רש"י) דבעינן י"א ולכן הנראה לפי דברי רש"י דפירוש הסוגיא הוא דמר אמר חזר ופרט וריחו נודף וריחו נודף ולא פליגי דודאי גם לר' יוחנן צריך לדרוש כלל ופרט כיון דכתיב **קח-לך** לכלל כדאמר (בגמרא) "א"כ (הכלל) מ- **קח-לך** נפקא (יוצא ונלמד הכלל)" ולכן גם לר' ישמעאל ע"כ (על כרחך) דרשינן **סמים** למנין הסמים דאי לכלל מ-**קח-לך** נפקא כדאמר השי"ס לר' יוחנן (בשיטת רש"י). אלא דק"ל דע"כ (דקשה לי, כי על כרחך) ר' ישמעאל לא דרש כן יוחנן דהנה כבר הקשה ה-**ברכת הזבח** אהא דקאמר בגמרא נכתוב סמים בהדי הדדי וסוף נכתוב נטף דהא בעינן **סמים** שני לכללא בתרא ותירץ דמה דקאמר בגמרא דוסוף נכתוב נטף לאו דוקא הוא אלא דבתחלה נכתוב נטף ולבסוף סמים סמים ע"ש. ולענ"ד דוחק לומר כן (שהנטף וגו' יהיה מקדים) ולהפך דברי הגמרא ועוד ק"ל (קשה לי לפי שיטת רש"י) על הגמרא איך שייך לדרוש מ-**סמים** בתרא מנין ה' כיון דצריך לכתוב משום כלל (איך רש"י מחבר שיטת ר' יוחנן שהמלה משמעו 5, עם שיטת תנא דבי ר' ישמעאל שמשמע המלה כלל בתרא), בשלמא (מילא) מ-**סמים** קמא לא קשיא כיון דמזה לא דרשינן רק שנים שהוא מיעוט רבים ולכן אף דאתי לכלל מ"מ בציר משנים לא הוי (שני תפקידים למלת **סמים** הראשונה: (א) מנין כי ממשמעות הלשון מיעוט רבים 2, (ב) כלל קדמאה) אבל למידרש מיני (ממלת) **סמים** (השניה) כי הני מנ"ל (מניין לו) לומר כן כיון דצריך לכלל.

ולכן נלענ"ד ע"פ מה דאמרינן בשבועות (ה ב) כל מקום שאתה מוצא ב' כללות הסמוכות זה לזה הטל פרט ביניהם ודנם בכלל ופרט וכלל ע"ש ולכן שפיר קאמר הכא בדיוק דא"כ לכתוב סמים בהדי הדדי והדר פרט כיון דודאי בלא סמים בתרא כבר ידעינן לדרוש כלל ופרט וכלל מ-**קח-לך** ו-**סמים** קמא דאף דכתיבי בהדי הדדי מ"מ הטל פרט ביניהם ולכן אם לא רצה הכתוב לרבות מ-**סמים** בתרא חמש ה"ל למיכתב אצל סמים קמא קודם הפרט דאז ודאי לא הוי דרשינן מיני' אלא כסמים קמא שנים (והתוצאה הייתה 2 + 2 + 3 + 1 = 8) ומדכתיב אחר הפרט וכלל לא מצרכינן דכבר ידעינן מ-**קח-לך** **סמים** לכן דרשינן מיני' חמש כי הני כן נלענ"ד פ"י הסוגיא.

טט – אם **קח-לך** ו-**סמים** הם כלל וכלל ו-**נטף** ו**ישחלת וחקלבה** הם פרט אז יש רק חמשה סמנין שחיבים בתכונות קוטר ועולה וריחו נודף, ואילו החמישה הנוספים לא חייבים בכך. קושיה –גגלה שגם האחמשה האחרים בעלי תכונות.

אכן מעתה ק"ל (קשה לי (על רש"י)) איך אפשר דר' ישמעאל סבר כר' יוחנן א"כ (אם כן) דרש המנין ג"כ מ-**סמים** בתרא וע"כ (ועל כרחך) דרש כלל ופרט וכלל מקח לך קמא והטל פרט ביניהם ואיך אפשר לומר כן לתנא דבי ר"י הא הוא ס"ל בשבועות (שם) דהיכי

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (כי במצוותי האמנותי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והמורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים ספרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מוציא; תבר - מחלק, מבעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"פ.

דכתיב ב' כללים בהדי הדדי דרשינן ברבוי ומיעוט ולא בכלל ופרט וא"כ אין נקט הכא כלל ופרט וכלל וצ"ל דר' ישמעאל דרשה פשוטה נקט כסוגיית הש"ש בכל מקום כמו שכתבו התוספות במועד קטן (ז א) דודאי אי לא מצרכינן סמיים בתרא למנין (חמש) הוי הדרשה פשוטה לדרוש מסמיים קמא ובתרא כלל ופרט וכלל, אבל (כיון שלשיטת ר' ישמעאל צריך מלת סמיים שני עבור המספר חמש) השתא באמת דרשינן רבוי ומיעוט וא"ל ד"כ (ואין להקשות שאם כן) ה"י לו לר' ישמעאל לרבות יותר (ממה שמרביין בכלל ופרט וכלל), דלמא (אז) אולי ((א)) אין כאן לרבות דבר שיהי' עכ"פ דומה קצת למיעוט (נטף וגו', ו-ב)) או שמא באמת ס"ל לר' ישמעאל דלא בעינן דוקא (התכונות) קוטר ועולה וריחו נודף (הנדרשות בגלל הלימוד כלל ופרט וכלל) אלא לפי האמת בחדא סגי (תכונה אחת בכל סממן מספיקה). (ולכן מסקנת ערוך לנר) ואם כי הסוגיא לפי דברי דבי ר"י **אכת' קצת דוחק היא**, עכ"פ דברי ר' יוחנן א"ש (בשיטת רש"י שמחבר ר"י עם ר' ישמעאל, אתי שפיר, (מסבירים טוב) ע"פ סוגיא דשבועות הנ"ל (ויוצא שמלת סמיים שני עבור המספר חמש, ועבור כלל בתרא) והתימא מהרב בעל **ברכת הזבח** שהעלים עין מסוגיא דשבועות שם:

ויאמר - תרסא בתפקיד שיעור כגמרא א"ר יוחנן: י"א סממנין נאמרו לו למשה בסניי. כלומר שבקטורת יהיו י"א סממנין ותכונות עשרה מהם לפי הפרט שקוטר ועולה וריחו נודף, ועוד לבונה זכה. אבל אפשר שזה גם רמז לשיעור כל סממן. ע"פ **ערוך לנר בבלי כריתות ו,ב** ... לשון נאמר למשה מסיני שייך גם אם מקצתו נכתב בקרא דהרי הכא קאמר ר"י י"א סימנים נאמרו למשה מסיני וד' מהם כתובים בפ"י וכן מדוייק לשון הרמב"ם הל' כלי מקדש (פ"ב ה"א) שכתב הקטרת נעשית וכו' ונתפרשו בתורה ארבעה מסממני' והם נטף ושחלת וחלבנה ולבונה ושאר סממני' הלכה למשה מסיני אחד עשר סממנים נאמרו לו למשה מסיני עכ"ל הרי שדייק אאותן שלא נכתבו לומר שהם הל"מ וכשכולל כל י"א יחד כתב הלשון נאמרו לו למשה מסיני ... ארבעה סממנין פורטו ועל השאר יש דעות שנאמרו ולא פורטו או לא נאמרו והם צריכים להבחר לפי תכונות הפרט. **שיר השירים רבה (וילנא) פרשה א,ג**, רבי יוחנן פתר קרייה בקטרת בית אבטינס, צרור המור זה אחד מאחד עשר סממנין שנותנין בה, רבי הונא אמר לה (שמות ל') **ויאמר ה' אל-משה קח-לך סמיים** הרי ב', **נטף** ו **ושחלת וחלבנה** הרי ה', **סמיים** אי תימר דאיןון תרין והלא כבר נאמר **סמיים, פד פבד** יהיה תן חמשה כנגד חמשה הרי עשרה, ולבונה זכה הרי אחד עשר, מיכן בדקו חכמים ומצאו שאין יפה לקטרת אלא אחד עשר סממנים הללו בלבד, בין שדי ילין, שהיתה מצומצמת בין שני בדי הארון, (**שח"ש א,ד**) **אשפל הפפרו** שמכפרת עוונות של ישראל, אמר רבי יצחק **אשפל** שהיתה מתמרת ועולה עד הקורות ואחר כך פוסה ויורדת כ-**אשפל הפפרו** המכפרת עוונותיהם של ישראל, עכ"ד. **תורה שלמה [פ]** ... לשיטת הרמב"ם י"א סמיים המה הל"מ ... וחכמים בדקו כמה מינים ונוכחו לדעת שאין ... קוטר ועולה וריחו נודף כמו י"א סמיים שנאמרו למשה בסניי.

קח-לך - מקף כרב-שלב (א) נמנו בשמותם, (ב) בדוק מי הם הסממנים המתאימים לשמות ובעלי התכונות קוטר ועולה וריחו נודף הנלמדות מהפרט שבמידה כלל ופרט וכלל. ואילו מהמלים **קח-לך** נלמד את הנאמר ב-**בבלי יומא ג,ב** - תניא, ר' יאשיה אומר קח לך משלך, ר' יונתן אומר משל צבור, ומה ת"ל קח לך כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם. **ה אל-משה** - קדמא ואולא, רמז לדרוש כתוב לפי סדר מסוים בכלל ופרט וכלל, כפ"רש"י שחיבר את ר' יוחנן עם ר' ישמעאל. דרך (א) **סמיים** - כלל, **נטף** ו **ושחלת וחלבנה** - פרט, **סמיים** - חזר וכלל, **כלל ופרט וכלל סמיים** - הראשון - (א) מיעוט רבים שני סממנין (ב) כלל קדמאה, **סמיים** - השני בשני תפקידים: (א) כלל בתראה של כלל ופרט וכלל ללמד שכל הסממנין (פרט ללבונה זכה הכתובה לעצמה) יהיו קוטר ועולה וריחו נודף (נראה כקוטר, עולים, בעלי ריח (טוב או רע) מתפשט). (ב) בתפקיד מנין חמישה סממנין נוספים. כאשר **סמיים** בתראה בטעם טפחא בדומה לכלל בתראה בכתובים אחרים. דרך (ב) ע"פ הסבר "**ערוך לנר**" בגמרא **קח-לך** - כלל קדמאה בלשון סתמי, **סמיים** - הראשון - ממשמעות הלשון מיעוט רבים שני סממנין, גם עבור כלל בתראה. מתקבל כלל וכלל ופרט שמקובל לדרוש אותו בכלל ופרט וכלל (היינו הטל הפרט בין שני הכללים). ואז **סמיים** - השני אינו נדרש כמיעוט רבים שניים, אלא כמראה על החמשה הקודמים עוד חמשה.

נטף וושחלת - מהפך פשטא בד"כ ללא פסק ביניהם. תפקיד הפסק להדגיש שמדובר בשם (ענין) דומה אך במשמעות שונה. אכן זהו לימוד הגמרא דאי כתב **נטף**, ה"א: מין אילן אין, אבל גידולי קרקע לא, מש"ה כתב **ושחלת**; ואי כתב **ושחלת**, ה"א: גידולי קרקע אין, אבל מין אילן אימא לא, משום הכי כתב **נטף**; **נטף וושחלת** מייצגים גידולי קרקע, אבל הנטף מייצג אילנות, השחלת מייצג שאר גידולי קרקע וי"א שבהן נכללים גם מיני שבלולים הצמודים לקרקע ויונקים ממנה. **נטף** - פסק מציייר עליית ענן הקטורת, **ושחלת** - פשטא מציייר התפשטות ענן הקטורת בהגיעו לתקרת קה"ק. **ושחלת** - זקף-קטן כשני תפקידים (א) בעלת ריח מתפשט (אמנם ריח רע) (ב) ע"פ **כריתות ו,ב** אמר ר' חנא בר ביזא א"ר שמעון חסידא כל תענית שאין בה מפורשי ישראל אינה תענית וב-**תו"ש [קפא]** ... ושם שמים מתעלה ומתקדש כי חזרין בתשובה (רבנו גרשם, רב"ה) ... כאן **ושחלת** - זקף-קטן - מתאים לדרושים שזקף-קטן משמעו הזדקף, המתאים לבעל התשובה. **ש"ע או"ח הל' יום הכפורים סימן תריט סעיף א** ליל יום הכיפורים נוהגים (א) <א> א שאומר שליח צבור: בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה, <ב> על דעת המקום ועל דעת הקהל, אנו מתירין להתפלל עם [ב] העבריניים.

ודומה ל- (**מי' אה"מ טו,ג**) ... **יכפהו ענן הקטרת את-הפפרת** בקריאה עם פסק רמז לענן הראשון, פסק מציייר היתמרות הקטורת כקורה ישרה כלפי מעלה, **ענן הקטרת** - מונח רביע מציייר ארבעה כיוונים של התפשטות מתחת תקרת קה"ק, ירידה לאורך הכתלים והתפשטות על רצפת קה"ק ואז זה (**שח"ש א,ד**) **אשפל הפפרו** המכפרת עוונותיהם של ישראל. (ברוך שכיוונתי לסוף נתחומא תצוה מזבח הקטורת)

ב-**בבלי כריתות ו,ב** הגמרא דורשת (**שמות תשא לז,ד**) **קח-לך סמיים** א"ר יוחנן: י"א סממנין נאמרו לו למשה בסניי. ואילו ב-**בבלי כריתות ו,א** נמנים י"א סממנין ועוד חמש תוספות. י"א סממנין: פיטום הקטרת, הצרי והציפורן והחלבנה והלבונה משקל שבעי' של שבעים מנה, מור וקציצה שיבולת נרד וכרכום משקל ששה עשר של ששה עשר מנה, הקושט שנים עשר, קילופה שלשה, וקנמון תשעה, עכשו הגמרא מונה **חמש תוספות** ויש להן רמז בתבנית הטעמים של אותו כתוב . **קח-לך סמיים** - מונח רביע, אלו חמישה מיני תוספות לקטורת - (טט - א) בורית כרשינה תשעה קבין, (ט - ב) יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא ואם לא מצא יין קפריסין מביא חמר חזיריין עתיק, (טט - ג) מלח סודמית רובע הקב, (טט - ד) מעלה עשן כלשהו, (טט - ה) רבי נתן הבבלי אומר אף כפת הירדן כל שהוא. ואם נתן בה דבש - פסלה. חיסר אחת מכל סממניה - חייב מיתה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ד) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור רבבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים אחר/ם בתושב"ע"פ.**

==--ע"כ בסוד החשמל התשפ"ב
פנימיות ענין נטף ו ושהלת וחקלנה

הגמרא שקלה להעביר **ולבנה זכה** מסוף הכתוב לתוך הפרטים או להחליף עם **והלבנה** ודחתה זאת מפני שלא יתקבלו י"א סממנין. מה החשיבות של י"א סממנין? בשביל פנימיות של הענין נתבונן בכתוב **נטף ו ושהלת וחקלנה** ר"ת בלי ו"ו החיבור נ' ש' ה' עולה נח"ש וס"ת פ' ת' ה' עולה פת"ה, פתוי הנחש לחוה ולאדם הוריד י"א ניצוצות קדושה (אחד מאור המקיף ועשר מעשר ספירות דאצילות) אל הקליפות. זה הוריד את העולמות ותיקונו ע"י היפוך סדר ר"ת (המרומז בטעם מהפך) חש"ן והגיל' העולה משי"ח. הקטורת התיקנית עוצרת את מלאך המות הוא בטוי של הנחש, כנאמר ב-במדבר קרח יז, [יא] ויאמר מלשה אל-אהרן קח את-המקתה ותן-עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולה מטה אל-העדה וכפר עליהם פי-יצא תקצף מלפני ה' התל הגגף: [יב] ויקח אהרן פאשרו דבר מלשה וירץ אל-תוד הקהל והנה התל הגגף בעם ויתן את-הקטרת ויכפר על-העם: [יג] ויעמד בין-המתים ובין החיים ותעצר המגפה:

בסיכום אין להחליף בין **חקלנה** ובין-**לבנה זכה** (א) כי לא מתקבלת התוצאה ההילכתית הראויה (ב) כי בפנימיות ענין הקטורת (א) ע"י הדרישה במידת כלל ופרט וכלל ה-**חקלנה** המייצג את פושעי ישראל בגלל ריחו הרע, מוקף בכלל ישראל המשפיעים עליו לחזור בתשובה ונמצא שם שמיים מתעלה ומתקדש. (ב) רק באופן הנדרש כלל ישראל זוכה לכפרה והיא גם מכפרת על כל הבריאה.

בדרך מליצה **נטף** | הנחש הלך זקוף כעין טעם פסק ופסקו רגליו ונהפך (טעם מהפך) הולך על גחונו.
חקלנה – גי' המ"ן

שמות כיתשא ללד: ויאמר ה' אל-משה קח-לך סמים נטף ו ושהלת וחקלנה סמים ולבנה זכה בר בבר יהרה:

ויאמר – תרסא, רמז שבתוך מלת **ויאמר** – מרומזים י"א סממנין ואחד מהם מו"ר, תרסא תרמז גם לשיעורי הסממנין **קח-לך סמים** – מונח רביע, כעין שתי רביעיות (טט – א) הצרי והציפורן והחלונה והלכונה משקל שבעי' של שבעים מנה, (טט – ב) מור וקציעה שיכולת נרד וכרכום משקל ששה עשר של ששה עשר מנה, **נטף ו ושהלת וחקלנה** מרמזים איך שהו ל- הקושט שנים עשר, קילופה שלשה, וקמון תשעה,

ה' אל-משה – שלוש מאות וששים ושמונה מנים היו בה – הוי"ה ועוד מש"ה עולה 26 + 345 = 371, פחות שלוש המלים = 368 שלוש מאות וששים וחמשה מנים כמנין ימות החמה (יום) הכפרים גי' שנ"ה (355) שנת לבנה (יום) הכפרים גי' שס"ה (365) שנת חמה, כיפורים גי' שס"ה (366) שנת חמה מעוברת

נכתב ע"י הרב א"מ פערל

במנחת חינוך מצוה ק"ג מביא מחלוקת ראשונים האם כל אחד עשר הסממנים נתנו שמותם למשה מסיני או שרק הארבעה המפורשים בתורה הם מוכרחים ואסור לשנותם אבל שבעה האחרים יכול להביא איזה סם שיראה לו טוב ..... ובלבד שיהיו סך הכל אחד עשר סממנים.

שיטת הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ב,ה"ב) שכל האחד עשר נאמרו למשה מסיני, שיטת רש"י שרק הארבעה שמותם נתפרשו (רש"י כריתות ו' ב'). כריתות ו' ב' י"א סממנים; או מידת כלל ופרט וכלל ללמוד מארבעה סממנים המנויים אל השאר ע"פ שמות כיתשא ל"ד **ויאמר ה' אל-משה** (תלישא-קטנה קדמא אולא) האם יש להבין הרמב"ם שהקב"ה אמר לו י"א הסממנים בשמותם או שאמר לו במידת כלל שיהיו י"א סממנים ואיך יקבעם זה בשיטת רש"י הפרטים ומרבה אותם ע"י הכלל בתראה.

עוד מחלוקת מצינו בענין הקטורת האם נתינת סם "מעלה עשן" מעכב ואם חסרו חייב מיתה או שאינו מעכב ואינו אלא הידור מצוה. המנחת חינוך הביא דברי המר"ן הב"י שאין "מעלה עשן" מעכב, והביא דברי המשנה למלך שכתב שביה"כ מעכב ושאר ימי השנה אינו מעכב. והביא דעת השער אפרים דנתינת עשב ששמו "מעלה עשן" מעכבת אבל יש בזה כמה סוגי עשבים ואין מעכב מין מסוים, וכתב המנחת חינוך דבתוספות ישנים ביומא משמע מפורש כדברי השער אפרים.

והנה הקשה ר' זלמן פישר, מדוע לא נמנו י"ב סממנים כיון שמעלה עשן מעכב? ותיירצנו דכיון שלא נתפרש מינו ויכול להביא מעלה עשן מכל סוג שהוא לכן לא נחשב בי"א הסממנים, והקשה ר' זלמן דבשלמא לשיטת הרמב"ם שכל הי"א נתפרשו למשה מסיני שפיר אפשר לתרץ כך, שמעלה עשן לא נתפרש ואינו בכלל הי"א,

אבל לשיטת רש"י דגם הז' סממנים לא נתפרשו מדוע לא נחשב מעלה עשן בכלל הי"א סממנים, ועל כרחנו נצטרך לומר דלשיטת רש"י אין חובה לתת מעלה עשן, אלא ביום כיפורים בלבד וכתירוצו של המשנה למלך,

עוד יש לתרץ במעלה עשן אינו נותן ריח לכן לא נמנה בי"א סממנים,

הרמב"ם עבודה, הלכות כלי המקדש והעובדים, פ"ב, ראה משנה למלך, מנחת חינוך ק"ג "דם חיה" בענין האם סם המוסק (ס' שואית) מבעל חיים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

מגלת אסתר ה'ג:

וְכָל-זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהֵה לִי בְּכָל-עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת-מַרְדֵּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ:

המן חושב שהוא מצליח אבל עבודתו המוסתרת למרדכי מפריעה לו ופיו מכשילו ו**כָּל-זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהֵה לִי** - ס"ת ה-ו-ה-י צירוף שם הוי"ה לחודש תמוז שבו הובקעה חומת ירושלים בבית ראשון ובבית שני. בספר בית ישראל ולב שמחה מצוין צירוף הוי"ה זה (הרב א' לב).

במידה כנגד מידה

מגלת אסתר ו'ג:

וַיֹּאמֶר הַמְּלָךְ מַה-נַּעֲשֶׂה יָקָר וַנְדוּלָּה לְמַרְדֵּכַי עַל-זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמְּלָךְ מְשַׁרְתָּיו לֹא-נַעֲשֶׂה עִמּוֹ דָּבָר:

עַל-זֶה - מקף בתפקיד צירוף שתי המלים לכעין מלה אחת.

וַנְדוּלָּה לְמַרְדֵּכַי עַל-זֶה וַיֹּאמְרוּ - ס"ת בעזרת תפקיד המקף הנ"ל ה-י-ה-ו צירוף שם הוי"ה לחודש טבת שבו הוטל המצור על ירושלים בבית ראשון, שבו שנים אחדות לפני כן נלקחה אסתר לאחשורוש. החודשים תמוז וטבת נחשבים החדשים הקשים לישראל בהם שיא ההסתרה ובשניהם מופיעים צירופי שם הוי"ה ללמדנו על ההשגחה הפרטית כמאמר ר' נחמן "ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה בודאי גם שם נמצא השם יתברך, גם אחרי הדברים הקשים העוברים עליך אני עומד"

מגלת אסתר ו'ג:

וַיֹּאמֶר הַמְּלָךְ מַה-נַּעֲשֶׂה יָקָר וַנְדוּלָּה לְמַרְדֵּכַי עַל-זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמְּלָךְ מְשַׁרְתָּיו לֹא-נַעֲשֶׂה עִמּוֹ דָּבָר:

ראה **מגלת אסתר ה'ג:** ו**כָּל-זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהֵה לִי בְּכָל-עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת-מַרְדֵּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ:**
וַיֹּאמְרוּ - קדמא ואולא במלה אחת, כעין שיוון שכולם אמרו אותו דבר, נגד רצונם כי "**ספרי דאגדתא על אסתר - מדרש פנים אחרים (בובר) נוסח ב, פרשה ו**", א"ר לוי בנו של המן היה נוטר של מלך, (ואולי עוד בנים) וההשגחה הפרטית המתגלה בשם הוי"ה בס"ת **וַנְדוּלָּה לְמַרְדֵּכַי עַל-זֶה וַיֹּאמְרוּ** מכריחה אותם לכך.

מגילת אסתר ו'ה: **וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמְּלָךְ אֵלָיו הֲנֵה הֵמָּן עֹמֵד בְּחֻצַּר וַיֹּאמֶר הַמְּלָךְ יָבֹוא:**

וַיֹּאמְרוּ - קדמא ואולא במלה אחת, כעין שיוון שכולם אמרו אותו דבר,

מגילת אסתר ו'ו:

וַיָּבֹוא הֵמָּן

וַיֹּאמֶר לוֹ הַמְּלָךְ מַה-לַּעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמְּלָךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ

וַיֹּאמֶר הֵמָּן בְּלָבוֹ לְמִי יִחַפֵּץ הַמְּלָךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי:

ראה **בבלי מגילה ז,א** **וַיֹּאמֶר הֵמָּן בְּלָבוֹ** ר"א אומר שדבר זה נאמר ברוח הקדש. אפשר שגלוי נבואי זה מרומז בתבנית הטעמים של הכתוב **הַמְּלָךְ מַה-לַּעֲשׂוֹת בְּאִישׁ** - זקף קטן זקף-גדול זקף-גדול המרמז בתורה לגלוי אלקי גדול מיוחד מאד. מכאן עוד ראייה שמגילת אסתר נאמרה ברוח הקודש.

הַמְּלָךְ מַה-לַּעֲשׂוֹת בְּאִישׁ - גי' 95 (מתקן את המ"ן = 95) + 45 + 806 + 313

או 95 + 313 = 408, הפרש מתקע"ו 408 - 576 = 168

אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל 408 - ת"ח, כגון מאורעות ת"ח ות"ט באלף החמישי, צו"ם קו"ל ממון, הוד"ו לה" כ"י טו"ב כ"י לעול"ם חסד"ו

168 - פגיע"ה (כגון תפילה), בנפו"ל (אויבך אל תשמח), סח"ק (בא"ת ב"ש- חס"ד). (ראה בזוה"ק פ' בראשית כ'), אימ"א עילא"ה:

פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק מט ... אמ' לו המן והלא כתוב בתורה **בנפול** אויבך אל תשמח, אמר לו רשע בישראל כתוב זה, אבל באומות העולם ואתה על במותימו תדרוך,

ספרי דאגדתא על אסתר - מדרש פנים אחרים (בובר) נוסח ב, פרשה ו ... הוא ששמואל אמר לשאול שראה בנבואה מספד הזה, ויאמר שמואל ומה קול הצאן הזה באזני (ש"א = שמואל א' = טו יד), ושמע הקדוש ברוך הוא את תפילתן ואת תפלת מרדכי, ועליהם אמר דוד כי רגע באפו חיים ברצונו וגו' (תהלים ל ו)

... א"ל מרדכי ברכי כשלו **מְצוֹם**, ובשרי כחוש משמן (תהלים קט כד), שהתעניתי עליך ועל ביתיך, ואין בי כח לישוב על הסוס, השפל במותיך, ואדרוך עליהן, ואבוא על הסוס, מיד כרע המן לפני מרדכי, ונתן מרדכי רגלו על צווארו של המן, ונגע פיו של המן לארץ, אמר מרדכי הבטיחנו הקדוש ברוך הוא כשאנו עושים רצונו כתיב אשריך ישראל מי כמוך וגו' ואתה על במותימו תדרוך (דברים לג כט), כשעלה מרדכי על הסוס, היו הכל מקלסין לפניו, ואבוקות דולקות כנגדו, והוא אומר הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו (תהלים קיח א), עד שהוא גומר כל הפרשה כולה, והן עונין אחרי, א"ר לוי המן קרא **פְּכַה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמְּלָךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ**, וישראל עונין לא המלך שבארץ, אלא המלך שבשמים, בתו של המן הציצה בעד החלון, וראתה אותו באותו קלון ונפלה ומתה.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זרנא קטן** – 2; **זרנא גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – 4; **זרנא קטן** ... **זרנא קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.6 שמות כי תשא ל,יא (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תשא ל,יא: וְעִשְׂתְּ כִי־וַיִּזְכֹּרְךָ אֱלֹהֶיךָ מִיַּד יְהוָה וְעָשִׂיתָ לַיהוָה כְּכָל־מִצְוֹתָיו וְעָשִׂיתָ לַיהוָה כְּכָל־מִצְוֹתָיו וְעָשִׂיתָ לַיהוָה כְּכָל־מִצְוֹתָיו וְעָשִׂיתָ לַיהוָה כְּכָל־מִצְוֹתָיו

שמות תשא ל,יט: וְרָחֲצוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם וְרָחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם:

רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ה,ה"ג כמה מים צריכין להיות בכיור אין פחות מכדי לקדש ממנו ד' כהנים שנאמר: (שם' תשא ל,יט) **ורחצו אהרן ובניו והיו אלעזר ואיתמר ופינחס עמהם הרי ארבעה** :

כסף משנה הביא ראה לנפח מים לארבעה אנשים מהפסוק (שם' פקודי מ,לא) **ורחצו ממנו מלשה אהרן ובניו את-ידיהם ואת-רגליהם:** וזה מסתבר למאן דאמר שפינחס לא נתכהן עד מעשה זמרי, אבל למאן דאמר שפינחס נתכהן ביום חנוכת המשכן מתאים לרמב"ם.

אבן האזל (הרב א"ז מלצר) שנאמר: (שם' תשא ל,יט) **... אהרן ובניו וכו', בגמ' איתא (שם' פקודי מ,לא) ... מלשה אהרן ובניו** והוא פסוק בפ' פקודי, ופירש"י משה ואהרן תרין ובניו תרין, וכונתו ליישב דלא יקשה הא באותה שעה היו גם נדב ואביהוא אלא דלא ילפינן אלא מדכתוב ובניו דמשמע דלפחות שנים והרמב"ם כתב פסוק הנאמר בפ' תשא גבי ציווי עשיית הכיור ובודאי היה גירסתו כן בגמ' אלא שהקשה הכ"מ שבזמן שנאמרה אותה פרשה עדיין לא מתו נדב ואביהוא, וא"כ הוה ליה לאצרוכי שיהיו מים בכיור כדי לקדש חמשה או ששה, וכונתו דבלא פנחס יהיו חמשה ועם פנחס ששה (טט – ועם משה שבעה), ומביא הכ"מ גירסת רש"י דלגירסתו מיושב. והנה מתחלה נבאר למה לא נחא להרמב"ם בגירסת רש"י, ונראה דסובר דמפסוק הנאמר בפ' פקודי לא נוכל ללמוד שהוא עיכוב לדינא, דהא לא כתיב בגדר ציווי וכתוב רק ויעש את הכיור וגו' (שם' פקודי מ,לא) **ורחצו ממנו מלשה אהרן ובניו**, א"כ ראינו שכבר עמד ע"ז הבה"ז והצ"ק (ברכת הזבח? צאן קדשים?) דחק ליישב ע"ש, וא"כ מיושב מה דלא נחא להרמב"ם בגירסת רש"י.

ולכאורה היה אפשר לומר עוד דרש"י בעצמו כתב שקשה לגירסתו וז"ל שאף משה כהן היה בשבעת ימי המילואים ואף על גב דלא כיהנו בכת אחת מיהו קרא אהרן ולומר דלא נחא להרמב"ם בתירוץ של רש"י, אבל א"כ ראינו שהפמ"א שם הביא ד' רש"י בחומש על פסוק זה שבשמיני למילואים היה גם משה כהן ועבד כמבואר שם בכתוב, לכן צ"ל כמש"כ (צריך לומר כמו שכתבנו מדוע הרמב"ם לא הביא הפסוק מפקודי).

ומה שהקשה הכ"מ דהא כשנאמר ציווי עשיית כיור בפ' כי תשא עוד היו נדב ואביהוא, יש לומר דכיון דלמעשה לא רחצו עד שמיני למילואים שהקריב רק אהרן, ורק דכתיב ויקריבו בני אהרן את הדם ולא מוכח שכל הכנים הקריבו ואפשר רק שנים וכמש"כ רש"י דובניו שנים, ולכן ילפינן רק מדין קידוש אחר ימי המילואים שהיו הרבה עבודות בתמידין ומוספין לאהרן ולבניו ואז לא היו נדב ואביהוא אלא שהיה גם פנחס וזה נכלל בפ' ציווי ד-(שם' תשא ל,יט) **ורחצו אהרן ובניו**.

ע"פ **אבן האזל (שם' תשא ל,יט) אהרן ובניו** – מרכא טפחא, יתור לרבות את פינחס לכהנים בחנוכת המשכן, (הרב יעקב ויגדור) **ורחצו** – תביר, ממעט מקבוצת **אהרן ובניו** והמתרבים עליהם (משה רבנו, פינחס), את נדב ואביהוא. (הרב א"מ פרל) מים בכיור לא פחות מלקדש ממנו ארבעה כהנים, (שם' תשא ל,יח) **ונתת שמה** – מרכא טפחא, יתור לרבות **מים** שיספיקו **ללפחות** ארבעה כהנים המרומוזים במונח רביע של (שם' תשא ל,יח) **ונתת אהו**, יכול להיות שאפילו שבעה – משה, אהרן, נדב, אביהוא, אלעזר, איתמר, פינחס.

שמות תשא ל,יט: וְרָחֲצוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם וְרָחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם:

שמות תשא ל,כ: כְּבָאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחֲצוּ־מֵימַי וְלֹא יָמְתוּ אֹזְבְּתֵיכֶם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֵת הַלְּהַקְטִיר אֲשֶׁה לָהֶּ:

שמות תשא ל,כא: וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתוּ וְהִיָּתָה לָהֶם חֻק־עוֹלָם לֹא יִזְכְּרוּ לְדֹרֹתָם: פ

[רש"י] (שם' תשא ל,כ) **כְּבָאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד** – להקטיר קטרת שחרית ובין הערבים, או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה: **ותורת המונח** (הרב י"י פוזן) ע' סא) טעם מונח במלת **אז** בא להדגיש ש-**כְּבָאֵם** אל אהל מועד היא אל קדושה הגבוהה מקדושת העזרה ו-**גִּשְׁתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ**. ועוד כתב **ותורת המונח** (הרב י"י פוזן) ע' טד) בשם **[המאירי בבלי יומא מג,ב]** חיוב ביאה ריקנית להיכל, דווקא אם בא דרך פתח מזרחית. אבל אם בא דרך פשפשים, לא חל עליו שם ביאה ריקנית להיכל. ונראה, שגם כאן **כְּבָאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד** מדבר שבא דרך פתח מזרח. ומכל מקום אינו מחויב עד שבא כולו.

מסקנה: כהן יכול להיות בעזרה ללא קדוש ידיים ורגלים (קיו"ר) כאשר אינו משרת (נקרא גישה ריקנית). חיוב קיו"ר חל עליו כאשר עומד **לְשֵׁרֵת הַלְּהַקְטִיר אֲשֶׁה** – מרכא טפחא כיתור לרבות על לשרת (לעבוד) להקטיר אשה במזבח, כל עבודות שרות אחרות במקדש. אבל **כְּבָאֵם** אל אהל מועד אל קדושה הגבוהה מקדושת העזרה חל חיוב קיו"ר גם על ביאה ריקנית במלוא גופו דרך הפתח במזרח. **אֶל־אֹהֶל** – מקף כרב-מצב על דרך ביאה לאהל מועד המחייבת קיו"ר (א) על ביאת מלוא גופו מפתח המזרח בין לעבודה בין ביאה ריקנית (ב) על ביאה דרך פשפשים לא מחויב בקיו"ר וזה רק ביאה ריקנית (שלא לשם עבודה) כי לכל שרות חייב לפחות קיו"ר של הפעם הראשונה ביום. **[בבלי זבחים יט,ב]** (א) אי כתיב **כְּבָאֵם** ולא כתיב **כְּנִשְׁתֶּם** הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית. טט: אבל היות וכתוב **כְּנִשְׁתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֵת** משמע, שהרחצה היא לשם עבודה בפנים אהל מועד ובחצר אהל מועד. **וְרָחֲצוּ־מֵימַי** – מקף כרב-מצב הרחצה (א) קיו"ר באופן הראוי (ב) כל רחצה אחרת. וגם רב-מצב המים (א) מים ראויים (ב) מים לא ראויים (ראה להלן) [רש"י] (שם' תשא ל,כ) **וְלֹא יָמְתוּ** (טט: ע"פ רש"י (ל,כא) בכניסה להיכל) – הא אם לא ירחצו ימותו (מיתה בידי שמים [רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ה,ה"א]), שבתורה נאמרו כללות, ומכלל לאו אתה שומע הן: [רש"י] **אֶל־הַמִּזְבֵּחַ** – החיצון, שאין כאן ביאת אהל מועד אלא בחצר: **אֶל־הַמִּזְבֵּחַ** – מקף כרב-מצב (א) מזבח הפנימי כי הפסוק פותח **כְּבָאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד** והיה משמע שביאת אהל מועד כדי לבא למזבח הפנימי (ב) מזבח החיצון. וכאן מלמד על מזבח חיצון לשם עבודה.

[רש"י] (שם' תשא ל,כא) **וְלֹא יָמְתוּ** – לחייב מיתה על המשמש במזבח ואינו רחוצ ידיים ורגלים, שהמיתה הראשונה (שם' תשא ל,כ) לא שמענו אלא על הנכנס להיכל:

[ותוספות בבלי יומא ה,ב] ... וכן בשלא רחוצ ידיים דכתיב (שם' תשא ל,כ) **כְּבָאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחֲצוּ־מֵימַי וְלֹא יָמְתוּ אֹזְבְּתֵיכֶם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֵת** מיחייב אהל מועד אפילו אביאה ריקנית והא דקאמר פ"ב דזבחים (דף יט:) אי כתב רחמנא **כְּבָאֵם** ולא כתב **כְּנִשְׁתֶּם** ה"א אפילו אביאה ריקנית כו' משמע דלפי האמת לא מיחייב אביאה ריקנית יש לומר היינו אמזבח וה"פ אי כתיב כבואם אל אהל מועד או אל המזבח ולא כתיב **לְשֵׁרֵת** ה"א דאפילו אמזבח מיחייב אביאה ריקנית קמ"ל דאמזבח לא מיחייב.

[ותורת המונח (הרב י"י פוזן) ע' סא) טעם מונח במלת **אז** בא להדגיש ש-**כְּבָאֵם** אל אהל מועד היא אל קדושה הגבוהה מקדושת העזרה ו-**גִּשְׁתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ**.

כְּנִשְׁתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֵת – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מדוני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובת"פ.

שהיה משמע, שכמו שאסור ביאה ריקנית לאהל מועד כך גם יהיה נאסרת ביאה ריקנית למזבח, מוציא מפשט זה ומלמד שלמזבח אפשר לגשת ביאה ריקנית ולכן גם לא יחויב בקיור"ר אם אינו משרת (עובד) באחת מעבודות המקדש.

צ"ע מהי הדרשה השניה.
להקטיר אשה – מרכא טפחא, כיתור לרבות על עבודת ההקטרה עבודות אחרות **לה'**: – סלוק, מגביל, מחיוב קיור"ר רק אם הסיח דעת, וכך כתב **[מדרש הגדול]** (סכום בבלי זבחים יט,ב) **יצא מן המקדש וחזר ועבד ולא קדש אם לא הסיח דעתו עבודתו כשרה. וכן [רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ה,ה"ג].**

[תורה שלמה – מדרש הגדול] (כעין מסכם את דיון בבלי זבחים יט,ב) **[[קטן] (שמ' תשא 3,5) בבאם אל-אהל מועד ... או בנשתם אל-המזבח לשרת יאמר (שמ' תשא 3,5) בבאם אל-אהל מועד מה ת"ל או בנשתם אל-המזבח, אלו כן הייתי אומר בין נכנס לעבודה בין שלא לעבודה חייב, ת"ל או בנשתם אל-המזבח לשרת, מה להלן (במזבח) עבודה אף כאן (באהל מועד) עבודה, אלא מעתה יאמר בנשתם מה ת"ל בבאם, אלו כן הייתי אומר להקטרה (של חלבים במזבח ואולי מזה להקטרת טהרת באהל מועד) טעון קידוש לשאר עבודות אינו טעון קידוש לכך נאמר בבאם ו-בנשתם. לשרת להקטיר, מכאן אמרו אין הכהן צריך לקדש בין כל עבודה ועבודה אלא פעם אחת מקדש בבקר ועובד והולך כל היום וכל הלילה והוא (טט – א) שלא יצא מן המקדש (טט – ב) ולא ישן (טט – ג) ולא הטיל מים (טט – ד) ולא הסיח דעתו ואם עשה אחד מארבעתן צריך לחזור ולקדש. וכך פוסק הרמב"ם [הל' ביאת מקדש פ"ה,ה"ג]. יצא מן המקדש וחזר ועבד ולא קדש אם לא הסיח דעתו עבודתו כשרה. וזה הכלל היה במקדש אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אע"פ שהוא טהור עד שהוא טובל. וכל המסיך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קדוש ידיים ורגלים. (טט – ה) קדש ידיו היום צריך לחזור ולקדש למחר אע"פ שלא ישן כל הלילה שהידיים נפסלות בלינה. על ההלכה החמישית יש מחלוקת האם מן התורה או מדרבנן.**

סיכום מ-**[בבלי זבחים יט,ב]** לדעת אב"י כי פסול לינה מרבנן. תרומת הדשן מצוותה מקרות הגבר (איילת השחר) שזה קודם לעלות השחר (האיר המזרח). אם קידש ידיים ורגלים לתרומת הדשן בין קרות הגבר ועלות השחר אז כשר ליום הבא, מכאן פסול לינה רק מרבנן. ורבא חולק ואומר כי פסול לינה מן התורה. ורבא הולך בעקבות דעת רבי יהודה הנשיא, וכך פסק הרמב"ם [הל' ביאת מקדש פ"ה ה"ח] קידש ידיו היום, צריך לחזור ולקדש למחר, אף על פי שלא ישן כל הלילה, שהידיים נפסלות בלינה.

(שמ' פק' מ,מ,ב) בבאם אל-אהל מועד וקברתם אל-המזבח ירצצו פאשר צנה ה' את-משה: ס הכתוב מלמד על רחיצת ידיים ורגלים של הכהנים **בבאם אל-אהל מועד** בכניסתם הראשונה ביום (ברור אחר המלמד זאת). טעם גרשיים של מלת **בבאם** כשמו גרשיים מלמד במשמע יציאה מן העבודה. תבנית הטעמים של **(שמ' פק' מ,מ,ב) אל-אהל מועד** – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבעה דברים, מלמדת על מיני יציאות המחייבות קדוש ידיים ורגלים של הכהנים העובדים.

ע"פ מדרש הגדול חמש יציאות מחייבות קידוש ידיים ורגלים. ארבע יציאות מדאורייתא, היציאה החמישית היא יציאת הלילה ולא של הכהן, או שנאמר שזו יציאת הכהן מלילה ליום. על יציאה זאת יש מחלוקת האם מהתורה או מרבנן. ה-**[רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ה,ה"ח]** פוסק שהיא מן התורה. הרב א"מ פרל הי"ו בשם "שפת אמת" כהן שישן במקדש, חייב בקיור"ר מפני שנשמתו יצאה מגופו בשעת השינה.

(שמ' פק' מ,מ,ב) בבאם אל-אהל מועד – גרשיים מונח רביעי, הביאה הראשונה ביום של הכהן מחוץ אל פנים בית המקדש כדי לשרת (לעבוד) היא כעין יצא מן הכלל לענין קיור"ר ללמד על כלל קדושי ידיים ורגלים לצורך עבודה, כדעת רבי **[בבלי זבחים יט,ב]** שלא על כל גישה לעבודה חדשה באותו יום צריך קידוש ידיים ורגלים. אלא כמו בביאה הראשונה ביום מקדש יו"ר ומוכן לכל העבודות, כך גם בנסיבות אחרות המצריכות קיור"ר.

ב-**גמ' [בבלי זבחים יט,ב]** מובא המחלוקת רבי ור' אלעזר בר"ש, ומפרש בגמ' מ"ט דרבי, דכתיב **(שמ' תשא 3,5) בנשתם**, (רש"י: וגישה דשחרית גישה חדשה היא, שהרי יש כאן מערכה חדשה), מ"ט דרבר"ש, דכתיב **בבאם**, (רש"י: והרי זה לא יצא), ואידך (רבי) נמי הא כתיב **בבאם**, (רבי מסביר) אי כתיב (אם היה כתוב רק) **בנשתם** ולא כתיב **בבאם** הו"א על כל גישה וגישה, (ואפילו שתיקו בו ביום), כתב רחמנא **בבאם**.

(שמ' תשא 3,5) בבאם אל-אהל מועד ירצצו-מים ולא ימתו – גרשיים ... תבר כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל (א) שלא מחייב קיור"ר על שנוי עבודה (ע"פ ההסבר ב-**(שמ' פק' מ,מ,ב)**) (ב) לא מחייב קיור"ר על כניסה מהצד להיכל (ג) לא מחייב קיור"ר עם לא נכנס כל גופו להיכל מפתח מזרח (ע"פ **[המאירי בבלי יומא מג,ב]** לעיל). להחמיר (א) מחייב קיור"ר בבואם ובחמש היציאות מן העבודה המחייבות קיור"ר בחזרה לעבודה (ב) אין לבוא לאהל מועד (האולם וההיכל וקה"ק) ללא קיור"ר, ואין לבוא ביאה ריקנית מפתח המזרח. (ג) אין לעבוד על המזבח החיצון ללא קיור"ר, (ד) אין לעבוד שום עבודה ללא קיור"ר, (ה) כאן חיוב בביאה במקצת וחיוב בביאה מלאה. **[בבלי זבחים יט,ב]** ... אמר עולא אמר ריש לקיש: טמא שהכניס ידו לפנים - לוקה, שנאמר: **(וי' תה' יב,ד) בְּכַל-קִדְשׁ לֹא-תִזְעַג וְגו',** מקיש ביאה לנגיעה, מה נגיעה במקצת שמה נגיעה, אף ביאה במקצת שמה ביאה. **[מלבי"ם ויקרא פרשת תזריע [טז]] (וי' תה' יב,ד) בְּכַל-קִדְשׁ לֹא-תִזְעַג וְאֶל-הַמִּקְדָּשׁ לֹא תִבֵּא.**

טט – טהרת מצורע ע"י הכנסת בהונות יד ורגל ימין, אוזן ימין. לטמאים אחרים גם זה יחשב כביאה במקצת. על הנאמר ב-**[משנה כלים פ"א,מ"ט]** ר' יוסי והכמים בחמישה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ... ושלא רחוק ידיים ורגלים נכנסים לשם. מוסבר ב-**[מעשי למלך הלכות בית הבחירה פרק א]** כי זאת מעלה מרבנן (ג) והנה ראיתי לראב"ד ספ"ק דתמיד אהא דתנן התם הגיע קידש ידיו ורגליו הקשה למ"ד בזבחים דהכיר ה' עומד בין האולם ולמזבח הא תניא בתוספתא דכלים אסור ליכנס שלא רחוק ידיו ורגליו ות' דוקא מי שא"צ אבל היכא דא"א בע"א מותר דמעלה דרבנן בעלמא הוא ועוד י"ל דדוקא בלא טבל אסור ליכנס קודם שקידש ידיו ורגליו אבל מי שהי' טבול כגון זה התורם את המזבח יכול בטוב ליכנס כיון שלא הטיל מים אחר הטבילה דמה שזה ה' מקדש ידיו ורגליו אינו משום טהרה כ"א כעבור עבודה עוד יש לומר דאין צריך שיהא רחוק ידיים ורגלים מן הכיור אלא אף משאר כלי שאיני כיוור סגי לענין ליכנס בין האולם ולמזבח ברחיצה בעלמא סגי דאין צריך קידוש ידיים מן הכיור רק לעבודה ומטיל מים:

ב"ה טוב טעם ודעת לנדתי האמנתי – הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א; המצות ההשערת: **תנחום**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא = מרכא = מרבי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זרקא-קטן – 2; זרקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זרקא-קטן ... זרקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.7 שמות כי תשא ל'יא (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תשא ל'יט: וְרָחֵצוּ יְדֵיהֶם וְרָחֵצוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם:

סוגיות אחדות בקידוש ידים ורגלים (להלן קיו"ר): (א) קיו"ר מהצד, היינו בהשענות על משהו או משהו (אגב זה המקור להלכה שלא להישען על משהו בחזקה בשעת תפילה); (ב) חציצה בין כף הרגל ובין רצפת העזרה; (ג) קיו"ר במקום המזבח או במקום אחר במקדש או מחוצה לו; (ד) קיו"ר ראשון של כ"ג ביוה"כ האם הוא מ-**(שם' תשא ל'כא) חק עולמם** של כל הכהנים ואז הוא מהכיוור או הוא מסדר עבודת יוה"כ ואז הוא גם מקיתון וגם במקום אחר וגם לא מעכב; (ה) יד מונחת על כף רגל זה חציצה לכן ה-[רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ה הט"ז] פוסק שהיד מסכסכת על הרגל וכך אין חציצה למים (אגב זה מקור להלכות חציצה בנטילת ידים); (ו) קיו"ר השחרית מלא יד ימין על כף רגל ימין יד שמאל על כף רגל שמאל, קידושים במשך היום יש מלאים (כגון יצא מן המקדש, ישן, הסיך רגליו (עשה צרכיו הגדולים)), יש חלקיים כאשר הסיח דעת מאחד מאיבריו; (ז) בקיו"ר יד ורגל יד ורגל האם מהברז של הכיוור (האם הכהן ניצב לכיוון הכיוור ואז מפני שחייב להתכופף לכן זרובות הברז צריכה להיות באלכסון כדי שהמים יגיעו לרגליו, או שעומד משיק לכיוור ואז הברז מעל רגליו, או שנוטל בנטלה או שחבירו נוטל בנטלה ויוצק על ידיו ו/או רגליו. (ח) האם בקידוש חלקי זה שתי ידיו או שתי רגליו או יד אחת או רגל אחת. (ט) יש עוד לברר האם בקידוש ידים ורגלים מספיק רק עד חיבור האצבעות לכף היד או צריך גם כף היד עד הפרק החיבור לזרוע.

נאמר ב-**(בבלי זבחים י"ב, ת"ר: כיצד מצות קידוש? מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש; ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש; אמרו לו: הפלגתה (ע"פ רש"י לא מציאותי), אי אפשר לעשות כן (הוא יפול). שפיר קאמרי ליה! אמר רב יוסף: וחבירו מסייעו.** **[רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה הט"ז]** יד ימין על רגל ימין יד שמאל על רגל שמאל, ומקדש ידים ורגלים בבת אחת. אבל ראה הסבר שו"ת **(זיט) אַת-יְדֵיהֶם** – טפחא, כטעם מפסיק מהכתוב אחריו ללמד למצב שבו היה היסח הדעת מידי בלבד או מרגליו בלבד אין צריך לקדש אלא אותו איבר שהסיח דעתו ממנו (מקור כגון **[משכן שלה לרב נטובין, אוצר החכמה ע' 232]**) **ע"פ [פלפולא חריפתא ע' שה, ע' 311 אוצר החכמה]** מביא אור החיים שאין רחיצה לידים בלא רגלים, ולא רחיצה לרגלים בלא ידים, לזה אמר "את" פירוש עם ידיהם רגליהם, ועם רגליהם ידיהם והם דברי רבותינו ב-**[זבחים ק"ט ב']** ועוד ע"פ מה שכתב שם, אפשר כי **(זיט) אַת-יְדֵיהֶם** – מקף כרב-מצב של משמע מלת "ידיהם": (א) לשון יחיד המתיחס לכלל הכהנים, לומר יד ימין של כל הכהנים שבה העבודה כשרה; (ב) לשון רבים המתיחס לכהן אחד, לומר שישטול את שתי ידיו. והתורה לומדת כאן לפי מצב (ב)

[חומש מלאכת הקדש - ב, שמות, הרב טולידאנו משה (אוצר החכמה ע' שמ)] ד"ה **(שם' תשא ל'יט) אַת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם** בכתב אחת היה מקדש ידיו ורגליו וכו'. כתב בס' לקח טוב [פס' כא] דהא דבעינן בבת אחת היינו משום דכתיב **(שם' תשא ל'יט) אַת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם**, דאת ידיהם לרבות רגליהם ואת רגליהם לרבות ידיהם, שבשעה שמקדש זה יקדש זה ג"כ,

בהמשך מובא שזה מפסוק (ל,כא) ולא מ-**(ליט)**, ועוד בהמשך דיון הנידון בהרבה מקורות מ-**[בבלי מגילה ב]** ששם מלת "את" השניה בכתוב במגלת אסתר "עושים את י"ד ואת ט"ו" משמשת כמפריד ללמד שהעושה פורים בי"ד אדר אינו עושה בט"ו אדר והעושה בט"ו אינו עושה בי"ד. ומלמד שכאן מלת "את מחברת יד ורגל.

כיצד מניח ידו ע"ג רגליו ומקדש, ואלו לא נאמר אלא **(שם' תשא ל'כא) יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם** היה משמע כל אחד מהם בפני עצמו, זוהי מצות קידוש לכתחלה, אבל אח"כ שבא העונש שחייב מיתה, לא אמר אלא **(שם' תשא ל'כא) וְרָחֵצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם**, כי זהו עיקר שמעכב שלא יעבוד עבודה בלי קידוש ידים ורגלים, אבל אם לא היה הקידוש בבת אחת לא יהיה חייב מיתה. ומורי הרב פ"י ד-**אַת** אתא לרבות עד הפרק, דאמרי' בחולין בפ' כל הבשר [דף קו ע"ב] קידוש ידים ורגלים עד הפרק, דהיינו חיבור היד והזרוע לפי דעת רוב המפרשים, ויד סתם אינו אלא עד סוף האצבעות כענין נטילת ידים לחולין לפי מאי דס"ד התם בגמ', ואלו אמר הכא ידיהם ורגליהם לבוד הייתי אומר עד סוף האצבעות, לז"א **אַת** לרבות עד הפרק, וכל זה למצוה אבל לחיוב מיתה לא אמר כי אם **(שם' תשא ל'כא) וְרָחֵצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם** עכ"ל.

טט: **(שם' תשא ל'כא) יְדֵיהֶם** – מרכא = מאריך, היינו שכאן מאריך משמע יד מסוף האצבעות עד הפרק.

הסברי טעמי המקף הבאים הם מבוא לפ'רש"י **(שם' תשא ל'יט)**

אַת-יְדֵיהֶם – מקף כרב-מצב לאפשרויות רחיצת הידים (א) כל יד לעצמה, (ב) שתי ידים ביחד; (ג) יד ורגל בשיכול (כמו יעקב שכל ידיו); (ד) יד ורגל של אותו צד כל צד לעצמו; (ה) יד ורגל של אותו צד ובאותו זמן יד ורגל של הצד השני, **וְאֶת-רַגְלֵיהֶם** – כרב-מצב לאפשרויות רחיצת הרגלים (א) כל רגל לעצמה; (ב) שתי הרגלים ביחד; (ג) (ד) (ה) כמו לידים והתורה מלמדת בתבנית הטעמים הבאה, להגביל הרחצה למצב (ה):

אַת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם – טפחא סלוק, סלוק מגביל הרחיצה למצב (ד) או (ה) (דורש בירור בין פשט רש"י ודעה אחרת), וזה כפ' **רש"י (שם' תשא ל'יט) אַת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם** – בבת אחת היה מקדש ידיו ורגליו, (טט: כיצד היה בבת אחת?) וכך שנינו בזבחים (יט,ב) כיצד קדוש ידים ורגלים, מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומקדש:

אבל ב-**[ש"ת בר-אילן] מושגים תלמודיים קידוש ידיים ורגליים** נעשה מתוך ברזים מיוחדים שהיו מותקנים בכיוור. כההן היה עומד ומגביה את רגלו הימנית ורוחץ את ידו הימנית יחד עם רגלו הימנית, ואחר כך רוחץ את רגלו השמאלית יחד עם ידו השמאלית. ולא כנשמע בפשט של רש"י.

וב-**[מנחת חינוך מצוה קו קידוש ידים ורגלים בשעת עבודה]** ד"ה ידיו ורגליו בת אחת ... ונראה פשוט דדוקא אם צריך לקדש שניהם צריך שיהיו בבת אחת, אבל אם אין צריך לקדש רק ידיו או רגליו ... אין צריך לקדש רגליו אגב ידיו או להפך, רק מקדש מה שצריך. **(שם' תשא ל'כא) וְרָחֵצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם** – תביר מרכא טפחא, **יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם** – מרכא טפחא כיתור לרבות עוד רחיצות על הרחיצה של **(שם' תשא ל'כא) בְּבָאִם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד** והקידוש ידים ורגלים בחמש כניסות אחרי חמש יציאות ממינים שונים כהסבר על **(שם' פק' מ"ב) בְּבָאִם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד** – גרשיים מונח רביע. אלו קידוש ידים לעצמם וקידוש רגלים לעצמם אחרי שנפסלו מסיבה כלשהי. **וְרָחֵצוּ** – תביר מחלק בין הרחיצות ומלמד שחייב מיתה שכתוב בהמשך **וְלֹא יָמְתוּ** הוא רק אם עבד במקדש בלי קידוש ידים ורגלים בבת אחת בניסבות שצריך, ולא על ידים שנפסלו או רגלים שנפסלו.

נסה להסביר חלק מסוגיות קיו"ר באמצעות תבניות הטעמים של הכתובים הבאים **(שם' תשא ל'יט) מִמְּנוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם (שם' תשא ל'כא) וְרָחֵצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטרול) כי במוצאות האמנותי – החלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – **להבדיל**: **מונת** – רבוי; **מחפץ** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעוטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(שמ' תשא ל"ט) **מִמְנוּ** – אתנה, מגביל קדוש ידים ורגלים במקדש מברז המוליד מהכור ולא ע"י הטבלת ידים ורגלים בתוך הכיור. תבנית הטעמים של **(שמ' תשא ל"ב)** **יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם** – מרכא טפחא בתפקיד של קבוצת פרטים שכולם ביחד היינו לקיור"ר בשחרית יד ימין על רגל ימין, יד שמאל על רגל שמאל, והכהן פותח הברז בידו ומיד מביאה לרגל או כהן אחר פותח הברז. טעם תביר במלת **וְרַגְלֵיהֶם** בתפקיד של לא ממש היד על הרגל אלא מסכסכת מעליה כך שאין חציצה. **(שמ' תשא ל"ט)** **אֶת-רֵיְהוָה** – טפחא, בתפקיד פסקא מלמד על קיור"ר חלקי כגון במצב של הסח דעת ואז הכהן מקדש שתי ידיו, או שתי רגליו ולא את שתי ידיו ושתי רגליו בבת אחת.

שמות תשא ל"ב: כב, **בבאם אל-אהל מועד ירחצו-מים ולא ימתו או בנשתם אל-המזבח לשרת להקטיר אשה לה:**
(שמ' פק' מ"ב) **בבאם אל-אהל מועד ויבקרבתם אל-המזבח ירחצו פאָרְרָ צַנָה ה' את-מִשְׁחָה: ס**
[בבלי זבחים כ"ב] ... אמר ריש לקיש: כל המשלים למי מקוה משלים למי כור, לרביעית אינו משלים. למעוטי מאי? אילמא למעוטי טיט הנדוק, היכי דמי? אי דפרה שוחה ושותה ממנו, אפי' לרביעית נמי! ואי אין פרה שוחה ושותה ממנו, אפילו למקוה נמי אין משלים! אלא (שואלת הגמרא אולי) למעוטי יבחושין אדומין, (ודוחה) אפילו בעינייהו (בעצמם בלי צירוף מים) נמי (ראויים לטבול במים) ! דהא תניא, רשב"ג אומר: כל שתחילת ברייתו מן המים מטבילין בו,

(שמ' תשא ל"ב) **בבאם אל-אהל מועד ירחצו-מים** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן באלו דברים מטבילין ונוטלים ידיום. כפסק הרמב"ם והשו"ע להלן:
[רמב"ם מקוואות פ"ח, ה"א] כל שתחילת ברייתו מן המים כגון יבחושין אדומין מטבילין בו, ומטבילין בעינו של דג (תוספת) **[השר"ע י"ד הל' מקוואות ס"ו, רא"סעיף לג]** דג גדול שנימוק שומן עינו בחורו.
[שר"ע א"ר ח, נטילת ידים ס"ו, קס, ס"י] נוטלים לידים בכל דבר (מג) שתחלתו מן המים, כגון (מד) יבחושים (פ"י תולעים) אדומים או שומן דג. ונראה דוקא (מה) אם ריסקן, דלא עדיף משלג וכו'. ט"ט: מאכן נלמד שגם בשלג מרוסק, ומן ההסבר הבא גם מים עם טיט שפרה שותה מהם.

(שמ' תשא ל"ב) **בבאם אל-אהל מועד ירחצו-מים** – מקף כרב-מצב של צירוף מים עם טיט הנדוק (הנרוק) למי הכיור: (א) אי דפרה שוחה ושותה ממנו, (ב) אי אין דפרה שוחה ושותה ממנו, ונצרך רק מצב (א)
ירחצו-מים – טעם מקף בין שתי מלים שלא אחת מהן מלת יחס, עשויה ללמד על רב-מצב בכל אחת מן המלים. (בעזרת הרב יצחק פרל הי"א) מים בכיור ומים בכלי שרת. מקודשים מזה ששמו אותם בכיור או בכלי שרת. **[רש"י זבחים כ, ג]** ד"ה מוכני ... בטלה לינתם אבל שטמ"ק גורס בטלה קדושתם, לפי שיטת מקובצת השאלה איך גורס ברש"י באחת משתי דרכים, אם משיקים מים בכיור או בכלי שרת למי מעין הקדושה מתבטלת, או שזה מציל מים שבכיור מפסילה בלילה.

(שמ' פק' מ"ב) **ויבקרבתם אל-המזבח** – תביר טפחא ללא דרגא או מרכא לפני התביר, תבנית טעמים נדירה (23 בתורה) המלמדת דוגמא (א) שההלכה חלה על צירוף שני פרטים לכדי שיעור (בנזיר זגים וחרצנים לכזית), או חובת הימצאות קשקש וסנפיר כסימן טהרה בדגים.
(שמ' פק' מ"ב) **ויבקרבתם אל-המזבח** – תביר טפחא, ההלכה חלה על צירוף שני פרטים, כאן טיט הנרוק (הנדוק) אם פרה שותה ממים שיש בהם טיט, מים אלו מצטרפים למים צלולים בכיור להשלימם לנפח מים המספיק לארבעה כהנים **[רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ה, ה"ב]**

[תורה תמימה שמות מ] (ל"ב) ויבקרבתם אל-המזבח – אין ריחוף ידים ורגלים בבמה, דכתיב **ויבקרבתם אל-המזבח ירחצו** ^(זבחים ק"ט ב'): **(שמ' פק' מ"ב)** **ירחצו** – אתנה, מגביל שאין עבודה במקדש בלי רחצה (=קידוש ידים ורגלים להלן קיור"ר) וכתב **[ת"ת הערה י]** בבמה מותר להקריב בלי רחיצה, היינו בבמה קטנה ... אבל בבמה גדולה היינו במת צבור שהיה בנוב ובגבעון ... נהגו כמו במקדש.

שמות תשא ל"ב: כא, **וירחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק-עולם לו וילרעו לדרתם: פ**
[תורה תמימה = ת"ת] (שמ' תשא ל"ב) חק-עולם – הכהן שעבד בלא רחיצת ידים ורגלים עבודתו פסולה, מאי טעמא, כתיב הכא **חק-עולם** וכתוב במחוסר בגדים **(שמ' תצ"ח, כ"ח)** **חקת עולם**, מה להלן עבודתו פסולה אף כאן עבודתו פסולה ^(זבחים י"ט ב'): **לו וילרעו** – ת"ר, כהן גדול שלא טבל ולא קידש בין בגד לבגד ^(ז) ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה, אבל שחרית אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט עבודתן פסולה, מאי טעמא, דאמר קרא **והיתה להם חק-עולם לו וילרעו**, דבר המעכב בורעו מעכב בו, דבר שאינו מעכב בורעו אינו מעכב בו ^(ז) **[שם שם]**:

[ת"ת הערה מה] והתם ילפינן מדכתיב **(שמ' תצ"ח, כ"ט)** **והיתה להם פהגה לחקת עולם**, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והוה כזרים וזר שעבד עבודתו פסולה:
[ת"ת הערה מו] בחמש עבודות של יוה"כ פ' שמבואר בפ' אחרי ובמס' יומא ל"ב א' שהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן ולהיפך, וצריך לכל חילוף טבילה אחת ושני קידושין:
[ת"ת הערה מז] ר"ל דבר המעכב ככהנים הדיוטים דהיינו קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים מעכב באהרן דהא כתיב בהו חקה, אבל קידוש שבין בגד לבגד דלא שייך ככהנים הדיוטים דאין נוהג בהו חילוף בגדים וממילא אינו מעכב, לכן אינו מעכב גם ככהנים גדולים, ולשון דבר המעכב ושאינו מעכב לענ"ד אינו מכונן ממש, דכיון שאינו נוהג בהם לא שייך עכובא, ויותר היה נכון לגרוס דבר הנוהג בורעו מעכב בו ודבר שאינו נוהג בורעו אינו מעכב בו, ודו"ק:

והיתה – קדמא, תנאי מעכב לתחילת עבודת כהנים בשחרית – קידוש ידים ורגלים. **להם חק-עולם לו וילרעו** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לתכונה (א) שעל כל אחד חלה אותה הלכה. תכונה (א) כאן היא דבר המעכב ככהנים פשוטים מעכב ככהנים גדולים, ופתרונו כהביא **[ת"ת]** בשם **[בבלי זבחים י"ב]**, דבר המעכב בורעו מעכב בו, ופירש ב-**[ת"ת הערה מז]** ... קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים מעכב באהרן דהא כתיב בהו חקה,
חק-עולם לו וילרעו – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לתכונה (ב) כאן קידוש (ט: ידים ורגלים) שבין בגד לבגד שעל חלקם (ט: כאן הכהנים פשוטים) לא חלה הלכה של תכונה (ב). ופתרונו כהביא **[ת"ת]** בשם **[בבלי זבחים י"ב]**, דבר שאינו מעכב בורעו אינו מעכב בו, ופירש ב-**[ת"ת הערה מז]** ... קידוש שבין בגד לבגד דלא שייך ככהנים הדיוטים דאין נוהג בהו חילוף בגדים וממילא אינו מעכב, לכן אינו מעכב גם ככהנים גדולים,
חק-עולם – מקף כרב-משמע של צירוף המלים "חק-עולם". (א) במשמע שינהג הדבר לדורות ע"פ ספרי **(במ' חקת י"ט)** **לחקת עולם:**
(במ' חקת י"ט, כא) **לחקת עולם**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בין הדברים שנוהגים לדורות נמצאים הדברים הבאים: (א) [פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) אחרי מות] [המתחיל בדף מו עמוד [[ב]] [טז, לד] והיתה זאת לכם לחקת עולם. אף על פי שאין קרבנות יום הכפורים מכפר. (ב) כתב ב- [פתרון תורה ע' 175 (בשר"ת)] שאע"פ שבית המקדש חרב וקרבנות בטלו פרת חטאת אינה בטילה, שנאמר והיתה להם לחקת עולם; (ב) משמע אחר ל-חק-עולם [פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת אחרי מות] [המתחיל בדף מו עמוד ב]] [טז, כט] והיתה לכם. ולא לאחריים. לחקת עולם. לבית עולמים. כאן התורה ממשיכה עם מצב (א) כאשר חק-עולם הוא המלמד על קיו"ר שחרית של כל השנה שמעכב לכל הזכנים, וצ"ע מה מלמד (א,ב) לדרתם.

לדרתם – המלה יתירה כי כבר נאמר חק-עולם שנוהג לדורות. לכן מלת "לדרתם" דורשת עיון. [בבלי זבחים יט, ב]

אמר חזקיה, אמר קרא: (א,ב) והיתה להם חק-עולם לו ולזרעו לדרתם; דבר המעכב בזרעו מעכב בו, דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו. רבי יונתן אמר, מהכא: (ט,ט) ורצו מלפני משה ואהרן ובניו, דבר המעכב בבניו מעכב בו, דבר שאינו מעכב בבניו אין מעכב בו. רבי יונתן מ"ט לא אמר מדחזקיה? אמר לך: ההוא לדורות הוא דכתיב. ואידך (חזקיה) מ"ט לא אמר מהאי (מבניו)? מיבעי ליה לכדרכי יוסי ברבי חנינא, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: כל כיוור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו – אין מקדשין בו, שנאמר: (ט,ט) ורצו מלפני משה ואהרן ובניו.

חזקיה לומד מ-(א,ב) לו ולזרעו לדרתם שכתוב זה מלמד גם על יוה"כ שמה שמעכב בזרעו בכל יום מעכב בכ"ג ביוה"כ וזה קידוש ידים ורגלים של שחרית והנחשב לתחילת העבודה, וממלת "ובניו" ב-(ט,ט) ורצו אהרן ובניו לומד על נפח מינימלי של הכיור שיספיק לקידוש ידים ורגלים ללפחות ארבעה כהנים. רבי יונתן לומד ממלת "ובניו" שמה שמעכב בבניו בכל יום מעכב בכ"ג ביוה"כ וזה קיו"ר של שחרית, וממלת "לדרתם" לומד שהלכת קיו"ר הוא על כל הדורות ולא רק על אהרן ובניו. ואז נשאר בצריך עיון מה בא ללמד "חק-עולם" (א,ב) לדרתם – סלוק, מגביל. אפשר שזה בא ללמד שקיו"ר הוא המעכב.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תנחום**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדף; רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.8 שמות כי תשא ל,יא (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות כי תשא ל,כב – כה: פ [כב] וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [כג] וְאַתָּה קח-לךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ

מֶרְדָּרֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּקְנָמֵן בְּשֵׁם מַחְצִיתוֹ חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִים וּקְנֵה-בֶשֶׂם חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִים: [כד] וְקָדְהָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת

בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשִׁמֹן זֵית הַיֵּין: [כה] וְעֵשִׂיתָ אֹתוֹ שִׁמֹן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ לְקַח מִרְקָחַת מַעֲשֵׂה לְקַח שִׁמֹן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יְהוָה:

[תורה שלמה קכט] (שם' תשא ל,כג) קח-לךָ תניא קח-לךָ משלך (במ' בהע' יב), עֲשֵׂה לךָ משלך (שם' תצ' כזכ), (וי' אמר כדב), וַיִּקְחֻהוּ אֱלֹדִי (וגם

(במ' חקת יט,ב) וַיִּקְחֻהוּ אֱלֹדִי) משל צבור דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר בין קח לך בין ויקחו אליך משל צבור ומה ת"ל (שם' תשא ל,כג)

קח-לךָ כביכול (רש"י: אם היה צבור יכול להתכפר בשל יחיד) משלך אני רוצה יותר משלהם וכו' (טט): כביכול במצב כזה הקב"ה היה מעדיף

שמה (יבא) עד כאן לא פליגי אלא בקיחות דעלמא ועשיות דעלמא (טט): המזכרות בתורה) [יומא ב,ג].

[תו"ש הערה קכט] ... בקושיא הנ"ל (טט): כתב) האבן עזרא בפ"י הקצר וְאַתָּה קח-לךָ י"א כי הבשמים והסמים משה הוציאם והכתוב אומר כי

הנשיאים הביאום וטעם וְאַתָּה קח-לךָ שלא יפקידום ביד אחר או שייקשם ויקחם מכל הנמצא איתו והוא יתקנם ע"כ. והנה הי"א הוא דרש הגמרא

לפי הגרסא שבכתי" ומה שפי' שלא יפקידום ביד אחר כוון להדרש לקמן אות קל שיהא גובר עליו ואולי גם מה שאמרו בגמ' קח לך משלך הכוונה

שתהא גובר לדבר.

[בבלי יומא ג,ב] אבא חנן אמר משום רבי אלעזר: כתוב אחד אומר (דב' עקב יא), וְעֵשִׂיתָ לךָ אֲרוֹן עֵץ: וכתוב אחד אומר (שם' תר' כה,י)

וְעֵשֶׂה אֲרוֹן עֵץ שְׁטִיט, הא כיצד? כאן - בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (רש"י: נקראת העבודה על שםם), כאן - בזמן שאין עושין

רצונו של מקום.

(שם' תשא ל,כג) קח-לךָ – מקף כרב-מצב (א) משל צבור דברי רבי יאשיה (ב) רבי יונתן ... כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם

טט: היה מקום לומר שאפשר להביא ממה אפשר להביא מציבור, באה תבנית הטעמים של וְאַתָּה קח-לךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מונח זרקא

מונח סגול בתפקיד של הוספה מ-לךָ (משה) על בְּשָׂמִים רֹאשׁ, טעם מלת וְאַתָּה – מונח מרבה עוד הוספה. אפשר שההוספות הן

כך: (א) לגלות העדפת הקב"ה הבאה משל משה על פני הבאה משל ציבור, מפני שמה תמיד עושה רצונו של מקום. אבל כדי שיחשב

גם משל ציבור אז שהציבור והנשיאים יביאו ויפקידו בידי משה שיהיה הגובר ויחשב כאילו הבאה משל משה; (ב) וב-בְּשָׂמִים רֹאשׁ

ושאר הסממנים של שמן המשחה, משה יתקנם היינו יוסיף משהו ממה עליהם. אכן מצאתי מקור לרעיון זה כלהלן:

[פנים יפות שמות ל] וי"ל עוד רמז לפמ"ש האר"י [שער הכוונות ענין הפסח, דרוש א'] שבחינת החסד הוא כלול מעשר (טט): ספירות

מידות), וכל אחד יש בו בחינת עשר פעמים חמשה (טט: כוחות של חסד או גבורות ממותקות) הרי חמש מאות (טט: 5 * 10 * 10), וּקְנָמֵן-

בְּשֵׁם רומז על בחינת הגבורה שמספר קנמן (ג' 246) הוא כמספר מור (ג' 246), ויש בו בחינת עשר דהיינו חמשה גבורות ממותקות

וחמישה שאינם ממותקות לכך מתחלק, כדכתיב מַחְצִיתוֹ חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִים, וּקְנֵה-בֶשֶׂם הוא קו האמצעי שמקבל החסדים לבד לכך

היה חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִים, (שם' תשא ל,כד) וְקָדְהָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת הוא רמז לתרי"ן ירכין, שהם בחינת חסד וגבורה לכך היה חמש מאות, (שם'

תשא ל,כד) וְשִׁמֹן זֵית הַיֵּין רמז לאות ברית כמ"ש בזהוה [תקוני זוהר תקון א'] בתפילת אליהו הין צדק אות ברית, ומספר הין (ג' 65)

הוא מספר שם אדני (ג' 65) הרי שכל שבע בחינות נרמזים, וכל זה נעשה על ידי משה שהוא היה בחינת הראש שממנו בא השפע לכל

הבחינות הנ"ל, והיינו דכתיב (שם' תשא ל,כג) קח-לךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ שהוא קיבל השפע מהש"י והשפיע ע"י מעשיו לכל הבחינות הנ"ל.

[רש"י בבלי יומא ג,ב] כביכול – אני שמעתי: אם היה ציבור יכול להתכפר בשל יחיד - הייתי רוצה, ואני אומר: לפי שדבר קשה הוא לומר שהקדוש

ברוך הוא קץ בישראל, אומר כביכול, כלומר: על כרחינו יאמר כן, כאילו (אי) אפשר לומר כן, וכן כל כביכול שבתלמוד.

פ [כב] וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: ממקום אחר לדמדו כי מלת לֵאמֹר מתפרשת גם כנוטריקון "לאו אמור". אפשר שכאן ה"לאו

אמור" משמעותו כפ"רש"י כאילו (אי) אפשר לומר כן.

נושא הסממנים לשמן המשחה והכנתו נידון בעיקר ב-[בבלי כריתות ה,א] כסדר שלא כסדר הפסוקים. כאן נדון בו כסדר הכתוב.

[בבלי כריתות ה,א] אמר ליה רב פפא לאביי: כשהוא שוקל (במאזניים), בהכרע (מוסיף מעט) הוא שוקל או עין בעין (במדויק) הוא

שוקל? אמר ליה (מתביחא: אביי לרב פפא בתמיהה), רחמנא כתב: (שם' תשא ל,לד) בד בבד, ואת אמרת: בהכרע. (מת': הגמרא דוחה את דברי

אביי) והאמר רב יהודה: הקדוש ברוך הוא יודע (מת': ליתן שכר למרבה) הכרעות, אלמא דאית בהו (מת': יש בסממנים) הכרע! אלא אמר

רב יהודה: ד-קְנָמֵן בְּשֵׁם אמאי מייתי (מדוע מביא) מַחְצִיתוֹ דחמש מאות חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִים בחד זימנא ו-חֲמִישִׁים וּמֵאֲתָיִים בחד

זימנא? כיון דכולהון ה' מאות הויין, נייתי ה' מאות בבת אחת! שמע מינה, מדקמייתי לה ל-קְנָמֵן בְּשֵׁם בתרי זימני הכרע אית ביה

(שבכל שקילה מוסיף הכרע), והקב"ה יודע בהכרעות. ומאי בד בבד? אמר רבינא: שלא יניח משקל במשקל וישקול (מת': שלא ישתמש

באחד הסממנים כמשקולת אחרי ששקלו, אלא כל סממן ישקול במשקולת ברזל).

(שם' תשא ל,כג) לךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ – זרקא מונח סגול בתפקיד מוסיף מהענין על הענין ללמד על הוספות הכרע בעת רכישת סממנים

לשמן המשחה

(שם' תשא ל,כג) מֶרְדָּרֹר – מקף כרב-מצב (ראה רש"י ל-וּקְנָמֵן בְּשֵׁם) (א) מין לא משובה חסר בריח וטעם (ב) מין המשובה שבהם

(שם' תשא ל,כג) וּקְנָמֵן בְּשֵׁם – מקף כרב-מצב (א) מין לא משובה חסר בריח וטעם (ב) מין המשובה שבהם רש"י (שם' תשא ל,כג) לפי

שהקנמן קליפת עץ הוא, יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם, ויש שאינו אלא כעץ, לכך הוצרך לומר קנמן בשם, מן הטוב:

רש"י (שם' תשא ל,כג) וּקְנֵה-בֶשֶׂם – קנה של בשם לפי שיש קנים שאינן של בשם (שפת"ח: אלא עץ גמור) הוצרך לומר בשם:

וּקְנֵה-בֶשֶׂם – מקף כרב-מצב (א) מין לא משובה חסר בריח וטעם (ב) מין המשובה שבהם

(שם' תשא ל,כג) וּקְנָמֵן בְּשֵׁם מַחְצִיתוֹ – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן שביא פעמיים 250 ובכל פעם עם

תוספת הכרע.

וּמֵאֲתָיִים – אתנח, בתפקיד הגבלה וּמֵאֲתָיִים – סלוק, בתפקיד הגבלה אמר רבינא: שלא יניח משקל במשקל וישקול (מת': שלא

ישתמש באחד הסממנים כמשקולת אחרי ששקלו, אלא כל סממן ישקול במשקולת ברזל).

אם בכל סממן יש הכרע, אז האם האומנים חכמי הלב שהכינו את שמן המשחה, החסירו את ההכרע להגיע לשיעור שאמרה התורה.

לכן המכין שמן משהה במתכוונתו הכתובה וי"א גם באותם יחסים ולא ימסרנו לציבור עובר בלאו (ראה העיון להלן). או האם גם על

ההכרע יש לאו, או הפוך בגלל נוכחות ההכרע שאינו מדויק אף אחד לא יעבור.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת (טו) כי במצוות האמתי - הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח = רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא = מצרף; תביר = מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף= בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מנח רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישי: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

[בבלי כריתות ה,א] (ההערות להלן ע"פ מתיבתא) **המפטם את השמן כו.** ת"ר (בריייתא): **המפטם** (המכין) **את השמן** (משחה) **ללמוד בו** (כיצד להכינו) **[אן למוסרו לציבור** (ע"פ המשך הגמרא שמן המשחה שעשה משה לא נחסר ונשאר לדורות. אבל אם אדם יעשה שמן למוסרו לציבור אף שאין צריכים לו פטור, שיטה מקובצת) - **פטור** (ע"פ באר שבע משמע פטור מאן מותר לכתחילה), **לסוך** (בשרו) - **חייב** (ע"פ רש"י כרת **שמ' תשא ל,ג**) **איש ואשר ירקח פמיהו ואשר יתן מננו על-זר ונקבת מעמיו:** אבל לפי ערוך לנר הברייתא מבאר את מ"ד כרת הוא רק בשמן שעשה משה), ו(אדם אחר) **הסך ממנו** (משמן שלא עשה משה אלא אדם אחר) - **פטור**, **לפי שאין חייבין אלא על סיכת שמן המשחה שעשה משה בלבד** (שנאמר **ואשר יתן מננו על-זר ונקבת מעמיו**: חייב כרת על נתניה משמן המשחה של משה ולא הסך משמן של אדם אחר). **שמ' תשא ל,ג**) **איש ואשר ירקח פמיהו יתיב מונח מונח זקף-קטן, זקף-קטן שני לימודים, (לימוד א) מונח מונח המפטם** (המכין) **את השמן** (משחה) **ללמוד בו** (כיצד להכינו) **[אן למוסרו לציבור מותר** (הנלמד בגזירה שיה מקטורת); **(לימוד ב) הרוקח על מנת לסוך**

שמות כי תשא ל,לא: ואל-בני ישראל תדבר לאמר **שמן משחת-קדש יהנה זה לי לדרתיכם:**

[בבלי הוריות יא,ב גמ'. ת"ר: שמן המשחה שעשה משה במדבר, היו שולקים בו את העיקרים, דברי רבי יהודה; רבי יוסי אומר: והלא לסוך את העקרים אינו סופק! אלא שורין את העקרים במים, ומציף עליו שמן וקולט את הריח וקפחו. אמר לו רבי יהודה: וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה? והלא תחלתו שנים עשר לוגין, וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, וכולו קיים לעתיד לבוא, שנאמר: **שמ' תשא ל,א**) **שמן משחת-קדש יהנה זה לי לדרתיכם:** ... ואותו שמן קיים לעתיד לבוא, שנאמר: **שמ' תשא ל,א**) **שמן משחת-קדש יהנה זה לי לדרתיכם:** זה - בגימטריא שנים עשר לוגין הוו. **שמן ... זה** - תלישא-גדולה ... תביר, תבנית טעמים המרמזת על שיעורים ואפשרות לחישוב חשבוני, אפשר שמלמד כי שיעור השמן הנאמר ב-**שמ' תשא ל,כד**) **ואמן את הויו:** (נפח השמן שיש להציף על מרקחת הבשמים כדי שיספוג את הריקחה) הוא כנאמר ב-**[בבלי הוריות יא,ב]** ו-**[רש"י]** הביא מ-**[כריתות ה,ב]** **זה** - בגימטריא תריסר לוגי הוו. ועוד לימוד של שיעור הקשור למשמעות מלת **שמ' תשא ל,א**) **לאמר** כנוטריקון "לאו אמור" היינו "מצוות לא תעשה" שהסך שלא למשיחת כ"ג או מלך בשיעור **בזית** משמן המשחה בזון חייב כרת, ובשוגג חטאת ובפחות לר' יהודה פטור. אבל לדברי הכל הסך משמן המשחה למשיחת כ"ג או מלך מספיק בכל שהוא. ראה **[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"י]**

שמות כי תשא ל,לב - לג: [לב] על-בשר אדם לא ייסף ובמתכנתו לא תעשו פמיהו קדש הוא קדש יהנה לכם:

[לג] איש ואשר ירקח פמיהו ואשר יתן מננו על-זר ונקבת מעמיו: ש **רש"י** (לב) **לא ייסף** - בשני יודי"ן, לשון 'לא יפעל', כמו 'למען ייטב לך' (דב' ה,טז). **שמ' תשא ל,לב**) **על-בשר אדם לא ייסף** - מן השמן הזה. **ובמתכנתו לא תעשו פמיהו** - בסכום סממנין, **לא תעשו** אחר **פמיהו** במשקל סממנים הללו לפי מדת הין שמן, אבל אם פחת או ריבה סממנין לפי חשבון מדת הין שמן מותר, ואף העשוי **ובמתכנתו** של זה, אין הסך ממנו חייב, אלא הרוקח (ראה כריתות ה,א). **מתכנתו - לשון חשבון**, כמו "מתכונת הלבנים" (שמ' ה,ח), וכן "במתכנתה" של קטרת (להלן, לז). **שמ' תשא ל,לב**) **ואשר יתן מננו** - מאותו של משה (ראה כריתות ה,א). **על-זר** - שאינו צורך כהונה גדולה ומלכות. **על-בשר אדם לא ייסף** - מקף כרב מצב (א) בשר אדם מת - פטור (ב) בשר אדם חי, התורה ממשכה לדון רק בחי. **שמ' תשא ל,לב**) **על-בשר אדם לא ייסף** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהם אינו כפשוט הכתוב. **שמ' תשא ל,לב**) **על-בשר אדם לא ייסף** - מהפך פשטא מוציא מהפשט ומלמד שאדם אחר שאינו הרוקח יכול לסוך משמן שהוכן ע"י הרוקח.

ובמתכנתו - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, אפשר שמדבר על זה של משה שמשקל סממנים שלו נאמר לפניו ב(כג - כד) **ואשר יתן מננו** - מאותו של משה (ראה כריתות ה,א). **על-זר** - נתנית שמן משחה שאינו צורך כהונה גדולה ומלכות הוא בעונש כרת.

שמ' תשא ל,לב) **ואשר יתן מננו** - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא שמן המשחה ובעלי הלכות שונות ביחס לנושא. אפשר שהבדלי ההלכות מפורטים ב-**[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"י]** (טט: הלכה א) **הנותן** משמן המשחה על גבי מלך או כהן גדול שכבר נמשחו **פטור [כריתות ו,ב]** שנאמר **שמ' תשא ל,לב**) **ואשר יתן מננו על-זר ואין אלו זרים אצלו**, (טט: הלכה ב) אבל (טט: אדם שאינו המלך או הכ"ג) **הסך ממנו אפילו למלך וכהן גדול** (טט: ולא הנביא או כהן המושחן לכהונתם) **חייב שנאמר שמ' תשא ל,לב**) **על-בשר אדם לא ייסף כל אדם במשמע**, (טט: הלכה ג) וכהן גדול **שנטל שמן המשחה מראשו ונטל** כרת והוא שיוסף ממנו בכזית **[כריתות ז]**. (טט: הלכה ד) אפשר שיש להוסיף ע"פ **[כסף משנה]** שלסיכה של משיחת כ"ג או מלך מספיק שמן משחה בכל שהוא **[כסף משנה כלי המקדש פ"א,ה"י]** ע"פ השגות הראב"ד ... מדתניא התם הסך בשמן המשחה למלכים ולכהנים ר"מ מחייב ורבי יהודה פטור וכמה יסוך ויהא חייב רבי מאיר אומר כל שהוא רבי יהודה אומר כזית והאמר ר' יהודה פטור כי פטור רבי יהודה גבי מלכים וכהנים גבי הדיוט מחייב ר' מאיר ור' יהודה במאי פליגי אמר רב יוסף בהא פליגי רבי מאיר סבר על בשר אדם לא ייסך כתיב וכתוב ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה כל שהוא אף נתניה כל שהוא ורבי ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה דעל זר כזית אבל סיכה לממשח מלכים וכהנים ד"ה **כל שהוא**

משיחת כהן גדול נלמדת מ-**שמ' תצ' כט,כא**) **ולקחתם ... ומשמן המשחה והנתית על-אחרון** **שמ' תצ' כט,כט**) **ובגדי הקדש ואשר לא יתנו לגינו** **אחריו למשחה בהם ולמלא בהם אתיכם:** משיחת כ"ג נדרשת משיחת מלך מ-**וי אמר כא,ג**) **פי גר שמן משחת איתניו עלי. ע"פ [בבלי שבת לא,א]** ובנוסח **[אבות דרבי נתן נוסח ב פכ"ט]** הלך לו אצל הלל הזקן, א"ל רבי גירני ע"מ שתעשני כהן גדול, ומ-**במ' אגא, ונתן הקרב ימנת:** למד שאפילו דוד המלך שנמשח בשמן המשחה זר הוא אצל הכהונה. **על-זר** - התוכן מלמד על מי שאינו כהן, שלא שייך בו להתמנות לכ"ג, ועל מי ואינו מבית דוד, שלא שייך בו להתמנות למלך, וגם זה רק בשעת מחלוקת (דוד, שלמה, יהואש) (יהואחז נמשח שלא בשמן המשחה שנגנו ע"י אישיהו, אפשר באפרסמון) **על-זר** - מקף כרב-מצב (א) מלך שלא לצורך משיחה למלכות ושלא במחלוקת; אפילו כהן ראוי, שלא לצורך משיחה לכ"ג (ב) לצורך לקדש כ"ג **[בבלי הוריות יא,ב]**, לצורך למשוח מלך מבית דוד (דוד) ואחריו רק במחלוקת **[בבלי הוריות יא,ב]** **על-זר** - אתנה, מגביל נתניה רק במשיחה ורק לקדש כהן גדול, ורק במשיחה למלך דוד ובפולמוס אחריו (שלמה, יהואש) ואסור כאשר אינו צורך כהונה גדולה ומלכות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור'ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מנוח** – מהפך פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עירייה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עירייה. שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.9 שמות כי תשא ל'יא (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תשא ל,כד: וקִבְּרָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ וַיִּשְׁמַן זֵית הַיָּיִן:

(שם' תשא ל,כד) **וְקִבְּרָה [תורה שלמה קמ] וקדה** – וקציעתה (תרגום אונקלוס, ירושלמי א'). **[תו"ש הערה קמ]** ראה רש"י רמב"ן והראב"ע: מהקבלה ידענו שהיא קציעה. וכן ה-[רמב"ם בפ"א מכלי המקדש ה"ג]: הקדה היא הקשט. **[כסף משנה שם]** שהרמב"ם בפ"ב מנה קציעה וקושט בשמים (שני מינים), והגאון רב סעדיה ראיתי בפירוט הקטורת (כריתות ו) קציעה וקושט יחד בשני משקלים שאינם שוים.

מר רב חפץ פירש שהקושט הוא שאומרים בערבי קוסט ופירש קציעה עגבה ע"כ. והרמב"ם בפיהמ"ש כריתות שם כתב קציעה אינה ידועה א"כ אפשר שנשתנו השמות בערבית או ה' להם מינים שונים בזה וכן תרצו במרכבת המשנה ובהר המור'י שאין קושיא מלשון על לשון והביא ראיה מתרגום (תהלים מה,ט).

(תהלים מה,ט) **מַרְוֹאֲהָלוֹת קָצִיעוֹת פְּלִבְגְדִיתִי קְרִיבִיכִי לְשׁוֹן מִגֵּי שְׁמֹחֶיךָ:**

[אלשיך] (תהלים מה,ט) ... ולא אמר וקציעות בוי"ו, לרמזו כי הוא תואר אל השנים הנזכרים, כי אינן כמר ואהלות, כי המר הטבעי בהיות זמן מגולה מפיג ריחו וכן האהלות, אך אלו הם קציעות כי שתיהן בחינת קציעות להן שאפילו בהגלותן תמיד ריחו נודף, כי על כן על בת איוב אמרו רבותינו ז"ל **[בבא בתרא טו,ב]** שנקראת קציעה שהיתה ריחה נודף, ולא קראה בשם דבר אחר המריח, יורה כי זה ימצא יותר בקציעה.

(תהלים מה,ט) **מַרְוֹאֲהָלוֹת** – מקף כבורר בין מיני מור ואהלות. ע"פ פ'י **[אלשיך]** יש שריחן נפוג בהגלותן ויש שריחן נודף גם בהגלותן.

ומלת **קָצִיעוֹת** מלמדת על מור ואהלות שאפילו בהגלותן תמיד ריחו נודף

(תהלים מה,ט) **מַרְוֹאֲהָלוֹת** – מקף כבורר בין מיני מור ואהלות. ע"פ ה-[רמב"ם] המור מן החי הטמא מהודו, ע"פ ה-[ראב"ד] מן הצומח

(תהלים מה,ט) **מַרְוֹאֲהָלוֹת קָצִיעוֹת** – מערכת טעמי אמ"ת (איוב משלי תהלים) **מַרְוֹאֲהָלוֹת** – מונח (= שופר-הולך) **קָצִיעוֹת** – דחי (הדומה בתפקידו לטעם טפחא = טרחא של כ"א ספרים האחרים בתנ"ך, ואילו בספרי אמ"ת טפחא = טרחא היא טעם משרת, הסבר זה ע"פ **[משפטי העדומים, רז"ו היידינדיים]**)

אם המונח הוא כעין מרכא בכ"א ספרים והדחי כעין טפחא בכ"א ספרים, אז התבנית היא כעין מרכא טפחא ותפקידה עשוי לרמז לכעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ומיני הסממנים האלו עשויים להיות ממקורות אחדים. וזה עשוי לתמוך בחולקים על ה-[רמב"ם] שאין המור מן החי הטמא אלא ממקור טהור או צמחיה. ועשויים להיות מינים אחדים בעלי תכונות אלו, או צירוף המקורות הללו מביא להוצאת ריח חזקה יותר מאשר כל אחד לעצמו.

[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ג] המור הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידוע לכל שמתבשמין בה בני אדם בכ"מ, והקנמן הוא העץ שבא מאיי הודו שריחו טוב ומתגמרים בו בני אדם, והקדה היא הקושט, וקנה בושם הם הקנים הדקים כתבן האדומים הבאים מאיי הודו וריחו טוב והם ממיני הבשמים שנותנין אותם הרופאים בצרי. **[השגת הראב"ד]** המור הוא הדם הצרור. א"א אין דעתי מקבלת שיכנסו במעשה הקדש דם שום חיה בעולם כל שכן דם חיה טמאה אבל המור הוא האמור ב-[שה"ש ה,א] **בְּאֵתִי לְגִנֵּי אֶחָתִי כֶּלֶה אֶרְתִּי מוֹרִי עִם-בְּשָׂמִי** והוא ממין עשב או ממין אילן וריחו נודף.

וְקִבְּרָה – זקף-גדול, אפשר שמלמד על שלושה מיני בשמים ששיכים למחלקת קדה, וכל אחד מהם ריחו נודף תמיד אפילו בהגלותן ואינו נפוג.

[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ב] וככה עשהו (את שמן המשחה) משה רבינו במדבר, לקח מן המור והקנמן והקדה מכל אחד משלשתן חמש מאות שקל **(שם' תשא ל,כד) בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ**, ומקנה הבושם חמשים ומאתים, וזהו שנאמר בתורה וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים ששוקלים אותו בב' פעמים חמשים ומאתים בכל פעם, ושוחק כל אחד ואחד לבדו, ועירב הכל ושרה אותן במים זכין ומתוקן עד שיצא כל כחן במים ונתן על המים **(שם' תשא ל,כד) וַיִּשְׁמַן זֵית הַיָּיִן** והוא י"ב לוג, כל לוג ד' רביעיות, ובישל הכל על האש עד שאבדו המים ונשאר השמן והניחו בכלי לדורות.

הסבר ל-[רמב"ם] עד שאבדו המים – הרתחים ומתנדפים באדים ב-100 מעלות צלסיוס ואילו שמן זית EXTRA VIRGIN, הקרוב יותר לשמן מראש העץ שממנו הכינו את שמן המשחה, רותח ב-405 מעלות פרנהייט שהם 207 מעלות צלסיוס ולכן אינו מתנדף ב-100 מעלות צלסיוס שבו מתנדפים המים.

[רמב"ם] מפרש שבישלו הכל על האש עד שאבדו המים. **[רש"י עה"ת]** (מירושלמי שקלים פ"ו וסוטה פ"ה) ר' מאיר אומר ששלקו העיקרין בשמן זית. ואמר לו ר' יהודה שראום במים, שלא יבלעו את השמן (כי הסממנים מרובים בהרבה מאד מ-12 לוג שמן), ואחר כך הציף עליהם השמן עד שקלט הריח (מהמים) וקפחו לשמן מעל העיקרין: **[מלב"ם]** **(שם' תשא ל,כד)** ור' יוסי ס"ל שגם בזה (בבישול) יבלעו העקרים (את שמן) אחר שיתבשלו המים, ולכן ס"ל שאחר שלקטו המים את הריח העביר את העקרים ואח"כ נתן השמן על המים, ופסק הלכה כר' יוסי נגד ר' יהודה: וזה לא כ-[רמב"ם].

(שם' תשא ל,כד) חֲמֵשׁ מֵאוֹת – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות, ע"פ **[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ב]** מלמד שאין יחידת המידה **שְׁקָל הַקֶּדֶשׁ** מתיחסת רק ל-[**וְקִבְּרָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת**] הכתובה לפניה אלא לכל המידות של הסממנים לשמן המשחה הנמנים ב-[**שם' תשא ל,כג-כד**]).

[תו"ש קמא] בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ. בסלעי בית קודשא (תרגום ירושלמי כ"ת רומי) **[תו"ש הערה קמא]** ... בפ"י רבנו אברהם בהרמב"ם **בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ** מחובר עם כל מה שקדם ע"כ, היינו שגם שאר הבשמים שנזכרו **בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ** וכ"פ לעיל -**(שם' תשא ל,כג) חֲמֵשׁ מֵאוֹת** חסר הנסמך (ר"ל 500 מה?), שיעורו משקל חמש מאות שקל. ויש להעיר מלשון ה-[**זוהר ח"א לג:**] ר' יוסי אמר טיפסא (לשון המשקל והוא קו אמצעי המכריע – דרך אמת) דשיקלא באמצעיתא קיימא וסימן **(ויי קד' יט,לה) בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשְׁנָה**: (ומלת) **מִשְׁקָל** (הנמצאת באמצע בין 3 המלים מרמזת ש) לישן דקיימא באמצעיתא (לשון המאזניים תעמוד באמצע בין כפות המאזניים והכפות יהיו מאוזנות) ורזא דא **בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ** כתיב ומאזנים ביה קיימן ואתקלו (בשקלו). מאן (מהן) מאזנים כד"א **(ויי קד' יט,לו) מְאֻזְנֵי צִדְקָה** וכלהו קיימין במשקל **בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ**, רבי יהודה אומר **בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ** דא רוח הקדש.

[תוספתא מסכת מנחות (צוקרמאנדל) פרק פ"ז ה"א] קנמן יש בו חצאים שני' **(שם' תשא ל,כג) וְקִבְּרָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בִּשְׁקָל הַקֶּדֶשׁ וַיִּשְׁמַן זֵית הַיָּיִן**: שנים עשר לוג. קטרת שלא קרבה חציה בבוקר מקרב כולה בערב חובת בין הערביים: **[חסדי דוד, תוספתא, קדשים א: תוספתא מנחות פ"ז ה"א, פארדו דוד ע' רצב (אוצר החכמה)]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מוציא; מרחק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שיעור; **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור; **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

ומאי דמסיים הכא התנא **נקדה וכו'**, לא ידענא מאי קמ"ל (מה בא התנא להשימנו). בשלמא בשמן הודיענו שיעור ההין, אבל בקידה מאי קמ"ל. ואולי משום דכתיב **נקדה חמש מאות בשקל הקדש** ולא כתיב חמש מאות שקל, י"ל דאכתי (עדיין) לא נודע הנך ת"ק מאי נינהו, ודילמא חמש מאות גרה דהיינו מעה קטנה שבמקרא, (לפי הכלל המקובל שתפסת מרובה לא תפסת אבל) דתפסת מועט תפסת, דהא (לכן) דכתיב **בשקל הקדש** אינו אלא לומר שישקלו בשקל הקדש, אבל לא יהיה שיעורו חמש מאות שקלים אלא בציר (בפחות). הלכך לימד תנא דלאו הכי אלא **בשקל הקדש** הוא פי' הסתום (בפסוקים) למעלה וכאילו כתיב חמש מאות שקל **בשקל הקדש**, וגלי בחד דהיינו באחרון וה"ה לכלהו.

(שם' תשא לבד) **בשקל הקדש** – מונח מרבה, אתנא מגביל. ביחד בתפקיד רבוי הגבלות (א) שקילת הסמנים ב-250 ו-500 שקלי קודש בלבד ובפעם אחת; (ב) מהיקש בין מלת **שקל** ובין מלת (וי' קד' ט, לה) **משקל** הנמצאת באמצע בין 3 המלים **במדה במשקל ובמשנה**: לומדים כי (וי' קד' ט, לה) **מאזני צדק** משמעו שלשון המאזניים **תעמוד באמצע** בין כפות המאזניים והכפות יהיו מאוזנות זה לעומת זה.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) (שם' תשא לבד). **ושמן זית הין**. הין שנים עשר לוגין, לוג ששה ביצים, תניא ר' יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה רבינו במדבר כמה נסים נעשה בו,

(שם' תשא לבד) **ושמן זית** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות המלמד על רבוי הנסים שנעשה בו כפי ש-**לקח טוב** הולך ומונה תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוג, כמה יורה בולעת, כמה עיקרים בולעים, כמה האור שורף, ובו נמשח המשכן וכל כליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלוכה, ובו נמשחו כהנים גדולים, ומלכים באפרסמא דכ"א: שהרי כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה, ואין מלך בן מלך טעון משיחה, חוץ ממקום שיש שם מחלוקת, כגון שמשחו את שלמה מפני מחלוקת אדוניה, ואת יהואש מפני עתליה, ואת יהואחז מפני יהויקים, וכולו קיים לעתיד לבא, שנא' (שם' תשא ללא) **שמן משחת-קדש יתנה יתנה לי לדרתיכם: יתנה** בגימטריא תריסר, תריסר לוג הוין: (ראה **בבלי מנחות פט,א**)

ב-**שם' תשא ללא**) נמצא הסבר לטעמים **שמן** – תלשא בתפקיד רמז לשיעור הין שיש ללמוד אותו ממלת **יתנה** – תביר, במשמע 12 לוג. **שמן ... יתנה** – תלישא-גדולה ... תביר, תבנית טעמים המרמזת על שיעורים ואפשרות לחישוב חשבונות, אפשר שלמד כי שיעור השמן הנאמר ב-**שם' תשא לבד**) **ושמן זית הין**: (נפח השמן שיש להציף על מרקחת הבשמים כדי שיספוג את הרקיקה) הוא כנאמר ב-**בבלי הוריות יא,ב** ו-**רש"י** הביא מ-**כריתות ה,ב** **יתנה** - בגימטריא תריסר לוגי הוין.

ועוד לימוד של שיעור הקשור למשמעות מלת (שם' תשא ללא) **לאמר** כנוטריקון "לאו אמור" היינו "מצוות לא תעשה" שהסך שלא למשיחת כ"ג או מלך בשיעור **כזית** משמן המשחה בזדון חייב כרת, ובשוגג חטאת ובפחות לר' יהודה פטור. אבל לדברי הכל הסך משמן המשחה למשיחת כ"ג או מלך מספיק בכל שהוא. ראה **רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"י**

בבלי מנחות פט,א) הין תריסר לוגי הויין, דכתיב: שמן זית הין, וכתיב: (שם' תשא ללא) **שמן משחת-קדש יתנה יתנה לי לדרתיכם: יתנה** בגימטריא תריסר הויין. **רש"י בבלי מנחות פט,א** **יתנה** בגימטריא תריסר הויין - ואי קשיא לך אימא תריסר רביעית הא לא קשיא דלא אשכחן מדאורייתא (במפורש) מדה פחותה מלוג להכי אמרי' י"ב לוג (בשיטת תפסת מרובה לא תפסת לכן מודד ההין במדה הקטנה לוג). אבל יש מידות הקטנות מלוג **רמב"ם ה' כלי המקדש פ"א,ה"ז** ושבע מדות של לח היו שם: הין, וחצי ההין, ושלישית ההין, ורביעית ההין, ולוג, וחצי לוג, ורביעית, (שתי המדות האחרונות הם הלכה למשה מסיני) ולמה היו חצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין, למדידת הנסכים של זבחים, ולוג למדידת שמן המנחות, וחצי לוג למדידת שמן לכל נר מנרות המנורה, ורביעית לחלק בה השמן לחביתין. **תוריש הערה קמג** באונקלוס מלא הינא. בנפש הגר (טט: הרב צבי הלוי לעוונענשטין, התרס"ו) כתב מה שהוסיף מלת "מלא" שדרך הכתוב לומר מלא כמו מלא העומר ... ודרך אונקלוס לתרגם מן המפורש ע"כ. ...

דגם מידה של שמאי נקראת הין, אלא שהיא ג' פעמים גדולה משל הלל. ולפי זה יש לומר שהוסף מלא הין, להוציא שלא נאמר שהיו שני כלים של הין של ג' קבים והין גדול של ט' קבים או כמבואר במשנה פ"ז דמנחות ראב"ז אומר שנתות (סימנים) היו בהין ... אם כן אולי הין גדול יותר משיעור י"ב לוגין, לכן מדגיש האונקלוס מלא הין שיש רק כלי א' ששיעורה המלא היא י"ב לוגין וכשיטת בית הלל. (שם' תשא ללא) **הין** – סלוק בתפקיד הגבלה ללמד על כלי יחיד במקדש שמידתו הין ולפי **רש"י מנחות פט,א** בשיטת תפסת מרובה לא תפסת, לכן ההין נמדד במידת לוג שהיא הקטנה שבמידות במקדש המפורשת בתורה, (וי' מצ' יד,יב,כא,כד) **ולג אָהָד שָׁמֶן: וְאֶת־לֶגַּל הַשָּׁמֶן, וְלֶגַּל שָׁמֶן: וְאֶת־לֶגַּל הַשָּׁמֶן** וי"ב נלמד מג' מלת "זה". לפי **כתר יונתן** בא ליתן לוג לכל שבט לשנים עשר שבטים:

(תהלים מה,ח) **אֶתְּבַת צֶדֶק וּמִשְׁנֵא רִשְׁעוֹ עַל־יָפוֹן מִשְׁחֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ שָׁמֶן שִׁשּׁוֹן מִקְבְּרֶיךָ:**
(תהלים מה,ט) **מִרְוֹאֲהֵלוֹת קִצְיֵעוֹת פְּלִיבְגְדֶיךָ מִרְוֵיכִלִי שֶׁן מִגַּי שִׁמְחֶיךָ:**

מתוך עיון ב-**תהלים מה,ט**) **מִרְוֹאֲהֵלוֹת קִצְיֵעוֹת** ראינו כי הפסוק הקודם עוסק במשיחה ובאנו לבדוק במשיחת מי מדובר. [מדרש רבה] דורש הכתוב על אברהם אבינו, [פסיקתא רבתי פיסקא לג] דורש על אברהם אבינו, אהרן כהן גדול, ישעיה הנביא. [זהר שמות] דורש על משה. [זהר תהלים] דורש על אברהם יצחק ויעקב. ע"פ **מלבי"ם** המשורר מספר שהיו מתנגדים למלכות שלמה אבל ענין המשיחה קשור לשמחת חתונתו ולא בגלל מחלוקת על המלכות. ו-**רד"ק** רוא למחלוקת **תה' מה,ח**) **מִקְבְּרֶיךָ** כאשר הקימך מתוך חבריך ובחר בך (שלמה) למלך. מוצע להסביר ע"פ טעמי המקרא של ספרי אמ"ת ששני הפסוקים מרמזים למשיחת מלך מבית דוד בשמן המשחה בעת מחלוקת המרומזת באות מ"ם של מלת **מִקְבְּרֶיךָ** והמלים **פְּלִיבְגְדֶיךָ** כמו דוד עצמו מפני שאול, שלמה מפני אדניהו, יואש מפני עתליה.

(תהלים מה,ח) **מִקְבְּרֶיךָ:** (תהלים מה,ט) **מִרְוֹאֲהֵלוֹת קִצְיֵעוֹת** תבנית טעמים (מה,ח) סלוק) (מה,ט) כעין מרכא טפחא. בתורה תבנית טעמים כזאת בין תפקידיה תפקיד כעין סמוכים. שהכתוב לפניו מלמד עליה או היא מלמדת על הכתוב לפניה. ומרמז למשיחת מלך מבית דוד בשמן המשחה בעת מחלוקת.

דבר מלכות תצוה התשע"ח ע' ק ייחודם של מלכי בית דוד. פסק **רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"א** ... ואין מושחין מלך בן מלך שהמלכות ירושה למלך לעולם שנאמר **דב' שפ' יז,כ** **הוא וכוניו בקרב ישאאל: ס**, ואם היתה שם מחלוקת מושחין אותו כדי לסלק המחלוקת ולהודיע לכל שהוא מלך לבדו, כמו שמשחו שלמה מפני מחלוקת אדניהו, ויואש מפני עתליה, ויהואחז מפני יהויקים אחיו (בבלי הוריות יא,ב), ונתמה עליו [תוסי' יו"ט כריתות פ"א] אביהם המלך יאשיהו גנו שמן המשחה [ירושלמי שקלים פ"ו,ה"א] [בבלי כריתות ה,ב] ונתמה אלישע ליהוא לא בשמן המשחה משחו אלא בשמן אפרסמון ודבר זה מסורת ביד החכמים. (טט: מקורות לרמב"ם [בבלי הוריות יא,ב] [כריתות ה,ב]). ... הלכה זו מופיעה גם בהלכות מלכים (סוף פרק א) אך כאן כותב הרמב"ם שהמשיחה נעשית (טט: א) כדי לסלק המחלוקת (טט: ב) ולהודיע לכל שזהו מלך לבדו. ואילו בהלכות מלכים הזכיר רק לסלק המחלוקת ולא את הפרט השני. ... לעיל כתב הרמב"ם שאין מושחין בשמן המשחה אלא מלכי בית דוד ונמצא שהלכות אלו עוסקות רק במלכי בית דוד בשונה מהלכות מלכים העוסקות גם במלכי ישראל. ולכן הזכיר דווקא כאן את הפרט של להודיע לכל שזהו מלך לבדו כי טעם זה שייך רק במלכי בית דוד. ... אף שבזמנים מסוימים אפשר שיתמנה מלך, על פי צווי השם משאר שבטי ישראל, גם אז 'כתר מלכות' שייך רק לדוד ובניו ומלכותו של המלך השני טפילה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כ"ח במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א; תמצית ההשקפה: אתגן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מוציא מפשט = מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

1.10 שמות כי תשא ל,יא (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תשא לכה: וְעֵשִׂיתָ אֹתוֹ שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ לְקַח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רָקַח שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה:

תפקיד מקום הטעם במלה מלמד על מהותה הלשונית. [רש"י] (שמ' תשא לכה) לְקַח מִרְקַחַת - לְקַח שם דבר הוא, והטעם (מרכא = מאריך) מוכיח שהוא (בראש התיבה) למעלה, והרי הוא כמו רַקַח רגע (שפת"ח ה: רגע בסגול תחת הרי"ש ואינו כמו (ישעיה נא,טו) רָגַע הַיָּם שהוא לשון פועל), וכמו (ישעיהו מב,ה) רַקַע הָאָרֶץ, שהטעם למטה, וכל דבר המעורב בחבירו, עד שזה קופח מזה (שפת"ח ו: זה נוטל מזה) או ריח או טעם קרוי מרקחת:

לְקַח מִרְקַחַת - לְקַח העשוי על ידי אומנות ותערובות: מַעֲשֵׂה רָקַח - שם האומן בדבר:

(שמ' תשא לכה) וְעֵשִׂיתָ אֹתוֹ בכמה שלבים נעשה שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ ?

(שמ' תשא לכה) וְעֵשִׂיתָ אֹתוֹ - מונח רביע בתפקיד בלפחות ארבעה שלבים המסומנים ב-[רמב"ם הבא] נעשה שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ ! ע"כ מהקטע הבא הובא בהסבר ל- (ל,כד) [רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ב] וככה עשהו (את שמן המשחה) משה רבינו במדבר, לקח מן המור והקנמון והקדה מכל אחד משלשתן חמש מאות שקל (שמ' תשא לכה) בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, ומקנה הכושר חמשים ומאתים, וזהו שנאמר בתורה וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים ששוקלים אותו בכ' פעמים חמשים ומאתים בכל פעם, (שלב א) ושוחק כל אחד ואחד לבדו, (שלב ב) ועירב הכל (שלב ג) ושרה אותן במים זכין ומתוקין עד שיצא כל כחן במים (שלב ד) ונתן על המים (שמ' תשא לכה) שֵׁמֶן זֵית הַיָּין והוא י"ב לוג, כל לוג ד' רביעיות, (שלב ה) וכישל הכל על האש עד שאבדו המים ונשאר השמן והניחו בכלי לדורות. הסבר ל-[רמב"ם] עד שאבדו המים - הרתחים ומתנדפים באדים ב-100 מעלות צלסיוס ואילו שמן זית EXTRA VIRGIN, הקרוב יותר לשמן מראש העץ שממנו הכינו את שמן המשחה, רותח ב-405 מעלות פרנהייט שהם 207 מעלות צלסיוס ולכן אינו מתנדף ב-100 מעלות צלסיוס שבו מתנדפים המים.

[רמב"ם] מפרש שבישלו הכל על האש עד שאבדו המים. ע"פ ר' יהודה המובא ב-[רש"י] (שמ' תשא לכה) (מירושלמי שקלים פ"ו וסוטה פ"ח) ר' מאיר אומר ששלקו העיקרין בשמן זית. ואמר לו ר' יהודה (שלב א) שראום במים, שלא יבלעו את השמן (כי הסממנים מרובים בהרבה מאד מ-12 לוג שמן), (שלב ב) ואחר כך הציף עליהם השמן עד שקלט הריח (מהמים) (שלב ג) וקפחו לשמן מעל העיקרין: ע"פ ר' יוסי המובא ב-[מלבי"ם] (שמ' תשא לכה) ור' יוסי ס"ל שגם בזה (בבישול) יבלעו העקרים (את שמן) אחר שיתבשלו המים, ולכן ס"ל (ש)שלב א) שרו העיקרין במים, (שלב ב) המים קלטו את הריח) (שלב ג) שאחר שקלטו המים את הריח העביר את העקרים (שלב ד) ואח"כ נתן השמן על המים (שלב ה) קיפה השמן מעל המים, ופסק הלכה כר' יוסי נגד ר' יהודה: וזה לא כ-[רמב"ם]. ע"כ מההסבר שהובא ל- (ל,כד)

[כתר יונתן] (שמ' תשא לכה) ותעשה אותו שמן משחת קודש בושם [האומנות] מתבשם [תערובת] מעשה מתבשם [אומן] בושם מעורב שמן משחת קודש יהיה:

הכתוב "שמן משחת-קדש" מופיע בתורה שלוש פעמים בלבד כמוצא:

(שמות תשא לכה) וְעֵשִׂיתָ אֹתוֹ שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ לְקַח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רָקַח שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה:

(שמות תשא ללא) וְאֵלֶיךָ יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאִמְרֵי שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם:

(לכה) שֵׁמֶן - השמן הוא אמצעי למשיחה המבדילה את הנמשח ומעלה אותו לדרגה נעלה משאר בני ישראל ומשאר העולם,

ההבדלה מרומזת בטעם תלשא ב-(שמות תשא ללא) שֵׁמֶן - תלשא בלימוד אלפניו אל (שמות תשא ללא) וְאֵלֶיךָ יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאִמְרֵי ילמד על בעל בחינה נעלה (כעין מחיצה לעצמו) לעומת שאר בני ישראל, תלשא בלימוד לאחריו אל יִהְיֶה זֶה לִי בתפקיד שיעור ירמו לדרשה ממלת זֶה ל-12 לוג.

(לכה) שֵׁמֶן - יתיב בתפקיד דווקא כך מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ - מקף כבורר ע"פ [בבלי הוריות יא,ב] בין שימוש בשמן למשחת-קודש יחידה

בענין מסוים ובין משחת-קדש חוזרת

(לכה) מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ - זקא-קטן בתפקיד שני לימודים אפשר שאילו שני הלימודים של שימוש יחיד ושימוש חוזר .

בשימוש יחיד נמנה:

- (א) משיחת משכן וכליו; (ב) משיחת בני אהרן אלעזר ואיתמר אבל לא כהנים פשוטים בדורות הבאים,
- (ג) משיחת דוד למלך על ישראל כנאמר (תהלים פט,כא) מִצְּאֵתִי דָוִד עֲבָדִי בַשֶּׁמֶן קֹדֶשׁ מִשְׁחָתִי: ואילו המלכים שלמה ויואש נמשחו במשחת-קדש מפני מחלוקת,
- בשימוש חוזר נמנה:

- (א) משחת-קדש חוזרת רק לכהנים גדולים בהתמנותם לתפקיד (וזה היה במשכן במדבר בארץ-ישראל, בבית ראשון).
- (ב) בד"כ כלים שנעשו אחר חנוכת המשכן נתקדשו בשירות הראשון שלהם בקדש. אבל בימי המלך חזקיהו כלים שבאו במקום כלים שנעשתה בהם עבירה בימי המלך אחז נמשחו במשחת-קדש (ראה מקורות להלן)

[בבלי הוריות יא,ב] גמ'. ת"ר: שמן המשחה שעשה משה במדבר, היו שולקים בו את העיקרים, דברי רבי יהודה; רבי יוסי אומר: והלא לסוך את העיקרים אינו סופק! אלא שורין את העיקרים במים, ומציף עליו שמן וקולט את הריח וקפחו. אמר לו רבי יהודה: וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה? והלא תחלתו שנים עשר לוגין, וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, וכולו קיים לעתיד לבוא, שנאמר: (שמ' תשא ללא) שֵׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: ... תניא אידך ... ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים (דוד שהחל מלכות בית דוד לנצח), ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה, ואין מושחים מלך בן מלך; ואם תאמר: מפני מה משחו את שלמה? מפני מחלוקתו של אדוניה, ואת יואש - מפני עתליה (שלמה ויואש נמשחו בשמן משחת-קדש מפני המחלוקת ולא כהתלה), ואת יהואחז - מפני יהויקים, שהיה גדול ממנו שתי שנים (משיחה זו נעשתה בשמן אפרסמון כי אביהם המלך יאשיהו גזז את צנצנת שמן משחת-קדש);

בפירוש לכתוב (שמות תשא לכה) וּמִשְׁחַתְּךָ בּוֹ אֶת-אֶהֱלֵךְ מוֹעֵד וְאֵת אַרְוֶן הָעֵדוּת: ולפסוקים (כו - כט) ע"פ (במדבר ז,יב) [תורה שלמה קמו] בשם [המדרש הגדול] מלמד שאין כל הכלים מתקדשין אלא במשיחה וכן הוא אומר (במ' נשא ז,א) וימשחם ויקדש אותם. או יכול יהיו כל הכלים טעונים משיחה לדורות? ת"ל (במדבר ז,ב) אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּבָם בְּקֹדֶשׁ בשירות בלבד הן מתקדשין. (במדבר ז,ב) וְלִקְחוּ אֶת-כֶּלֶי-כֶּלֶי הַשֶּׁרֶת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּבָם בְּקֹדֶשׁ וְנָתַתּוּ אֵלֶיךָ תְּכֵלֶת וְכֹסֶף וְאֹתָם בְּמַכְסָה עוֹר תַּחַשׁ וְנָתַתּוּ עֲלֵיהֶמוֹט:

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעתנו (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחר/ים בתושבע"פ.

[תו"ש הערה קמו] .... ראה [רש"י ע"ז נב,ב] ד"ה והקדשנום, שחזרו ומשחום בשמן המשחה, והאחרונים תמהו מגמ' הנ"ל ותרצו עפ"ד [ה'תוס' שביעות טו,א] דיש מ"ד דגם לדורות בעי משיחה בשמן המשחה וגו'

[ערכי תנאים ואמוראים רבי יוסי בן שאול תלמידו של רבי] [בבלי עבודה זרה נב,ב, נד,ב]

גרסינן באידיהן של גוים פרק רבי ישמעאל³², בעי מיניה רבי יוסי בן שאול מרבי, כלים ששמשו בהן בבית חונוי מהו שישתמשו בהן בבית המקדש. ...

ומיבעיא לרבי יוסי בן שאול בכלים ששמשו בעבירה אם ראויין לתשמיש מקדש או לא. וא"ל אסורים. ומקרא היה בידינו ושכחנוהו. איתיביה (דה"ב כט,ט) **וְאֵת פְּלִי־הַפְּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אֶחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעְלוֹ הַכְּבוֹד וְהַקְדָּשָׁנוּ וְהָאֵם לַפְנֵי מִזְבַּח ה' . ס . מאי לאו היכינום דאטבלינהו, והקדשנום שחזרו ומשחום בשמן המשחה. אלמא כיון דמדאורייתא לא מיתסרי דהא הקדש נינהו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אינהו נמי לא גזור עלייהו, הואיל ולא בני דיעה נינהו³⁵**. וא"ל רבי ברוך אתה לשמים שהחזרת אבידתי. דהיינו מקרא שהיה בידינו לאיסור, הכינום. שגונזום. הקדשנום שהקדשנום אחרים תחתיהם. אלמא הני קמאי קנסינהו.

(דה"ב כט,ט) וְאֵת פְּלִי־הַפְּלִים – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבעה פרטים או לימודים, אפשר שמרמו לפחות ארבעה מערכות כלים לעבודת המקדש. המקף ירמו לברור בין כלים ששימשו לעבירה, ובין כלים שלא שימשו לעבירה. או בין כלים שאפשר לטהר לשימוש חוזר כגון מזבח עולה, מזבח זהב, שולחן לחם הפנים, מנורת הזהב, ובין כלים שגנזו ועשו חדשים תחתם.

בפסוק הקודם מוזכרות שתי מערכות מכלי המקדש **(דה"ב כט,ח) וַיָּבֹאוּ בְנֵי־מֶלֶךְ אֶל־חֲזַקְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ וַיִּתְּנוּ אֶת־כְּלֵי־בַיִת ה' אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כְּלֵי וְאֶת־שֻׁלְחַן הַמִּצְרֶקֶת וְאֶת־כְּלֵי:** אפשר להוסיף מזבח הזהב וכל כליו (שיכולול את הכנת הקטורת), מנורת הזהב וכל כליה. מערכות אלו כתובות בתורה בשלושה הפסוקים הבאים:

(שמות תשא ל) (כו) וַיִּשְׁחַתְּ בּוֹ אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־אֲרוֹן הָעֵדוּת: (כז) וְאֶת־שֻׁלְחַן וְאֶת־כְּלֵי וְאֶת־הַמְּנֹרָה וְאֶת־כְּלֵי וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: (כח) וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כְּלֵי וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּפֹּיֹ:

(דה"ב כט,ט) אֲשֶׁר הִזְנִיחַ – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא כל אחד עם לפחות תפקיד אחד מתפקידי טעם תרסא. אפשר שכאן בתפקיד כעין מחיצה או העלמת ידיעה מקדושת הכלים בין שהוקדשו במשיחת שמן המשחה בחנוכת המשכן, ובין שהתקדשו בשרתם בקודש.

(דה"ב כט,ט) אֶחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעְלוֹ – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ועל כל אחד חלה אותה הלכה. זאת קבוצת כלי המקדש ששמשו בהם בעבירה

(דה"ב כט,ט) הַכְּבוֹד וְהַקְדָּשָׁנוּ – מונח אתנח, רבוי והגבלה, רבוי כלים חדשים, הגבלה להשתמש רק בכלים החדשים ומשוחים בשמן שהיה קיים בימי חזקיהו, היינו גניזת כלים ישנים ששמשו בעבירה. בימי אחז שמן המשחה היה קיים. שמן משחת-קדש נגזו ע"י המלך יאשיהו בבית ראשון. ולא היה בבית שני.

(שמות תשא לכה) שָׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה ,

(לכה) שָׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב,

נתבונן שוב ב-**[בבלי הוריות יא,ב] גמ' . ת"ד :** שמן המשחה שעשה משה במדבר, ... אמר לו רבי יהודה: וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה? והלא תחלתו שנים עשר לוגין, וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, וכולן קיים לעתיד לבוא, שנאמר: **(שמ' תשא ללא) שָׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם:**

מובא כאן פסוק שמעיד ששמן המשחה קיים לעתיד לבוא. מניין שכולו קיים לעתיד לבוא? אפשר להסביר שמלת **(ללא) יִהְיֶה** מלמדת שישאר בהוויתו של השיעור הנרמז בגי' מלת **(ללא) יִהְיֶה** שיתמיד להישאר 12 לוג ככונמן שנגמרה הכנתו.

אפשר להסביר כי תבנית הטעמים של **(לכה) שָׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ** - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, היא המרמזת על התמלואת שמן המשחה ל-12 לוג בכל שימוש בו, ומלת **(לכה) יִהְיֶה** מלמדת שהנוסף יהיה בהוויתו כמו המקורי.

טעם מלת **(לכה) יִהְיֶה** – סלוק כמגביל, אפשר מרמז כי אין מעילה בשמן המשחה אחרי המשיחה כנלמד ב-

[בבלי כריתות ה,ב] אמר רב כהנא, תנא: כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו, ועל דבר זה היה משה רבינו דואג, שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה! יצתה בת קול ואמרה: **(תה' קלג,ג) כְּטִלְחָמוֹן שִׁינֵד עַל־הַרְבֵּי צִיּוֹן, מה טל אין בו מעילה, אף שמן שיוור על זקן אהרן אין בו מעילה, ועדיין אהרן היה דואג, שמא משה לא מעל ואני מעלתי! יצתה בת קול ואמרה לו: **(תה' קלג,א) הֲנֵה מִה־שׁוֹב וּמִה־נִּעְצִים שָׁבַת אֲחֵים גְּסִיחֶד:** מה משה לא מעל, אף אתה לא מעלת.**

הסבר נוסף לטעם מלת **(לכה) יִהְיֶה** – סלוק כמגביל המשכויות של מלכות רק לנמשכים בשמן המשחה כנלמד ב-**[בבלי כריתות ו,א]**

(שמ"א ב,א) ותתפלל תהא ותאמר עליו לפי ב'ה' רמה קרני ב'ה' (שמ"א ב,א) , רמה קרני ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן - נמשכה מלכותם, שאול ויהוא שנמשחו מן הפך - לא נמשכה מלכותם.

שמות תשא ל,כט: וְקִדְשַׁתְּ אֹתָם וְהִיּוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים כְּלֵי־הַנִּהְנֶע בָּהֶם יִקְדָּשׁ:

[תורה תמימה (=ת"ת)] (שמ' תשא ל,כט) כְּלֵי־הַנִּהְנֶע בָּהֶם יִקְדָּשׁ - מכאן שכלי שרת מקדשין³¹ **[זבחים פ"ז א']:**

[תו"ת הערה נב] ר"ל שמכיון שבאו להכלי שרת דבר הראוי להם כגון דבר היבש לכלי יבש ודבר הלח לכלי הלח שוב אין נעשין חולין. ועיין לעיל בפ' תצוה בפסוק (שמ' תצ' כט,לז) כְּלֵי־הַנִּהְנֶע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ: ס

[ספרא צו פרשה א פרק א אות ג] [בבלי זבחים פג,ג] רבי יוסי הגלילי אומר: מתוך שנאמר (שמ' תצ' כט,לז) כְּלֵי־הַנִּהְנֶע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ, שומע אני בין ראוי ובין שאינו ראוי, ת"ל: (שמ' תצ' כט,לח) כְּבָשִׂים, מה כבשים ראויין, אף כל ראוי; ר"ע אומר (שמ' תצ' כט,לח) עֲלָהּ מה עולה ראויה, אף כל ראויה. מאי בינייהו? אמר רב אדא בר אבהו: **עולת העוף פסולה איכא בינייהו, מר מייתי לה (מביא=לומד זאת) מעולה, ומר מייתי לה מכבשים.**

(שמ' תצ' כט,לז) כְּלֵי־הַנִּהְנֶע – מקף כבורר בין ראוי למזבח שיקדש בנגעו בו, ובין שאינו ראוי למזבח שלא יקדש

באותו אופן לימוד כפר תשא **(שמ' תשא ל,כט) כְּלֵי־הַנִּהְנֶע בָּהֶם יִקְדָּשׁ** **(שמ' תשא ל,כט) כְּלֵי־הַנִּהְנֶע** – מקף כבורר בין הבא לכלי שרת שראוי לאותו כלי יקדש בבואו לתוך הכלי ובין הבא לכלי שרת שאינו ראוי לבוא אליו שלא יקדש.

(שמ' תשא ל,כט) יִקְדָּשׁ – סלוק מגביל שהבא לתוך כלי שרת הראוי לבוא אליו יקדש ואינו חוזר לחולין.

ב"ה טוב טעם ודעת ומדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארד, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

1.11 שמות כי תשא ל'יא (התשפ"א)

שמות תשא ל'לו: וְשַׁחֲקֵת מִמֶּנֶּה הֶרֶקְ

וְנִתְתָּה מִמֶּנֶּה לְפָנֵי הָעֵדֻת בְּאֶהֱל מוֹעֵד אֲשֶׁר אָנֹכֵךְ לִדְ שְׁמָה

קָדֵשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לְכֶם:

אפשר כי הפסוק הוא בתבנית טעמים המרמזת על פרט כלל פרט כלל סוגר.

(שמ' תשא ל'לו) וְנִתְתָּה מִמֶּנֶּה – קדמא ואולא מרמז ללמוד בכתוב בכעין כלל, אפשר שזוה כעין כלל ופרט בנושא מיקום הכנת הקטורת

פרטי הכלל הם (א) וְשַׁחֲקֵת מִמֶּנֶּה הֶרֶקְ (ב) וְנִתְתָּה מִמֶּנֶּה לְפָנֵי הָעֵדֻת בְּאֶהֱל מוֹעֵד אֲשֶׁר אָנֹכֵךְ לִדְ שְׁמָה

ואפשר כי הכתוב (שמ' תשא ל'לו) קָדֵשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לְכֶם: הוא כלל סוגר במידה כלל ופרט וכלל, והמידה מרבה מהפרט הכנת

הקטורת בקודש כדי לקיים עבודת ה', לרבות דברים אחרים הקשורים לעבודת המקדש להכנתם באיזור הקדש, או סמוך אליו, בהגבלות מסוימות.

(שמ' תשא ל'לו) קָדֵשׁ קָדָשִׁים – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב וזהו הכלל הסוגר

(שמ' תשא ל'לו) תִּהְיֶה לְכֶם – מרכא סלוק, מרכא מרבה, סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות במיקום לשכות בעזרה ובסמוך לה להכנת

חמרים לעבודת ה' ושמירה על המיוצר מפני טומאה מסיבות שונות.

ברור הפרט הראשון הנוגע להכנת הקטורת. [מדרש אגדה (בוב"ד)] (שמ' תשא ל'לו) וְשַׁחֲקֵת מִמֶּנֶּה הֶרֶקְ. תנו רבנן הקטרת היו מחזירין

אותה למכתשת פעמים בשנה, בימות החמה מפזרה כדי שלא תתעפש, ובימות הגשמים צורבה כדי שלא תפוג ריחה, (וכן פסק [רמב"ם

הלכות כלי המקדש פ"ב, ה"ז]) וכשהוא שוחק אומר הדיק היטב, דאמר ר' יוחנן כשם שהדיבור רע לייין, כך דיבור יפה לבשמים:

(שמ' תשא ל'לו) וְשַׁחֲקֵת מִמֶּנֶּה הֶרֶקְ – מונח זרקא סגול. מונח מרבה ללמוד את תבנית הטעמים שאחריו יותר מפעם אחת.

זרקא סגול בתפקיד כעין מוסף מעין הענין על הענין, או גורע ממין הענין מהענין.

בתפקיד הוספה (א) החזרת הקטורת למכתשת לכתשה נוספת (ב) בשעת הכתישה – השחיקה אמירת המלים "הדיק היטב" כי דיבור יפה לבשמים

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' תשא ל'לו) קָדֵשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לְכֶם. כל מעשיה לא יהיה אלא בקדש: [רמב"ם הלכות כלי

המקדש פ"ב, ה"ו] (הקטרת) וכל מעשיה בקדש בתוך העזרה ומשל הקדש, והמפטם את הקטרת מן החולין או בכלי של חולין פסולה.

(שמ' תשא ל'לו) קָדֵשׁ קָדָשִׁים – (אתנח) מרכא טפחא בתפקיד סמוכים כעין מדה כ"ב מל"ב מידות מכתוב המלמד על חבירו (כאן

שאחריו) כאן מהרישא של (לו) וְנִתְתָּה מִמֶּנֶּה לְפָנֵי הָעֵדֻת בְּאֶהֱל מוֹעֵד אל הסיפא של (לו) קָדֵשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לְכֶם. כל

מעשיה לא יהיה אלא בקדש. מלמד שגם הכנתה תהיה בקדש.

פסק [רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ב, ה"ו] (הקטרת) וכל מעשיה בקדש בתוך העזרה צריך עיון מפני הנאמר ב-[ביאור לסימני צורת

בית מקדש תוב"ב, ע"פ שיטת התפארת ישראל] לד. בגג שער זה (שער המים, בחומת העזרה בדרום מול הכבש של המזבח) היו ב' לשכות,

א' לשכת בית אבטינס, לרקח שם הקטורת. והב' בית הטבילה לכה"ג ביוה"כ. ושניהן בחול הין. ומסתבר שלשכת בית אבטינס שהיה

לרקח שם הקטורת בצד מערב היתה, סמוך למקום הקודש [פ"א דתמיד ופ"א דמדות, ועי' בפרושנו שם]. הרב א"מ פרל ה"ו מציע

לומר שכוונת הרמב"ם שהמקום בהר הבית. בירור זה חשוב להסבר הכלל הסוגר המוסף הכנת דברים אחרים לעבודת ה' במקדש. ופירוש

דומה מצאנו ב-[מתיבתא (לט) תמיד] למיקום לשכת הפרוכת מחוץ לעזרה.

הכנת דברים נוספים לעבודת ה' במקדש.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ב, ה"א] חמשה עשר ממונין היו במקדש וכן ממנים לעולם על כל דבר מט"ו דברים אלו ממונה אחד,

ואלו הן: (א) על הזמנים, (ב) על נעילת שערים, (ג) על השומרים, (ד) על המשוררים, (ה) על הצלצל עם שאר כלי שיר, (ו) על הפייסות, (ז) על

הקנים, (ח) על החותמות (ט) על הנסכים, (י) על החולין (רופא לכהנים), (יא) על המים, (א) – (ו) אינן הכנת חמרים, (ז) – (ט) (יא) הגיעו

מהחורץ.

מהמשך המקורות לומדים שעבודת הצוותים של ממונים (יב) (יג) (יד) (טו) הייתה באיזור המקדש.

(יב) על מעשה לחם הפנים, (יג) על מעשה הקטורת, (יד) על מעשה הפרכת, (טו) על מעשה בגדי כהונה. [השגת הראב"ד] אחד על

הזמנים וכו' עד על מעשה בגדי כהונה. א"א ולמה לא מנה הממונה על הפקיע והוא מכין הפתילות. [יריעות שלמה, הרב פיניזלבר ע' עג

(אוצר החכמה)] הממונה על השומרים הוא הממונה על הפקיע ומכין הפתילות ע"פ ירושלמי שקלים שהביאו ה-[תוס' במנחות פט, א] [וימא פ"ב, ה"ב], [בבלי יומא כג, א], [אז תשכיל, הרב זילברשטיין אהרן, סימן לג, ע' רכה (אוצה"ח)] ויש הסוברים כי פקיע משמעו

מקל להכות השומרים הישנים, והכנת הפתילות פשוטה ולכן שאין צורך בממונה.

[רמב"ם שם ה"ב] כל אחד ואחד מממונים אלו תחת ידו אנשים הרבה, כדי להכין המלאכה שהוא ממונה עליה, זה שעל הזמנים הוא

ואנשיו משמרים את הזמנים כיון שיגיע עת הקרבן מכריז הוא או אחד מאנשיו ברשותו ואומר עמדו כהנים לעבודה ולוים לדוכן

וישראל למעמד וכיון שישמע קולו יבוא כל אחד למלאכתו.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ב, ה"ט"ז] זה (הממונה) שעל הפרוכת ממונה על כל אורגי הפרוכות והרוקמין בהן שהיה מוכנות להיכל

ולשערים, ושתי פרוכות היו עושין בכל שנה להבדיל בין הקדש לקדש הקדשים וחוטי הפרוכת כפולין ששה ששה, וארבעה מינין היו

בה שש ותכלת וארגמן ותולעת שני, וכל אחד מהן כפול ששה הרי כ"ד חוטין, וטפח היה עביה ועל שנים ושבעים נירין היתה נארגת

ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה. היכן לשכת הפרוכת?

[בבלי (פפד"מ) שם המפרש לא מצוין מעילה ... תמיד פ"א בשלושה מקומות דף כו,ב (אוצה"ח)] לשכת הפרוכת שם היו נשים אורגות

את הפרוכת. [שמירת המקדש, רב בן שלמה הלל, ע' 123 (אוצה"ח)] מסיק מזה שנשים ארגו, ובד"כ הן לא מצויות בעזרה, שלשכת

הפרוכת הייתה מחוץ לעזרה. [מתיבתא (לט) תמיד – א ביאור הגמרא: עזו והדר כז [א]] בציוור מסומנת לשכת הפרוכת מדרום להיכל

בערך ממול לאמצע חומת ההיכל וקה"ק, בעובי החומה המקיפה את עזרת הכהנים ועזרת ישראל. בהערה יב נאמר: רא"ש (ד"ה לשכת

הפרוכת), וכן פירשו המפרש לעיל (כו, ב ד"ה שהכהנים). וכתב הר"מ קזיס (מדות פ"א מ"א), שלשכה זו היתה בהר הבית ולא בעזרה.

והטעם ששמרו שם, לפי שיש לחוש שמא יבא אדם ויטמא את הפרוכת וטירחה גדולה היא להטבילה, כמבואר להלן (כט, ב). עזרת

כהנים (מדות פ"א מ"א ד"ה בלשכת הפרוכת).

(א) לשכת בגדי כהונה, (ב) לשכת עושי חביתין. [רמב"ם שם ה"כ] זה הממונה על מעשה בגדי כהונה עוסק בהכנת בגדי כהנים

הדיוטים ובגדי כ"ג ובאריגתן ומתחת ידו נעשה הכל ולשכה היתה לו במקדש. [השגת הראב"ד] ומתחת ידו נעשה. א"א אומר אני

שהוא פינחס המלביש.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיררה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיררה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.12 שמות כי תשא ל'יא (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תשא ללה: ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור קדש:

[תרגום המיוחס ליונתן] (שמ' תשא ללה) ותעבדו: תיה קטורת בוסקמן בושם עובד ממזיג מערב דכי קודשא: [כתר יונתן] (שמ' תשא ללה) ותעשה אותה קטורת בשמים בושם (האומנות (טט: מעשה של לקיחות)] מעשה רוקח [ממזיג, מערבב גוולים] מעורב טהור קודש:

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' תשא ללה) ועשית אתה קטרת. והלא הקטרת לשון נקבה, אלא עונה על **מעשה של לקיחות**, לכך נאמר לשון זכר: **ממלח**. במלח סדומית: ויש אומרים **ממלח** מעורב היטב דק דק כמלח: **[ראב"ע] ממלח** – ויש אומרים שחוק מאד **[מדרש הגדול] (שמ' תשא ללה) ועשית אתה קטרת רוקח** מוקחת. תנו רבנן כיצד מפטמין את הקטרת מביא תשעת קבין בורית כרשינה ושף בה את הצפורין ואחר כך שורה את הצפורין באחד ועשרים קב של יין חזק ביותר ואחר כך שוחק כל אחד ואחד מן הסמנין בפני עצמו ודק וכשהוא שוחק אומר היטב הדק היטב כל זמן ששוחק ומערב הכל. ופעמים בשנה היו מחזירין אותה למכתשת בימות החמה היו מפזרין אותה כדי שלא תתעשש ובימות הגשמים צוברין אותה כדי שלא יפוג ריחה. נתן לתוכה דבש כל שהוא פסלה חיסר אחד מסמניה חייב מיתה שהרי נעשת קטרת זרה. פיטמה מעט מעט במתכנתה כשרה אפילו פיטמה פרס בשחירת ופרס בין הערבים. **ממלח טהור קדש**, זה הוא שאמרנו ונותנין בה רובע הקב מלח סדומית.

[מלב"ם (ללה)] ע"פ [רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ב ?] לגבי שמן המשחה שוחק כל אחד לבדו ומערב הכל. וכ' הכ"מ שלמדו מ- (ללה) קטרת דכתיב (ללה) ממלח ותרגומו מערב, רק צריך טעם למה שוחק ואח"כ מערב והלא בקרא כתיב (ללה) ממלח והדר (ללה) ושחקה. ולמ"ש (כתבנו) במ"ש (שכתוב) (ללה) קטרת רוקח ידעינן השחיקה שזה הוא הרוקח ואח"כ (ללה) ממלח שהוא העירוב, ומ"ש (כתוב) (ללה) ושחקה. בא לבאר איכות השחיקה שהוא הרוקח שיהיה (ללה) הרוקח. והנראה יותר מ"ש הכ"מ בסוף דבריו שהרמב"ם מפרש בד בבד שישחוק כ"א לבדו, וכן פי' מהרי"א, וכתב הטעם כי יש סמים שנשחקים בקל ויש שקשה לשחוקם, לכן צריך לשחוק כ"א בפ"ע. ממלח, נראה שמורה על העירוב באופן שכי"א ישנה את חברו ויתן בו ריח חדש, כמו המלח שנכנס ומפטם את הנמלח ומשנה את טעמו, ומזה (ישעיה נא,ו) קיי"ש"ם פִּעֵשׂוּ נִמְלָחוּ, שהוא מענין שנוי וכליה: (רמז לטעם טפחא ב- ממלח בתפקיד שנוי)

(שמ' תשא ללה) ועשית אתה קטרת – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים. לפי פשט הכתוב סדר עשיית הקטורת הוא (ללה) ממלח – מערבים הסמנים ואחר-כך שוחקים, שנאמר (שמ' תשא ללה) ושחקה **ממנה הרוקח**.

(למוד א) (שמ' תשא ללה) ועשית אתה – מהפך פשטא רומז לסדר הפעולות הפוך ממה שהיינו חושבים שהוא פשט הכתוב **(למוד ב) [תורה תמימה] (שמ' תשא ללה) קטרת** - מהו לשון קטורת - דבר שמקטר ועולה^(ט) **[כריתות ו' ב']**. [תו"ת טט] שמתמר ועולה כמקל ולא שמפציל לכאן ולכאן:

(שמ' תשא ללה) רוקח מעשה רוקח
(שמ' תשא ללה) רוקח [כתר יונתן] (שמ' תשא ללה) ותעשה אותה קטורת בשמים בושם (האומנות (טט: מעשה של לקיחות)]
(שמ' תשא ללה) רוקח – טפחא ללא מרכא לפניו, בתפקיד שנוי מ- **מעשה של לקיחות** של כל הסמנים בכלי (כלים) גדולים ושוחק. אלא **(שמ' תשא ללה) מעשה רוקח** – מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות (א) **רוקח** כל סממן לעצמו מניה בכלי יעודי לסממן זה (ב) חובה לשחוק כל סממן לעצמו

[רש"י] (שמ' תשא ללה) ממלח - כתרגומו מעורב, שיערב שחיקתן יפה יפה זה עם זה. ואומר אני שדומה לו **[יונה א,ה) וייראו המלכים, (יחזקאל כו,כז) מלכות והבליה]**, על שם שמהפכין את המים במשוטות, כשמהיגים את הספינה, כאדם המהפך בכף ביצים טרופות לערבן עם המים, וכל דבר שהאדם רוצה לערב יפה יפה, מהפכו באצבע או בכוך: **ממלח טהור קדש** - ממולח^ט יהיה וטהור יהיה וקדש יהיה:

[רבי אברהם בן הרמב"ם] (שמ' תשא ללה) ממלח טהור קדש. לפי הקבלה (כנלמד ב- **[בבלי כריתות ו,א]**) רמז שיתנו בתוכה מלח סדומית

[אור החיים] (שמ' תשא ללה) ממלח טהור. נראה כי פירוש **טהור** הוא שלא יראה בו ערוב גוונים כי לצד שיש בו אחד עשר סממנים יתרבו הגוונים והגם שיערבם יחד לצד ריבוי הסממנים וריבוי הכמות שלש מאות וס"ח מגים תשאר איזה פינה בו שאין הגוון שוה בה והגם שיהיה שוה אף על פי כן כשידקדק בחוש דקות הראות ישכיל כי איננו גוון אחד ואינו קרוי מציאות זה טהור, לזה אמרו **ממלח טהור** פירוש זך שיראה גוון אחד ממש באמצעות התערובת מעשה אומן ובאמצעות היותה דקה ביותר:

(שמ' תשא ללה) ממלח – טפחא ללא מרכא לפניו, בתפקיד שנוי שכל הסמנים נשחקים עד דק ומעורבבים עד כדי כך שאי אפשר להבחין בכל גרגר מה מקורו.

(שמ' תשא ללה) טהור קדש – מרכא מרבה, סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות (א) כפי' **[רבי אברהם בן הרמב"ם]: טהור**. רמז שיגשו אל מעשיה בטרהה ושתהיה תערובתה נקיה מתערובת של מה שלא נתפרש וזלת הסממנים שנתפרשו בה במקרא ובקבלה: **קדש**. מוכן לקטורת של הקדש לא לביסום של בני האדם ולקטורת שלהם: (ב) כפי' **[רש"י] [לקח טוב] ממלח** מעורב היטב דק דק כמלח: **[ראב"ע] ממלח** – ויש אומרים שחוק מאד. **[רמב"ן] ... עד שיהיו נמחים ולא יוכר סם מהם, [אור החיים] טהור** הוא שלא יראה בו ערוב גוונים ... **ממלח טהור** פירוש זך שיראה גוון אחד ממש באמצעות התערובת מעשה אומן ובאמצעות היותה דקה ביותר (ד) **[אילת השחר] (שמ' תשא ללה) ... ואולי י"ל ש- קדש** היינו שכל מעשיה יהיו בקודש בתוך העזרה ומשל הקדש (נרכשו הסממנים בכסף של הקודש, ונעשית בכלי קודש) (כדאיאת בכריתות ו' א', וברמב"ם הל' כלי המקדש פ"ב ה"ו):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורול) כי בצמדות האמתי – ההלים ק"ט, שם: טעמי התורה והתורה שבעל פה, התשפ"א; תמצית ההשערה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנוח, השלם והחלק נדרשים; זקא טול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

שמות כי תשא, ללה: איש אשר-יעשה כמות להרית בה ונקרת מעמיו: ס

[בבלי כריתות ו,א] המפטם את הקטרת. ת"ר: המפטם את הקטרת ללמד בה או למוסרה לציבור - פטור, (העושה) (שמ' תשא ל,לה) **להרית בה** - חייב, (ומי שאינו העושה ו) המריח בה (רש"י בקטרת של צבור) - פטור, אלא שמעל. ומי איכא מעילה [ברית] והאמר ר"ש בן פזי א"ר יהושע ב"ל משום בר קפרא: קול ומראה וריח - אין בהן משום מעילה! ריח אחר שתעלה תמרתו אין בו משום מעילה, (שמ' תשא ל,לה) **אשר-יעשה כמות (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ב,ה"י)** עשאה להתלמד בה או למוסרה לציבור פטור, הריח בה ולא עשאה אינו חייב כרת אלא דינו כדיון כל הנהנה מן ההקדש, לא חייבה תורה כרת אלא לעושה במתכונתה להרית בה. **[רש"י כריתות ב,א] מתני' (פ"א,מ"א).** כל הנך כריתות - במיזד בלא התראה אבל אי איכא התראה יש מהן בחנוק ויש מהן בסקילה ויש מהן במלקות ובשווג בחטאת .... **[רש"י כריתות ב,א]** והמפטם את הקטרת לצרכו להרית מפטם את השמן [כעין שעשה משה במדבר דכתיב] (שמ' תשא ל,לה) ואתה קח לך בשמים ראש מפטם את הקטרת [מערב י"א סממני הקטרת כמו דכתיב] (שמ' תשא ל,לה) **קח לך סמים נטף ושהלת והלבנה,** הסך שמן המשחה נמי לאו על בשר אדם לא יסך (שם/שמות ל') כרת אשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו (שם/שמות ל') מאותו שעשה משה לשמן המשחה מפטם את הקטרת **אזהרה (שמ' תשא ל,לה) במתכונתה לא תעשו לכם (העונש) כרת (ללה) אשר-יעשה כמות להרית בה ונקרת** אבל המריח בקטרת של בית המקדש לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא דמי לסך שמן המשחה דהתם **אית ביה מעשה מש"ה אית ביה לאו וכרת.**

(שמ' תשא ל,לה) אשר-יעשה כמות – מקף בורר בין עשיה למסור הקטורת לצבור לעבודת בית המקדש ובין עשיה למטרה אחרת **(שמ' תשא ל,לה) אשר-יעשה כמות** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הבסיס היא עשיית קטורת למוסרה לצבור לעבודת בית המקדש. ההרחבות הן (א) קטורת במתכונת מלאה כקטורת לעבודת בית המקדש אך לא למסירה לצבור לעבודת בית המקדש, (ב) קטורת באותם חמרים ואותה עשייה אבל ללמוד איך עושים אותה (ג) קטורת באותם חמרים אבל לא באותם נפחים (ד) אותם חמרים ואותה מתכונת אבל כגון רק מחצית מהכל (ד) קטורת מחמרים אחרים שמתמרת כמקל. **(שמ' תשא ל,לה) איש** – תביר מחלק בקבוצה העושים **(ללה) אשר-יעשה כמות** ורק העושה קטורת כמו של עבודת המקדש ולא מתלמד או לא מוסרה לצבור ומריח בה – חייב כרת. כל האחרים פטורים. פשט הכתוב **(שמ' תשא ל,לה) להרית בה** - חייב, תבנית הטעמים מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי מגבלות בנושא הרחת הקטורת (א) המפטם את הקטרת ללמד בה או למוסרה לציבור - פטור, (ב) (מי שאינו העושה ו) מריח בה - פטור, (ג) למדנו ב-**(שמ' תשא ל,לה) קטרת** - מהו לשון קטורת - דבר שמקטר ועולה^(ט) **[כריתות ו' ב.]** פי' **[תרת הערה סט]** ש(מלת קטרת מתארת את העשן) מתמר ועולה כמקל ולא שמפציל לכאן ולכאן: אז אולי היה מקום לומר שגם קטורת אחרת שמתמרת כמקל וגו' יש בה מעילה בהרחתה, לכן מלמד שאין בהרחתה מעילה.

(ד) **[תורה שלמה רד] (ללה) להרית בה** אסר להרית את ריח הקטרת הזו כשהוא במקומות מסויימים והם ההיכל והאולם ובין האולם למזבח, כל קטרת במקומות אלו אסור להריתו, אבל אם יצא לעזרות ולשאר מקומות והריחו האדם אינו עובר בכך ולפיכך היו הכהנים יוצאים מאותם המקומות בשעת הקטרת **[ילקוט מאור האפחה]** **(ללה) והקטרת אשר תעשה בלמתכונתה** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקף, ובנוסף להיקף אל שמן המשחה, יש היקפים נוספים כפי' **[בכור שור] (שמ' תשא ל,לה) איש אשר-יעשה כמות:** וכן אמר גבי שמן המשחה **(ללה)**, שאין דרך [כבוד] להשתמש בשרביטו של מלך. וכן אמרו רבותינו שלא יעשה אדם בית תבנית היכל, ולא מנורה של שבעה [קנים], אבל עושה הוא של ששה ושמונה **(ראש השנה כד,א; מנחות כח,ב; עבודה זרה מג,א)**, ולכן נאסר לבישת שעטנו, לפי שבגדי כהונה היו של כלאים: שש כיתנא, תכלת, עמרא, כמו שאמרו רבותינו **(יבמות ד,ב)**, ואין ראוי לזרים שילבשו מעין שלובשים משרתי הקדוש ברוך הוא. **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' תשא ל,לה) איש אשר-יעשה כמות [וגו'] ונקרת.** בא הכתוב לחייבו כרת, היינו דתנן שלשים ושש כריתות, המפטם את הקטרת, וכל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתות:

(ללה) ונקרת – טפחא בתפקיד שנוי **מעמיו** – סלוק מגביל הכרת שאם לקה בבית דין נפטר מכרת. ועוד הגבלה רק יחיד בזדון בכרת, כגלמד ב- **[תורה שלמה רז] (ללה) ונקרת מעמיו** ועמיו (שאר בני ישראל) בשלום **[מדרש הגדול]** ומפנה לעיני ב-**[מדרש הגדול] (שמ' בא יב,טו) ונקרתה הגפש,** ולא הצבור. **ההוא,** לא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. **(שמ' בא יב,טו) ההוא מישראל,** וישראל בשלום. אגב כך נזכיר הסבר הכתוב **(שמ' בא יב,טו) ונקרתה הגפש ההוא** – גרשיים מהפך פשטא מרמז לכעין יצא להקל ולא להחמיר. **מישראל** – זקף-קטן מרמז לשני למודים **(למדו א)** אין כרת על אכילת תערובת חמץ **(למדו ב)** **(שמ' בא יב,טו) ונקרתה הגפש,** ולא הצבור. **ההוא,** לא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. **(שמ' בא יב,טו) ההוא מישראל**. ע"פ **[מדרש איכה רבה א כח]** גלות מכפרת על אכילת חמץ בפסח, אפשר שזה בהעדר מלקות.

שמות כי תשא, לא,ב: ראה קראתי בשם בצלאל בן-אורי בן-חור למטה יהודה:

[שמות רבה (וילנא) תשא פ"מ ס"א] ר' תנחומא בר אבא (איוב כח,כז) אַרְרָאָה וְיִסְפְּרָה תורת ה' היא מחכמת ה', (איוב כח,כח) יִרְאֵת אֲדָנִי (סור מרע ע"פ התורה) **היא** (תנאי להשיג) **חכמה** של התורה **(היא)** – מונח מרבה **חכמה** – סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות להשגת חכמת התורה, (א) סור מרע ע"פ התורה. (ב) תנאים נוספים כגון **(משנה סוטה ט,טו) ר' פנחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות ונקיות מביאה לידי טהרה וטהרה מביאה לידי פרישות ופרישות מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא ויראת חטא מביאה לידי חסידות וחסידות מביאה לידי רוח הקדש ורוח הקדש מביאה לידי תחיית המתים ותחיית המתים בא על ידי אליהו זכור לטוב אמר:**

(שמ' תשא לא,ב) ראה קראתי בשם – טפחא בתפקיד שנוי משרש רא"ה ל"ה לשרש יר"א כעין לשון נופל על לשון, **[ש"ר תשא פ"מ ס"א] מרים ע"י ססרה מן הרע ומן החטא (כנאמר) (שמות א,יז) ויִתְרָאן הַמִּדְבָּר אֶת-הָאֱלֹהִים,** העמיד מננה הקב"ה בצלאל וזכה לחכמה ולבינה, הה"ד **(שמ' תשא לא,ב) ראה קראתי בשם בצלאל** וכתיב **(שמ' תשא לא,ב) וְאִמְלֵא אֹתוֹ יָרִים אֱלֹהִים בְּחֻכְמָהּ וּבְכַתְּבֵיהֶם וּבְכַל-מְלָכָה:** **(לא,ב) ראה קראתי בשם** – (ראש פסוק) טפחא מונח אתנה כתבנית הטעמים של **(בר' א,א) פְּרָאשִׁית פְּרָא אֱלֹהִים** מרמז למדרש שבצלאל הותקן לבנין המשכן וכליו ממעשה בראשית.

[ש"ר תשא פ"מ ס"ב] ד"א קראתי בשם בצלאל אין כתיב כאן אלא ראה קראתי, אתה מוצא כשעלה משה למרום הראה לו הקדוש ברוך הוא כל כלי המשכן ואמר לו כך וכך עשה, ועשית מנורתו ועשית שלחן ועשית מזבח, כך כל מעשה המשכן, בא משה לירד סבור שהוא עושה אותו קרא לו הקדוש ברוך הוא א"ל משה מלך עשיתך אין דרך המלך לעשות דבר אלא גזור ואחרים עושים, אף אתה אין לך רשות לעשות דבר אלא אמרו להם והם עושים, ולא אמר לו למי יאמר אמר משה למי אומר אמר לו אני מראה לך, ומה עשה הקדוש ברוך הוא הביא לו ספרו של אדה"ר =אדם הראשון= והראה לו כל הדורות שהן עתידין לעמוד מבראשית עד תחית המתים, דור ודור ומלכיו, דור ודור ומנהיגיו, דור ודור ונביאיו, אמרו לו כל אחד ואחד הותקנו מאותה שעה, וכן בצלאל מאותה שעה התקנתיו, **הוי ראה קראתי בשם בצלאל.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורדו) כי במצוות האמתי - הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; מצות ההשקפה: תנחום, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מרדכי, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגלול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה הפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה הפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעמיתם חלק הפרטיה מענין מסוים; מקא - בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - 4; זקא-קטן ... מונח רביע - 4; זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

קָבֹלְתָּהּ (אֶלְיָהוּ) וגו'
מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטיין-מלמד) (שמ' בשלח טו,כו) ויאמרו אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ שְׁמַע אֲדָם מִצִּוְהוֹת אֶתְּכֶם מִצִּוְהוֹת הַרְבֵּה (פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)) (שמ' בשלח טו,כו) ויאמרו אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ לְקוֹל. מִיכָן אָמְרוּ שְׁמַע אֲדָם מִצִּוְהוֹת אֶתְּכֶם, מִשְׁמַעֲיָן אֹתוֹ מִצִּוְהוֹת הַרְבֵּה, שְׂכַח מִצִּוְהוֹת אֶתְּכֶם, מִשְׁמַעֲיָן אֹתוֹ מִצִּוְהוֹת הַרְבֵּה, שְׂכַח תִּשְׁכַּח (דברים ח יט): ד"א (שמ' בשלח טו,כו) ויאמרו אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ, אִם שְׁמַע מִצִּוְהוֹת אֶתְּכֶם, מִשְׁמַעֲיָן לֹא מִן הַשָּׁמַיִם, וְכֹה"א (דניאל ב,א) יִהְיֶה חֶקְמָתָא לְחַסְפִּימִין וּמִנְדַּעְיָא לְיָדְעֵי בִּגְוָה: מִכָּאן אָמְרוּ הֲבֵיא לִיטְהָר מִשְׁמַעֲיָן אֹתוֹ: ד"א (שמ' בשלח טו,כו) ויאמרו אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ. אִם שְׁמַעַת בִּילְדוּתְךָ, סוּפָךְ אַתָּה שׁוֹמֵעַ בְּזַקְנוּתְךָ, מִיכָן אָמְרוּ אִם שְׁמַעַת בִּישׁן תִּשְׁמַע בְּחֹדֶשׁ וְאִם יִפְנֶה לְבַבְךָ שׁוֹב לֹא תִשְׁמַע:

(ל,א) ויגלב כל חכמים לב - חכמים לב - מקף, בורר בין מי שיש בו כשרונות המסוגלים לקנין חכמה ובין מי שאין בו כשרונות פל-חכמים - מקף בורר בין בעל כשרונות השומע קמעה מהתעוררות עצמו והמתמיד לשמוע וללמוד ובין בעל כשרונות שאינו מתעורר לשמוע,
(ל,א) ויגלב כל חכמים לב - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן למתעורר מעצמו הקב"ה מוסיף לו חכמה ואם הוא מתמיד מוסיף לו כמעין המתגבר. לענין אומנות צריך לכתחילה כשרונות טבעיים, מוצע להוסיף לענין לימוד גם החסר כשרון טבעי והרוצה ללמוד צריך להתמיד וה' יעזור לו.

נְתַתִּי חֶקְמָה - מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות כאן לענין אומנות בנין המשכן צריכים אנשים בעלי כשרון טבעי, הקדשת הלב לה' ולתורה, כשרון ורצון לשמוע וללמוד בהתמדה.
(פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)) (שמ' תשא ל,א) וְעִשׂוּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ. שְׁלֵא לְהוֹסִיף מִלְבָּשׁ עַל מִלְאכְתְּכֶם לְעִשׂוֹת אֲרֻכּוֹ או רחבו יותר, או פחות או לשנות בכלים:

(שמ' תשא ל,א) וְעִשׂוּ - זקא-גדול בתפקיד שלשה ציונים כנדרש ב-(לקח טוב) (צווי א) שְׁלֵא לְהוֹסִיף מִלְבָּשׁ עַל מִלְאכְתְּכֶם לְעִשׂוֹת אֲרֻכּוֹ או רחבו יותר, (צווי ב) או פחות (צווי ג) או לשנות בכלים:
(אילת השחר) (שמ' תשא ל,א) ... יל"ע אם הי' מצוה לכתחילה לעשות את הכלים וכל הדברים כפי הסדר שהם כתובים בפסוק, וממש"כ רש"י להלן (ל"ח כ"ב) שבצאלא טען למשה על הסדר שצוהו, י"ל שאין הכרח (לעשות על סדר הכתוב), דלכתחילה צריך לעשות לפי הסדר, אלא שנתקשה על הסדר שצוהו לעשות:

(שמ' תשא ל,א) אָת - המלה "את" מרבה ו/או מרחיקה, טעם טפחא עשוי להיות בתפקיד שנוי ו/או רבוי, צ"ע מה בא "את" לרבות ו/או לשנות. מוצע לומר שטעם טפחא בתפקיד שנוי בעשיה מסדר הכתוב הסדרתי לעשיה במקביל וכך מזרזים את הקמת המשכן.
(צ"ח מסכת ברכות דף נה עמוד א) והנלע"ד בזה, ישישראל היו סבורים שכשיוגמר המשכן תיכף יקימוהו ותשרה השכינה תיכף בהגמר מלאכתו, וכן איתא באמת שכיון שנגמרה מלאכתו והביאו אצל משה היו ישראל מתרעמים לא כך היינו אומרים שתשרה השכינה והרי נגמר מעשה המשכן וכל כליו ועדיין אין השכינה שורה, והם לא ידעו שאין הקדוש ברוך הוא רוצה להשרות שכינתו ביניהם עד שיגיע החודש שנולד בו יצחק שהוא חודש ניסן, יעויין במדרש שם. ובפרשת תרומה מצינו שהזכיר משכן תחלה וסוף וארון וכלים באמצע, שכן כתב שם (שמי תר"ח) ועשו לי מקדש וגו' ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וגו', ועשו ארון וגו', ועשית שלחן וגו', ועשית מנורת וגו', ואת המשכן וגו'. ונראה שהקב"ה שידע שאף שיוגמר הכל המשכן והכלים (עד כ"ה כסלו) אעפ"כ לא יניח להקים המשכן עד ר"ח ניסן, ולא שייך טענת בצלאל להיכן אכניסם, ולכן נתן להם הברירה איזה מהם שירצו יקדימו, ושוב בפרשת כי תשא כשאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה (שמ' תשא ל,א) רָאה קְרָאתִי בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל וגו' (שמ' תשא ל,א) וְעִשׂוּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: (ל,א) את אהל מועד ואת הארון וגו', (שמ' תשא ל,א) כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ - מקף ע"פ (צ"ח שם) כבורר בין האם מצויו ה' לבנין המשכן משמע, שהשכינה תשרה עם הקמתו והכנסת הכלים אליו ובין משמע שצווי ה' לבנין המשכן אין משמעו שהשכינה תשרה מיד עם הקמתו והכנסת הכלים אליו.
(שמ' תשא ל,א) כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ - סלוק כמגביל שצווי ה' לבנין המשכן היה לעשיה, וה' יבחר מועד להשראת השכינה.

שמות כי תשא ל,א:ב: מופע ראשון בתורה מתוך 5 פ. נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: 1 מתוך 70 שמות וארא וי: ויְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [זוהר מהדורת הסולם - שמות פרשת יתרו מאמר זכור את יום השבת לקדשו (א) אות תסה, זוהר פט,א] מאמר לסעודה שלישית של שבת. תְּאֻנָּא, בְּהָא יוֹמָא, דְּאֹרְיִיתָא מְתַעֲטְרָא בֵּיה, מְתַעֲטְרָא בְּכֵלָא, בְּכֵל אֵינוֹן פְּקוּדֵין בְּכֵל אֵינוֹן גְּרִין וְעוֹנְשֵׁין, בְּשִׁבְעֵין עֲנָפִין דְּנְהוּרָא, דְּזַהְרֵין מְפֵל סְטָרָא וְסְטָרָא. מֵאן חָמִי, עֲנָפִין דְּנְפִקוּן מְפֵל עֲנָפֵא וְעֲנָפֵא, חָמֵשָׁא קִיָּמִין בְּגוּ אֵילָנָא, בְּלֵהוּ אֲנָפִין בְּהוּ אַחֲדָן. מֵאן חָמִי, אֵינוֹן תְּרַעֲוֵן דְּמִתְפַּתְחוּן בְּכֵל סְטָר וְסְטָר, בְּלֵהוּ מְזַדְּרֵין וְנִהְרֵין, בְּהוּא נְהוּרָא דְּנְפִיק וְלֵא פִּסְק.
(פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת יתרו מאמר זכור את יום השבת לקדשו (א) אות תסה] בגיני כך שקיל וכו': משום זה שקולה שבת כנגד התורה, וכל השומר שבת כאלו שמר התורה כולה. וכתוב, (ישעיהו נו,ב) אֲשֶׁרִי אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה-זֹאת וְנִכְרַזְתָּם יִחְזַק בְּהַ שְׁמֵר שַׁבַּת מְחֻלְלֵוּ וְשֹׁמֵר יְדוּ מַעֲשֵׂוֹת כָּל-רַע: 5 נשמע, שמי ששומר שבת כמי ששומר התורה כולה.
[שפת אמת שמות פרשת כי תשא שנה תרמט] ... וכן שמעתי מפי מו"ז ז"ל כמה שמצינו במצות פרטיות דשקולה נגד כל המצוות כמו ציצית ושבת כו'. טט: בשתי מצוות אלה נאמר פ. נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

שמות תשא ל,א:ב: נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: שבת שמירת שבת שהיא אות לחידוש הבריאה, דוחה בנין המשכן, ואחריו שבירת הלוחות, שהוא שבת למשה במדבר נשא ז,ד: נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: חנוכת המשכן, שבת לנשיאים שהביאו קרבנותיהם מעצמם, מעצת נשיא שבת יששכר, שמירת קיום ברית מילה י"ג פעם מוזכר ברית מילה בתורה מביא להשראת השכינה במשכן במדבר שלח טו,לז: נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: פרשת ציצית, נאמר מפורש (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרֵאיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת-פְּלִמְצוֹת ה' וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתְּרוּ אֹתָיִךְ לְכַבֵּד וְאַתְרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַתְרֵיהֶם: וְלֹא-תִתְּרוּ אֹתָיִךְ לְכַבֵּד - אזלא מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, במצווה אחת זוכר כל המצוות במדבר פינחס כזו: נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: שבת ישיבת ארץ-ישראל שקולה כנגד כל מצוות שבתורה שבת לבנות צלופחד, שמעצמן דרשו אחוזה בא"י וראויות לגלוי בת יורשת.

במדבר מטות לא,כה: נְאֻמְךָ ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: הכופר בע"ז כאלו מקיים את כל התורה. מהותה של מלחמת מדין לנקום במכחישי התורה ע"י פולחן של ע"ז המבוזה ביותר. שבת לאנשי הצבא שמסרו עצמם למלחמה בכפירת התורה.
[ספרי דברים פרשת ראה פיסקא נד] (דב' ראה יא,כה) וְסָרְתֶם מִיַּדְדְּךָ, מִדֶּרֶךְ חַיִּים לְדֶרֶךְ מוֹת, (דב' ראה יא,כה) מִיַּדְדְּךָ אֲשֶׁר אֲנִי מַצְנֵה אֶתְּכֶם הַיּוֹם לְלֶקֶת אֶתְרֵי אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, מִיכָן אָמְרוּ כָל הַמּוֹדֵה בְּעִבּוּדָה זֶרָה כּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה וְכָל הַכּוֹפֵר בְּעִבּוּדָה זֶרָה מוֹדֵה בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלָה סְלִיק פִּיּוּסָא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוורל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות, פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ...; זקף-קטן בהצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

[תרגום אונקלוס] ו- [תרגום המיוחס ליונתן] (יב) וְאָמַר יְיָ לְמִשְׁחָה לְמִימְרֵי:

שמות כי תשא לג,יא: וְדָבַר ה' אֶל-מֹשֶׁה פְּנִים אֶל-פְּנִים כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמִּחְנֶה וּמְשַׁרְתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּיַנְוֹן נֹעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל: ס

[תרגום אונקלוס] גירסת שו"ת (יא) ומליל יי עם משה ממלל עם ממלל כמה דימליל גוברא עם חבריה ותאיב למשריתא ומשומשניה יהושע בר נון עולימא לא עדי מגו משכנא:

גירסה אחרת – [דבר מלכות] (יא) ומתמליל יי עם משה ממלל עם ממלל כמה דימליל גוברא עם חבריה ותאיב למשריתא ומשומשניה יהושע בר נון עולימא לא עדי מגו משכנא:

[תרגום המיוחס ליונתן] – (שמ' תשא לג,יא)

(יא) ומתמליל יי עם משה ממלל קבל ממלל קל דבנורא הנה שמע פרם זיו אפיו לא הנה חמי היקמא דממליל גבר עם חכריה ומן פתר דאסתלק קל דבנורא תאיב למשריתא ומתני פתגמא לקנישתהון דישראל פרם משומשניה יהושע בר נון הנה טלי לא הנת זייע מגו משכניה:

במדבר נשא ז,פט: וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֶהָל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַכַּפֹּת אֲשֶׁר עַל-אֲזָנוֹ הַעֲדַת מִבְּיַן שְׁנֵי

הַכַּרְבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: פ

[רש"י במדבר נשא ז,פט] מְדַבֵּר - כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו: באהל מועד ה' מְדַבֵּר – מתדבר לעצמו ומשה מאזין.

אפשר כי נְיָאָמַר כתרגומו אָמַר הוא מאמר יותר ישיב. ולכן חמשה "ויאמר ה' אל-משה לאמר:" הם חמשה הענפים – המצוות השקולות כנגד כל מצוות התורה, שהן רובן בפתחה של "וידבר ה' אל-משה לאמר:" ואלו שבעים ענפים המסתעפים מהחמשה ענפים.

[פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת יתרו מאמר זכור את יום השבת לקדשו (א) אות תסה] בגיני כך שקיל וכו': משום זה שקולה

שבת כנגד התורה, וכל השומר שבת כאלו שמר התורה כולה. וכתוב, (ישעיהו נו,ב) אֲשֶׁרִי אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה-זֵאת וְכוּן-אַתֶּם יַחֲזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שֶׁבֶת

מִחֻלָּו וְשֹׁמֵר יָדוֹ מַעֲשׂוֹת כָּל-רַע: ס נשמע, שמי ששומר שבת כמי ששומר התורה כולה.

[שפת אמת שמות פרשת כי תשא שנה תרמט] ... וכן שמעתי מפי מר"ז ז"ל כמה שמצינו במצוות פרטיות דשקולה נגד כל המצוות

כמו ציצית ושבת כו'. טט: בשתי מצוות אלה נאמר פְּיָאָמַר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: